

INCVNABVLA

Qu

27.

kat. komp.

Inun. 27.

Hain 3182.

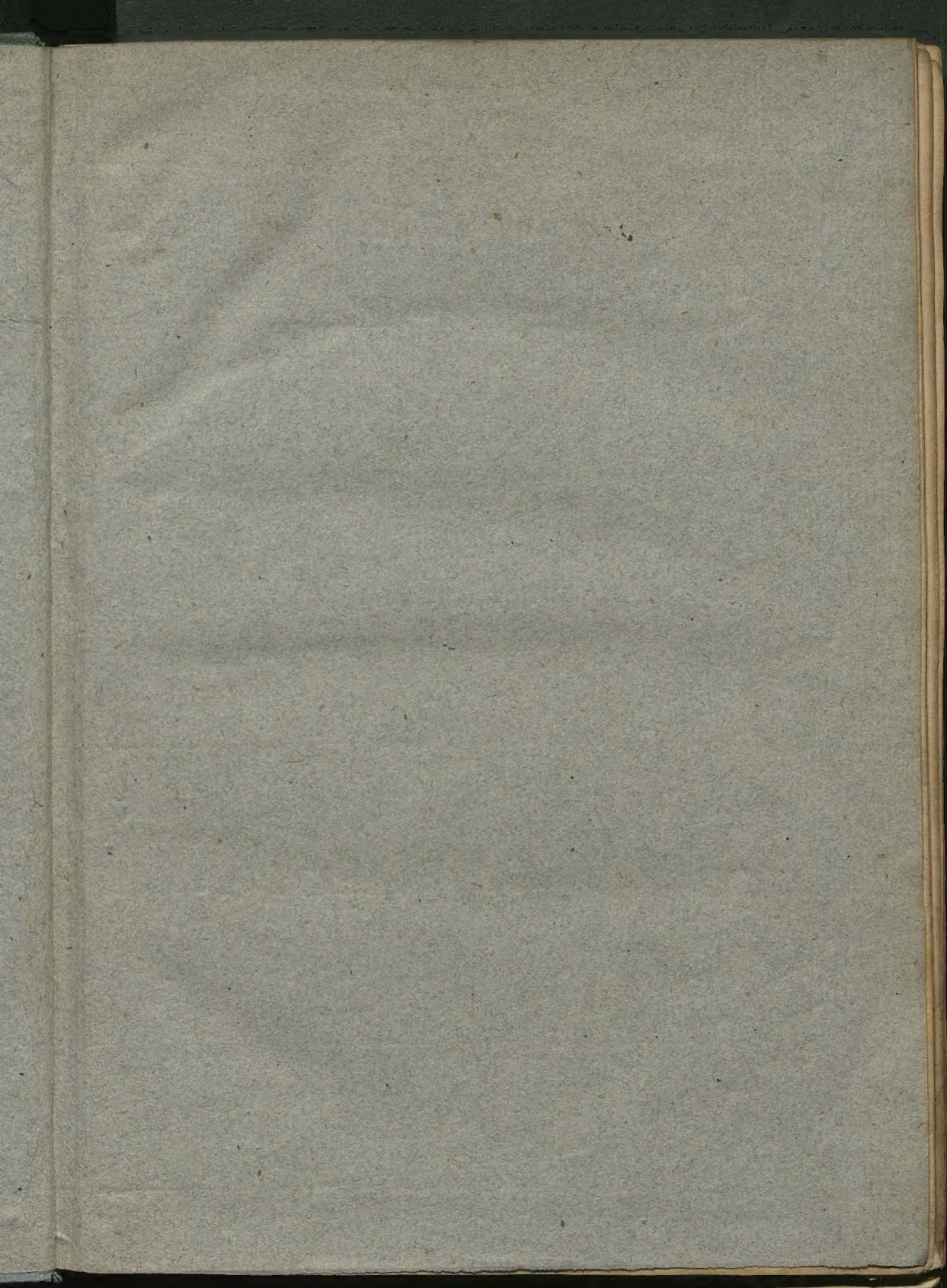
GW 4335

27

Jnc.

XIV. 3. 31a

Inc. Qu. 27.

GW. 4335

**Epithoma expositionis ca-
nonis Rulle magistri
Gabrielis Biel Bpi/
r. sacre theologie
Licenciati.**

*Sum Mgr Jacob de szadia
maioris collegij studij (zar
collegij*

Deu Gabriel cecidit: cui vix Germania magna
Et cui vix aluit itala terra parem
Consilio scriptis cathedra certamine sacra
In sophia laudem dignus habere fuit
Abstemiis: mitis: castus: datus sepe fideles
Suasus et sanctos vix Eberarde tibi
Et quia diuinam studiose exercuit artem
Dat sibi defuncto premia digna deus

**Ad sacerdotes de huius operis utilitate et necessitate
Epigramma Maurici Bebel Justinensis**

**Tos qui sacrorum ritus et mystica christi
Tractatis totiens presbyteri atque senes
Discite (nec rubor impediatur) novisse salutis
Et monstrare viam saluificasque domos
Quos deus elegit sacra moderante sophia
Plebs faciat per vos: et sciat omne bonum
Turpe quidem nescire viam qua ducere pastor
Debebis pecudes. Turpeque pastor iners
Discite sacrorum canones: mysteria queque
Quid valeant: ritus sacrificique notent
Quod si tractemus presens epitoma frequenter
Auribus atque pijs excipietur opus
Maxima crede mihi lector vitare pericla
Possumus: et casus exolvisse graves
Ut Gabriel noster diuino nomine tinctus
Mirifice expressit mirifice et cecinit.**

Telos

W. Fr. Thübingen Anno. 1499.

Ad Fridericū Meinberger bibliopola. veni
delinus stainbach: sacre theologie p̄fessor r̄t.

Quaret experientia teste. Fri

derice. N. bibliopola Res quascunq; tum maiestatis celsi
tudine: tum actiuitatis furore preclaras: magis magisq; fo
re damnosas. Dum vel indignis: indebitis: aut improporci
onatis sociantur obiectis. vel in abulum veniunt incautis: pariter
et incircūspectis. Sic sic in naturalib; solis claritas luminosa: lippi
entes ferit oculos: et medicinarum dosis etuberans sauriat non sa
nat: vitamq; adimens: letali vulnere corda sternit. Artificisq; seruū
optimū: ois obrusitatis expers: quo magis acutum stridet: eo am
plius et operantem inscium ledit: suasq; operas turpat deonestat
q; Nond aliter inuenire est in rebus sacratissimis: humani generis:
gratuito munere nō ex debito celsitus datis. Equib; id vnicū sum
mū et precipuū altaris sacrificium (omnia veteris testamenti sacri
ficia: pacificorum hostias: ac olocasti victimas: tum p peccati expi
atione: tum pro pacis gratie cetero: umq; beneficioz: conseruatione:
tum pro hominis cū deo vntone: in leuitico instituta: eminēter con
tinens. Et quod figurabant vel imperfecte contulerunt illa: in veri
tate et perfecte conferens) euadit maximū. Est em̄ antiquitate vene
rarumuctoritate diuina sancitū. Iuramento confirmatū. Sua
perfectione perpetuitatum In se sanctissimū et oim sanctificationum
Representat deniq;: immo vere est: conuiuium id iucundissimum
In quo reuertenti filio pater occidit vitulū saginatum. Panem vi
te et vinum quod sapientia miscuit. pponendo. Et cum in ipso (sum
mo patri sacrificantes) offerimus eius in quo bene cōplacet vnige
nitum: sub panis et vini sacramentalib; speciebus veraciter conten
tum: nullum eo sacrificium maius esse potest. O singularis et admi
randa liberalitas: vbi dator venit in donum: cibans in cibū. O stu
pēda dei miseratio. verbum carnem: deus cinerem: figulus lutum:
vita morticinū induit: vt iumenta manducarent panem angelorū.
Nōies p̄beta iumēta nōiat. Nō em̄ cū in honore esset nō intellexit:
ppatus est iumētis insipicētib; et filis factus est illis. Comedūt ergo
angeli verbū de deo natū. Comedūt hōies verbū fenū factū. O pre
cellum et q̄ venerabile sacm: amoris precipui q̄ nos dilexit eterna
patri sapia in corale penne. O mēorale suauissimū et dulcissimū.
Memorale saluificū: sup aux et thopasion p̄ciosum: intimis omē
dandū p̄cordijs. In q̄ innouata sunt signa imutata mirabilia diua.
In B etem̄ memoriā fecit mirabilij suorū misicors et misator dñs

Leuitici. 4.
Leuitici. 3.
Leuitici. 1.

Albertus

Lu. 15
Prover. 9.
Matth. 17.

Bernardus

Ps. 48.

Eccli. 36.
Psal. 110.

A q

Thomas Nunc recte canit ecclesia. *O sacre conuiuium in quo xps sumit: re-*
colitur memoria passionis eius: mens impletur gra et future glorie
nobis pignus dat. O digna et nusq; interimenda meoria sacroscta
in qua morte nram recolimus mortua: nostrum interitum interisse

Ambrosius congaudemus. *¶ Magni sacerdotis ambrosij prestantionem*
reminisci libeat cu inquit. Sacramentu hoc prestantissimu est in q
est diuinitatis presentia: mundi redemptio: pctoz remissio: graz di-

Bernard *uisio: virtutu oim aggregatio. Nec imz: qm oim graz et virtutum*
fontem verissime pmet et auctore. Ut em amplius incalesceret ho
in sui redemptoris amorem: voluit xps vt iugiter coleret p misteriu:
qđ semel offerebat in preciu. Et illa pennis victima viueret in meo
morita: et presens esset semp in gra. O benignissime iesu: nobilissime
sponse tue dotalitii indulisti: vt vel sic teneret columba tua dulcissi-
mu memoriale dilecti sui. Braculare ergo sponsa: gaude incoꝑabili-
ter: presidente babes et rectorem sponsum in presentis exili milicia.
Pignus babes: atra tenes: quib; feliciter sponso vnaria in patria:
In terra spōsum babes in sacramento. In celis habitura es eudem
sine velamento. Et hic et ibi veritas. Sed h palliata: ibi manifesta.

Huiusce nuptialis conuiuii primiceriu et archibricium babes.
o ania delectu sacerdotē euangelicu: mosaice legis antistite. (tu ele-
ctionis benignitate: tu psecratiois solēnitate. tum ordinis nobilitate
tum opis et ministerij grandeuitate: tu regiminis pte: alijsq; pre-
rogatiuaz antidoria) longe precellentem. ¶ Attendant itaq;
oportet si periculū euadere placet sacerdotes veneradi: veri salomo-
nis pincerne: iesu xpi camerarij: et misterioꝝ dei dispensatores dele-
cti. Attendant officiu sibi creditu: pariter et ministeriu: seraphic; bu-
meris tremebundu. P:ospiciant: animaduertant: atra mente tena-
ciq; memoria scdulo voluant atq; reuoluat: et veluti aialia munda
ruminant cu tremore: celsum que in ecclesia dei: no ex debito vel me-
rito pprio: sed ex voluntate tua: o de? et dulcedinis tue beneplacito
nacti sunt gradu. Parasti em in dulcedine tua pauperi deus. Au-
sim dicere cu scro et mellifluo Bernardo. Non est pias post deum:
sicut pias sacerdotu. Et que nam bec est: cui nihil in celo nec in ter-

Bernardus *ris aliquid valeat ppari. Consecrare inquā corpus et sanguinem do-*
mini. Sup hac (o verendi sacerdotes et antistites) potestate vta:
sup tam insigni spectaculo: super tam solēni dignitatis rē puilegio
stupet celū: mirat terra: ptemit: et ho: reueret plurimu angelica cel-
studo. Nec est vere indulgeria celestis. Nec est cum lata et super-
effluens gra: celsaq; glorie magnificentia: sacerdotē dei suū manib;
tenere: et alijs dando porrigere. Siquidem teste Grego. io magno.

Gregorius *ecclesie pastore vigilantissimo: In sacerdotū manib; velut in virgū*

nis vtero: dei filius incarnat. O stupēda dei miseratio. O reueren-
 da manū sancitudo O diuū z supēceste ministerium: sacerdotali
 sollicitudini vūntat. Non angelicis spiritibz. Nō virgini superbe
 nedictē: creditū ē z ex diuine benignitatis biplacito demandatum.
 Et nī fallar: quicqd cultus latrē: quicqd deuotōis: quicqd re-
 ligionis: in sancta plebe inuenit: ad hoc ipm sacerdotalis ministerij
 officiū sacrosctm ordinat. Seu per ipm inflāmat: accendit: roborat
 conseruatur. Quinſce frequentatōe misterij fides viger: christiana
 viret religio: roborat ecclesia. Quo sublato e medio inuenire non
 est: nisi errorz inuolucra: infidelitatis germina: ignauie nubila: vāi-
 tatū conamina: virtutis exterminia. **S** Uex me dicere diu. **Wilhelmus**
 tina cōprobat experientia: rex magistra. Attestanturqz magni **parisiens.**
belnu parisiens eulogia cū inquit. Si manus sacerdotum nostrorū
 vacue essent. Si nō illas venerāda z scā viuifici corpis z sanguinis
 oblatio impleret: periret spes: nutaret xpiani ppli deuotio: in ipsum
 redemptorē: que eīdē pplō maxima z fortissima est: qz tam inestima-
 bili benignitas dulcedine: tāqz mirifica pmpitudine se misericors
 dñs exhibet per manū sacerdotū toti ecclesie sue z electorū suorū sin-
 gulis. Deinde ipō bono sacre cōionis spūalisqz refectionis fraudaret
 pplō: marimeqz suo ornatu. marimeqz sue opulētie parte: z templū
 z domus dei priuaret: si illo ipō tante flagrantie sacrificio: butū tam
 necesse tamqz opulente refectionis mensa careret. **S** Tu itaqz
 apostolice nō immemor tube: de eucaristie sacramento cōminando
 dicentis. Probet autē semetipm hō: z sic de pane illo edat z de calice
 bibat. Qui em māducat z bibit indigne: iudiciū sibi māducat z bi-
 bit: non dijudicans corpus dñi. Et item: reus erit corpis z sanguis
 dñi. Ideo inter vos multi infirmi z imbecilles: z dormiunt multi.
 Ne quēquā e sacerdotū ceru qz venerando iusticie culpabilis caligo
 ne sacerdotio fungat dño p̄pellat. Aut agendorū ad rite z digne mi-
 nistrandum ignorantia: tam ex pte sacramenti p̄ficiendū: qz ex parte
 cōficiendū ministri: seu circūstantiaz: tps: loci: z ministrozū zē.
 p̄phetice substernat maledictioni: eo qz opus dñi facit fraudulenter
 Fraudulenter pculdubio opus dñi facit: qui sacrificiū offert domio
 sale carens scie z discretōis optime. Que nulli abesse sacrificio p̄e-
 cipitur in leuitico. Eap̄op̄ ad ecclesie antistites loquens dominus
 ait. Vos estis sal terre: qz si sal euauerit in quo salietur. Ad nihilū
 valet vltra: nisi vt mittat foras: z conculcet ab hōibus. Ne itaqz de
 lectos dñi sacerdotes inscie culpabilis ymbra: ne sacerdotio fun-
 gatur semoueat. Aut ignorantes ignorari faciat. Execrande v male-
 dictioni substernat: zelo zelādo pro domo dei: obnitis crebriqz pul-
 sationibus sarragere curasti: quatinus tibi Epithoma expositionis

1. Ehoz. 11.

Osee. 4.

Diere. 43.

fraudulenter opus dñi facit

Leuitici. 24.

1. Ehoz. 14.

sacri canonis misse. Venerandi ac integerrimi viri magistri Babilis Biel. sacre theologie licentiat (vt per te impressorie artis cacterisatõe: cūq; petentib; p dei honore: ac reipublice pfectu q̄ salu b; i impiari queat) non mancum: nō squalidū: non deturpatū: sed integru: visum atq; reusum: sed veritatis splendore coruscum: tradere non recusẽ: quasi iam iam emeritus: deuoto secum ludens susurrio: et egregia illa: florigera et sublimi sacri canonis expositione: olim per eum: dum in humanis ageret: ac almi Tubingen. gymnasiij cathedram teneret exaltaret: illustraretq; collecta ac ordinarie lecta (cuius laus et gloria per ora versatur omniū.) velut apīs argumentosa ex dulcissimis patrum et sanctorum dictis: pro summet ad deum spiritus eleuatione: flāmigeriq; cordis actuatione: surit: euisce: raut: et veluti in aluearium iucundissimū: sup mel et favum dulcorosum congesit. Summatim quoq; et si paruo verborū scemate: precelso tamen et q̄ mirifico arcanorū misteriorū sententiarūue pondere conglobauit. Parere tuis votis iustis et super ethera collaudandis statui. Accipe ergo quod vis: et anxio efflagitas corde: epitoma saluificum: misteria referans: abdita pandens: vera docens: errores collidens: falsa explodens: inficiam: pellens: veritatem illustrans: et superexaltans: grauissimorū q̄silio et sermone plano sed coacto: celsas arduasq; de eucaristie sacramento sententias dilucidans: vt senfim rudes: indoctos et minus gnaros: quasi manu ad veritatis sciendorumq; noticiam ducat et perducatur.

¶ Q, si quispiam profusioris lectionis ardet amore: ad fontale recurrat exēplar necesse est. Prout infra in plogo auctoris edocet. annotationis ductu singularum lectionum: in margine huius cōpendij manualisue: per quottas et numeros correspondenter ad eā que tractatur materiam conscriparum. Certe dixerim: agende tibi sunt gratie imortales: forte et mihi: cuius operosa lucubratōne effectum est: quatinus pthoripum: non mendosum: nō mancum: non curtatum: sed sincerum: sed integrum et correctum: p ecclesie vtilitate: et in eruditorum qualieunq; instructōe imprimendum receperis. Vale in domino ex Tubingen. gymnasi. Anno dñi. 1499. viceima die mensis Februarij.

**Exhortatio Hainrici Bebelij Iustingensis
Ad doctorem ⁊ vendelinū theologum vt di-
missis alijs suis aliquando scripta in lucē edat**

**Qui modo conaris multo prodesse labore
Atq; sacerdoti munera grata refers
Non minus es pius ⁊ multo celebrandus honore
Ut tibi sit cure qui tibi multa dedit
Hoc est preceptor cuius non gloria olebit
Te viuo celebrant quem sua scripta licet
⁊ Vendeline mihi quicq; si credis amico
Neq; audire velis consiliūq; meum
Cum tibi sit vena ingenij atq; industria solers
Et sapias quicquid attica pallas habet
Cur latitas tenebris tanta et formidine lucem
Effugis: et semper cur tua scripta latens
Dignus adire diem cuius bene scripta camoenis
Lectentur: tripodas digna subire dei
Componas igitur fingas atq; edere cures
Quos tibi dictavit sacra sophia libros**

Vale.

B 44

**Epitaphium Gabrielis Bici
Theologie antistitis &c.**

Quem modo laudarent itali. vel grecia alumnū
Teller: in hac Gabriel contumulatur humo
Laudibus in modicis decorat qui teutonas agros
Moribus & vite simplicitate sacer
Ledite philosophi quos tollit ad astra vetustas
Tos tenebre comites deusa curua tenent
Sed meus hic plano monstrauit tramite verum
Inuentasse vnum nouit adire deum
Scilicet hoc viuo didicit germania: quidquid
Novit aristoteles: sacra sophia simul

Prologus

Prologus in abbreviationem expositionis
sacri canonis missæ, magistri Gabrielis Biel
Sacre theologie licenti doctissimi Incipit
feliciter.

Moniā sacerdotali digi

⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ¹³¹⁹ ¹³²⁰ ¹³²¹ ¹³²² ¹³²³ ¹³²⁴ ¹³²⁵ ¹³²⁶ ¹³²⁷ ¹³²⁸ ¹³²⁹ ¹³³⁰ ¹³³¹ ¹³³² ¹³³³ ¹³³⁴ ¹³³⁵ ¹³³⁶ ¹³³⁷ ¹³³⁸ ¹³³⁹ ¹³⁴⁰ ¹³⁴¹ ¹³⁴² ¹³⁴³ ¹³⁴⁴ ¹³⁴⁵ ¹³⁴⁶ ¹³⁴⁷ ¹³⁴⁸ ¹³⁴⁹ ¹³⁵⁰ ¹³⁵¹ ¹³⁵² ¹³⁵³ ¹³⁵⁴ ¹³⁵⁵ ¹³⁵⁶ ¹³⁵⁷ ¹³⁵⁸ ¹³⁵⁹ ¹³⁶⁰ ¹³⁶¹ ¹³⁶² ¹³⁶³ ¹³⁶⁴ ¹³⁶⁵ ¹³⁶⁶ ¹³⁶⁷ ¹³⁶⁸ ¹³⁶⁹ ¹³⁷⁰ ¹³⁷¹ ¹³⁷² ¹³⁷³ ¹³⁷⁴ ¹³⁷⁵ ¹³⁷⁶ ¹³⁷⁷ ¹³⁷⁸ ¹³⁷⁹ ¹³⁸⁰ ¹³⁸¹ ¹³⁸² ¹³⁸³ ¹³⁸⁴ ¹³⁸⁵ ¹³⁸⁶ ¹³⁸⁷ ¹³⁸⁸ ¹³⁸⁹ ¹³⁹⁰ ¹³⁹¹ ¹³⁹² ¹³⁹³ ¹³⁹⁴ ¹³⁹⁵ ¹³⁹⁶ ¹³⁹⁷ ¹³⁹⁸ ¹³⁹⁹ ¹⁴⁰⁰ ¹⁴⁰¹ ¹⁴⁰² ¹⁴⁰³ ¹⁴⁰⁴ ¹⁴⁰⁵ ¹⁴⁰⁶ ¹⁴⁰⁷ ¹⁴⁰⁸ <

pliciter necessaria ad psecratōem. Quibz deficientibz nō fieret consecratio: id est panis in corpus xpi z vini in sanguinē conuersio. Aliqua requirunt de congruo. Quibz nō existentibz: licet nō impediat psecratōis effect⁹ q est puerio pāis z vini in corpus z sanguinē xpi impedit in fruct⁹: eo q inordinate z indigne psecrat z sumitur.

¶ Ex parte sacramenti quedā requirunt de necessitate: vt materia z forma. Quedā de pgruitate: vt puritas materie z mundicia et azyma. Itqz aque cōmixtio quantū ad psecratōem vini. de qbus psecratis suis locis tractabitur.

Capitulum secūm Que requiruntur ad consecrationem ex parte ministri.

X parte ministri de necessitate

requirunt: pās ordinis: facultas fimonis: integritas intentōis.

¶ Pās ordinis dat in collatiōe ordinis sacerdotalis: dū eps aliquē ordinādo in presb ptez tradens ei calicē cū patena: infuso vino aqua mirro z pane supposito dicit. Accipe potestātē celebrādi p viuis z mortuis zc. Un ptez q nullus q non est sacerdos celebrare pōt. i. eucaristiā pficere. lz oia ageret. intentōe. verbis z gestis. q sacerdos consecrās agit. vñ nec angeli. nec mulieres. nec laici psecrare pñt. Requirit scdo facultas fimonis. vt scz sacerdos possit distingere pferre tba psecratōis. Un muti z elingues cōsecrare nō pñt. qnta aut distinctio verborz in sua platōe requirit: infra dicitur cū de forma differet. Requirit tertio intentio integra vt scz sacerdos habeat intentōem virtualē faciēdi illd qd ecclia intendit. i.

q insēdat: q p actū psecratōis sue id fiat in materia pāis z vini: qd ecclia intēdit. etiā si nō credat aliqd fieri. Un ad psecratōem nō requirit fides facere oia: qppe berent pscb seruans formā ecclesie cū intentōe predicta z debita materia: si attēptat vere cōsecrare. de q in expositiōe canonis Lec. 6. late. ¶ Non aut requirit intentio actualis in toto misse officio vt scz in oibz ibi agendis z pferendis actualiter intendat facere qd ecclia intendit ibi fieri: sed sufficit virtualis. Hoc ē q in pncipio officij: siue cū celebrare pōit: intēdat actualiter celebrare: z hoc agere qd ecclia intēdit: z in virtute illi⁹ intentōis pcedat ad celebrandū z agendū ea q ad officiū requirūt. etiā si postea nō cogitet actualiter de cōuertiōe panis z vini in corpus z sanguinem xpi: dūmodo nō interuenit intentio p̄ria. Un oia sequentia agit in tute p̄me intentōis: q nō ageret si p̄ma intentio actualis nō p̄cessisset. De quo latius vbi supra Lec. 6. ¶ De pgruitate vero ex

Lecio. 6.

quā requiritur
in huius

Lecio. 7.

parte ministri requirunt duo in genere: ad ordinate psecrandum.

Primum est amoto impedimentorum. Secundum appositio convenientium.

Impedimenta quae tollunt dignam celebrationem tria sunt. Primum est culpa mortalis. Secundum pena canonica. Tertium aliquod incertum quod nec est culpa nec canonica pena. Vis enim celebrare in mortali peccato sciens (est quod post commissum mortale peccatum quod non est sacramentaliter absolutus cuius memoriam premissa sufficiunt diligentis examinis propter conscientiam hanc potuit celebrare: etiam si periret foret: indigne accedit: et accedendo mortaliter peccat: nisi necessitate aliquid strictius pressio: se absolute repotentem ad manum hanc non posset. De cuius latiore declaratione. Vide lec. 7. p. totum. et lec. 8. ¶ Pene canonice impediunt dignam celebrationem sunt. Degradatio siue depositio. infamia. irregularitas. Excommunicatio. Interdictum. Suspendio. Qui aliquod horum penarum tenet strictius si celebrat sciens mortaliter peccat. De quo vide lec. 9. Sunt etiam aliquae dignae celebrationem impedientia quae non sunt culpe aut pene: ut sunt solutio ieiunij nature. Qui enim post medium noctis aliquid sumpsit per modum cibi id est in stomachum vel in via ad stomachum: siue sit nutritivum siue medicinale: digestivum vel laxativum: non debet celebrare. Et dicitur per modum cibi et cetera. quia saliva traiecit: aut aliquid remanens in dentibus ex hesternae commestione: aut guttula aque ex lotionis oris commixta salive: et non manens in propria specie: non impedit dignam celebrationem: nec solvit naturae ieiunium. de hoc lec. 10. Patet haec institutio exceptionem in celebrante: si per negligentiam primo in calice fuisset sola aqua quam sumpsisset: puras ibi fuisse sacramentum. Tunc licet hoc sumptum solvisset ieiunium nature. tenet tamen de novo consecrare et sumere: ut infra patebit. Et quod ad coeantes si fuerint infirmi: et timeatur periculum ex dilatare via tunc: in hoc casu potest infirmus etiam post cibum sumptum coicari. Item immundicia corporalis coniuncta spirituali immundicie: ut fornicatio aut seminis somnalis effusio: inducens mentis hebetudinem: durante bebetudine secundum doctores abstinere facit a digna celebratione. ¶ Similiter corporalis immundicia inducens horum sacerdoti: vel populo circumstanti: aut periculum vomitus: impediunt dignam celebrationem. Secus de alijs immundicijs corporalibus peccato non coniunctis. Non enim polluantur sacramenta contagione immundicie corporalis. Unde leprosus aut seminis fluxus vel menstrua patiens non prohibetur a celebratione simpliciter. licet quandoque propter reverentiam sacramenti aut vitiationem scandali non sit culpabile abstinere. De hoc ubi supra per lectionem decima.

Secundum in genere: quod ad congruitatem celebrandi ex parte ministri requiritur est appositio convenientium. Sunt enim quaedam ex ordinatione ecclesie premitenda celebrationi: ut sunt acrus quidam: et orationes per sacre vestes.

B ij

que impediunt dignam cele-
brationem

Lec. 7

Lec. 10

in summa non per modum
cibi et cetera

Lectio. 11

Actus sunt lotio manuum Capilloꝝ cōpositio: et qđ bis manus est
ſcie pbatio et purificatio: que ſignificant manuum lotionem et capilloꝝ
rum diſcriminationem. Et quibus dignū eſt habere manus impollu-
tas corporali ſorde: quibus tangende ſunt et tractande ſacramētales ſpēs:
magis tñ conſiderāda eſt ſignificatio huiꝰ lotionis. ſcꝝ lotio ſpūalis
intentionis: que eſt pñcipiū corporee opatōis. Magiſq; diſcernen-
de ſunt cogitatōes mentis et elimināde carnales et impure: et omnes
ſancte: ad tantū officiū digne exhibendū tota deuotione colligende
qđ crines capitis pectinandi: licet et ipa corporalis pectinatio ad h̄ fiat
ne tpe ſacrificij capilli fluant: et perturbatōem celebranti afferant.

Lauet tñ in his et ceteris corpis geſtis ne aliqđ fiat ad ſui oſten-
tationē: aut ad ppli applauſum. Hoc em̄ nō eſſet ſe ornare aut mūdā-
re: ſed deſtabiliter coram deo ſe polluere et ſedare.

Lectio .xiiij

ſ Premittende etiā ſunt qđā oꝛōnes: vñ ad minus p̄mittēde ſunt
matutine de tpe. Nam ſm̄ cōꝝ doctoꝝ op̄inōne: ſi qđ omiſſis ma-
tutinis celebraret mortaliter peccaret: eo qđ videret p̄tēptor eccleſia-
ſtice conſuetudinis. Et quibus regulariter miſſa celebranda eſt hora
tercia vel ſexta: et nona in dieb; ieiunioꝝ. Tñ non inducit peccatum
mortale celebrare nondū dictis primis: niſi forte generalis eccleſie
illius p̄ſuerudo haberet nō celebrare primis nondū dictis. De tertijs
ſextis et nonis certū eſt qđ indifferenter ante vel poſt celebrationem
legi p̄nt. Sunt et certi pſalmi cū collectis qui p̄paramenta dicunt
qđ ex inſtitutione Celeſtini pape: p̄ſeruiſſa pontificib; dicunt ad gra-
tie diuine impetratōem: et deuotionis excitatōem: qđ ex laudabili
p̄ſuerudine nunc cōiter oēs celebraturi p̄mittūt. Unde nō eſtimā-
rem tutū fore celebranti hos p̄termittere: cū cōis cōſuetudo legē
inducat. Veſtiendua eſt etiā ſacerdos ſacris veſtib; ſuperbume-
rati alba: cingula: manipulo: orario ſive ſtola et planeta Quib; in h̄
ſacraſſimo miniſterio vt ornaret ſacerdos ſtatuit ecclia: p̄p̄ eaz re-
p̄ſentatōem. Eſt aut duplex eaz rep̄ſentatio. Rep̄ſentant em̄ ali-
qđ in capite xp̄o: et aliquid in mēbris: ſacerdote ſcꝝ celebrāte. In xp̄o
ſignificāt ad h̄ſam indumenta quibus xp̄a in ſua paſſione veſtitus eſt

Lectio .xj.

Nam ad rep̄ſentandū xp̄i paſſionē: miniſteriū illud a xp̄o inſtitu-
tum eſt: et ideo oīa que in iſto officio agunt ad rep̄ſentandū chriſti
paſſionem oꝛdinant. Vñ quib; iudaicus ſuro: xp̄m in ſua paſſione
veſtuit ad cōtumeliā: his ſacerdos xp̄i perſonā gerens: in officio cō-
memoratōis dñice veſtit ad gloriā. Vñ paſſio xp̄i qđ iudeis eſt ſcan-
dalum. xp̄i fidelib; eſt virtus ſapientia: et gloria. *Amictus itaq; qđ*
caput regitur ſacerdotis: velamen ſignificat quo faciē xp̄i in do-
mo ſarphē illudentes et p̄curientes iudci operuerūt dicētes. P̄ o-
p̄betiſſa nobis chriſte: quis eſt qui te percuſſit. *Alba veſtem lu-*

ut ad ſarphē rep̄ſentat

humiliat

alba

dicram albā significat: qua velut stultus vestitus est ab Herode. et
in ea remissus ad pilatū. **S** Zona manipulus. stola. tria ligamēta
quibz xps ligatus est in captiōe. flagellatōe et crucis baularōe. Quā
vis et zona ipsa flagella nō incongrue qbz (ipm ambiētibz) flagella
tus: et stola que per modū crucis collo imponit: ipm crucis partibz
lum in humeris gestū: et manipulus sinistro brachio applicat: quo
amoris ornamenta gestari solent. magnū illud amoris vinculum q
salus nostra vincebat et desiderio coangustatus est ad perficiendū
opus nostre redēptōis: repitāt. **P**laneta vestem purpuream
significat: q in pretorio pilati. dñs post flagellatōem (tenerrimū xpi
corpus vndiqz perfundentē) indutus est: illus. percussus. et inimicū
iudeis ostensus. **M**istice tñ: amictus humanā naturā in xpo
significat: qua tecta est deitas que est caput xpi. Alba que totū corp
tegit. puritatē corpis xpi de virgine sumpti. sine macula originalis
aut actualis culpe. Zona qua alba defluēs pstringit: vinculi chari
tatis significat: quo nram naturā dei filius sibi copulavit. fm illud
Laborate perpetua dilecti te: ideo miserans attrati te. Hierc. 31. Et
iterum. Sic deus dilexit mundū vt filiū suū vnigenitū daret Job.
iij. Stola que sup amictū collo sacerdotis incubit: et in crucis mo
dū corpus cingit: obedientiā xpi significat. qua factus est obediēs
patri vsqz ad mortē. mortē autē crucis. Manipulus quē leua gestat
brauiū felicitatis eterne: quam xps in hac vita obtinuit: representat
Manipulus em brauiū: leua pntem vitā designat. Christus enim
pfectus viator: fuit merendo sibi et nobis: nobis vitā: corpi suo glori
am. Propter qd exaltauit illū et dedit illi nomen qd est sup omē no
men tē. Bit apls Phil. ij. Fuit etiā pfectus cōprehensor ab instanti
sue conceptionis: qz btus fm humanitatē eiusqz portione superiorē
Per planetā qua corpus sacerdotis tegitur. plenitudo grē xpi signi
ficatur: qua mēbra xpi adornant. Nā de plenitudine eius oēs acce
pimus grām p grā Joh j. Vel planeta magni sacerdotis etni: vni
uersalis ecclesia est. quā sibi copulavit et copulando virginē em fecit
De quibus latius. Lectio. ii. **R**epitāt etiā vestes ille corpis
in mēbris idest in celebrante xturea quibz anima celebrāris et sumē
tis debet adornari. Amictus q substratonū ceteraz vestū est: signi
ficat fidē: fundamentū totius edificij spūalis: q licet in omibz: marie
tñ in hoc mirabili sacrificio necessaria est celebrāri. De q et sequenti
bus latius lec. iij. per totum Alba que totū corpus tegit: corporis
mentisqz candorē: mūdiciā et castitatē significat. Vinc sapiēs. Omī
tpe vestimenta tua sint candida. Glo. i. corpus castū. Et iter: mun
damini quifertis vasa dñi. Quis perpetuas cingulo constringe
re designatur. Non em tantū sacrificij tpe castitas seruanda est: sed

Stola

manipulq

capula

Mistice qd fuit

alba

zona

Stola

manipulq

ornaty seu
capula

Lectio. iij.

q d fuit vestes mēbra

alba

stola

manipulus

casula

perpetuo nunq̃ q̃s laranda. Stola obediētie humilitatē q̃ iussu m̃
gum dñi z leue onus ferendū est: repñtat: cui⁹ duo fines patientiā
z prudentiā vite sacerdotali necessarias designat. Manipulus vi
gilantiā ac cordis deuotiōem importat q̃b⁹ sacerdos strenu⁹ esse de
bet z vigilanter discernere quē tractaturus z sumptur⁹ est. q̃s sacer
dos ipse tanto ministerio assumptus. Plancta siue casula q̃ vestis
est superior ceteras formans z supercellens ac tegens: charitas est
q̃ z vestis nuptialis dñi: qua si caret sacerdos in b̃ regali ac nuptiali
conuiuio: ligatis manib⁹ z pedib⁹ eijciē in tenebras exteriores.

Sacerdos ergo sacris vestib⁹ se induens: hoc credat z memor: et
in t̃pō: b̃z in seipō conet qd vestes ille repñtant in capite z in mē
bris. De his lec. 12.

Capitulum tertium Que requiruntur ad dignam celebratio
nem ex parte circūstantiarū temporis loci et ministrorū.

Emū requirūtur aliqua

Zectio. 13

D

ex parte circūstantiarū loci z t̃pō z ministrorū: hec q̃dē nō
de necessitate: q̃ ubiq̃ locorū: z quocunq̃ t̃pō z p̃ntib⁹
vel absentib⁹ ministris missa rite celebret⁹ vep̃ est sacrificiū. Sed de
congruitate: certa t̃pō z loca z ministri p̃ isto sacrificio sunt ab ecclē
sia determinati. Unde pro isto sacrificio triplicia loca sunt deter
minata. remota. propinqua. z propria. que sunt. ecclesia. altare. ca
lix. Uñ non nisi in ecclesia z super altari cōsecratis: atq̃ in calice au
reo argenteo: aut stāneo licet celebrare. Nō in ligneo. vitreo. crista
lino nec de auricalco aut cupro celebrare licet. In altari aut̃ mobili
p̃secrato extra eccliam in necessitate: aut de licentia ep̃i celebrari pōt
sine crimine. Debet aut̃ altare esse lapideū integrū: non enormit̃ fra
ctū. Et debet altare esse tectū duob⁹ pallis z corpali: lincis z mūdiss
simis: nō sericeis neq̃ tinctis: sed de terra p̃creatis. Nam z linc̃beo
dñs se p̃cinit: z in sindone mūda corpus eius inuolutū sepultū est.
Fuitq̃ mūdissimū sūma innocentia candidū. Nec debet abesse
ignis luminosus. significās xpm ignē esse consumētē rubiginē no
stroz pctōz. Dentro. iij. De⁹ tu⁹ ignis sūmens est: xpm esse lumē
vex z splendidū illuminās oēm hōiem vementē in hunc mundum
Job. i. Etiā ad representandū lumē fidei z charitatis ignē ppli chri
stiani circūstantis. De hoc lec. 3. De t̃pō q̃ licet celebrare statutū
est: q̃ missē solēnes siue cōuēntiales celebrent⁹ hora diei. tertia. sexta.
vel nona. vt sup̃a dictū est. Priuate vero missē celebrari p̃nt a diei
p̃ncipio: vsq̃ ad horā publice missē inclusiue. Nocte aut̃ nisi de spe
ciali p̃uilegio z extra casum necessitat⁹ celebrare nō licet. except⁹ nō

Zectio. 14.

Expositio Missæ

entis dñice natiuitatis et resurrectōis. Accipit autē pñcipiū diei non ab ascēsu solis supra nīm orizontē: sed ab illa hora ex q̄ radij solares incipiunt illuminare nīm emisperiū. scz ab ipsa aurois siue diluculo. Et incipit hoc tps vna hora et quinta pte bore ante ortū corporis solaris. fm auc. de crepusculis. De hoc lec. 14.

De ministris circūstantibz dñ. q̄ nō minus q̄ vno assistente celebrandū est: qui ex psona ecclesie rñdeat sacerdoti. cū salutādo ecclesiā dñ. dñs vobiscū et. tñ in necessitate cū minister bñ non posset. si ne tali ministro sacerdos celebrare posset. De quo lec. 14. Et quicūqz celebraret omīssis predictis q̄ abrogata nō sunt per contrariā cōsuetudinē quā scit et sustinet ecclesia: scienter et ex pemptu peccaret mortali. Qui autē sciēter celebraret in loco interdicto a iudice: aut in calice nō idoneo: irregularitatē incederet. De q̄ lec. 14. ppe finem. Et in hoc terminatur pars p̄obemialis.

Incipit ps p̄ia pñcipalis sacri canonis q̄ dñ missa catecūminoz

Ractatis his que requiruntur

Lec. 15.

ad venerabilē eucaristie p̄secratōem et pte sacramēti p̄ficiēdi: p̄secrat̄ ministri: et circūstātiāz. t̄pis et loci: p̄cedendū est p̄sequenter ad officiū missæ breui⁹ ad declarādū. Et q̄uis nomē (missa) multipl̄ accipiat: tñ in p̄posito accipiēdū est p̄ toto illo officio qd̄ in altari agit: ab introitu vsqz ad. Ite missa est. qm̄ totū illd̄ officiū ordinat̄ ad p̄secratōem eucaristie eiusqz cōionē: in q̄ mittitur et a p̄e fili⁹: et fili⁹ ad p̄iem. Et diuidit̄ totū illd̄ officiū in tres p̄tes pñcipales: In p̄p̄atōem. In eucaristie p̄secratōem: et hostie consecratōem. P̄ia ps dñ missa catecūminoz qz ad maiore ei⁹ partē admittunt̄ catecūmini. Secda dñ canō. Tertia cōio: rōibz infra dicēdis. P̄ia ps p̄p̄atoria est ad seq̄ntes: qz ipsa p̄p̄at̄ p̄pls ad dignā cōmunionē: et missæ auditōem: silt̄ materia aptat̄ ad p̄secratōem. Licet sint et alie missæ diuīsiōes: sed ista planior est. De q̄ Lec. 15.

Missæ p̄p̄atoria

Diuisio offi-
cij missæ

Et qz sacrificiū illud memoriale est dñice passiōis vt. i. Cor. 11. Et ap̄ls. Quotiescūqz panē hūc māducabitis et calicē biberis mortē dñi annūciabitis. Ideo totū missæ officiū ad rep̄ntandū dñicā passiōem ordinat̄. P̄io itaqz in ip̄o officio aduēt⁹ xp̄i in carnem fm quā passus est: ac deinde p̄gressio ei⁹ ad passiōem insinuat̄: et hic ip̄a passio x̄bis et signis exprimit̄. Et qm̄ x̄ps nō fm deitātē: sed fm humanitatē passus est: ideo p̄: cūstrunt̄ ea que ad primū xp̄i aduētū scz in carnem referunt̄. Et hec in decē particulis notant̄: que etiam ad p̄p̄lī p̄p̄atōem pertinent. Illuminandus em̄ est p̄pls ad fidē incarnationis: et excitandus ad inherendū illi per virtutem caritatis. Deinde subiunguntur que pertinent ad p̄: p̄paratōem materie diuīni hunc oblatōis: que ps incipit ab offertorio: p̄es patebūt in p̄cessu.

Lec. 16.

B uq

Expositio Risse

Lec. xv

Accessus sacerdotis ad altare.

**Confessio
sacerdotis**

**Confessio q̄c
p̄mittitur**

**q̄c pō confessiō Altare
officiatur**

**Lec. xvi
Introitus
Kyrieleyson
Gloria in
excelsis
Collecta
Lectio
Graduale**

**Alleluia
Euangelii**

**Symbolū
Offertoriū**

S Quo ad primū sacerdos prius lotis manibus a corpore foris
dubus: magis aīa tenebrarū opibus: ac non tam capite discrimina
tus: quā intentio ne discretus: segregatis o. b. extraneis cogitatōibz
soli deo sacrificare intendens: sacris vestibz foris corpe ornatus. ma
gis x̄o virtutū habitibz intus animo vestitus: dñi personā in cruce
te patri p̄ n̄ra salute offerentē rep̄ntans calicē in manu ferens p̄oce
dit ad altare: animo rememorans. quē admodum x̄ps baiulans sibi
crucē exiit in eū q̄ d̄ caluarie locū. **A**d altare vero veniens
prius quā officiū inchoat: confessionē premitit generalem ⁊ publi
cam. Altaris osculū: ⁊ eius thurificatōem: s̄m ordinem romanum.
Primū respicit pctōz purgatōem. Scdm̄ mēbro:um cū capite
ymōnē. Tertiū orationū deuotōem. **C**onfessio debet esse tantum
generalis que premitit ad venialiū deletiōem: ⁊ celebrātia humili
tationē: qm̄ iustus prior accusator est sui. Prouerbiōz. xviij. Et qm̄
publica: nō debet esse occultorū. In q̄ confessionē peccatis tūdit: exem
plo publicani dicentis. Deus p̄pitius esto mihi pctōi. Luce. xi. iij.
Ob eandem causam populus aut minister ex p̄sona circūstantium
sistit p̄fiteri: vt ⁊ ipsi digne sacra mysteria valeant p̄cipare. **P**ost con
fessionē altare accedens ipsum osculat: fecans christum sacerdotem
in eternū sibi ecclesiā copulasse: ac pacē terris reddidisse. **T**urificat
vt ōo sua tanq̄ incensum ad deū sursum ascendat. De q̄b habes
Lec. xv. p̄pe finem. Et inde missam incipiens introitū legit: ⁊ re
petit: quo signat patrū desiderū ad christi aduentū corūq̄ orōnes
⁊ lacryme repetite. Deinde legit kyrieleyson ⁊c. vt exprimat orationē
ppli patribz consentient: ⁊ p̄is misericordiam implo: autis. **T**ertio
gloriā deo decantat. p̄ filij missione. aduentū eius cū gratiarū actiōe
suscipiens ac dicens: Gloria in excelsis deo. **S**equit̄ quarto oratio
ad venientē in collectis. Quinto lectio ex p̄phetis aut apostolis
qua fides incarnatōis scripture testimonio probatur. **Q**uā sexto
sequit̄ graduale: quo labor notat p̄nie: qua dist̄ om̄i ppl̄s ad grām
remissionis pctōz ab eo impetrandā: q̄ venit tanq̄ agnus dei inno
cens tollere pctā mundi. **S**eptimo sequit̄ Allā cantus leticie: de
spe venie consequende. **O**ctauo euangelium legem cōtinens gr̄e
s̄m quā sollicitē ⁊ obediēter viuendū est penitentibz. pctōz remis
sionē per christi aduentū consecutis. **N**ono sequit̄ p̄fessio fidei
per symbolū in euangelica doctrina contentē: vt qd̄ corde credit ad
iusticiā: oris cōfessione resonet ad salutē. **D**ecimo sequit̄ offertori
um vt designent̄ opa bona dño offerenda. Ne fides sine opibus sit
mortua. Nec sicut designant̄ aduētū christi in natura hūana olim
impensa: ita et nūc venienti in eucharistia sunt impendenda: vt tam

Catecuminumorum

celebrans q̄ ppl's cum desiderio inuisibile ac gratiosum eius aduen-
tum sub sacramentali sp̄e desideret. misericordiam vēturi preceſ. Tertius
de p̄missione letet: cor in orōne effundat: p̄niam agere non abnuat.
De sp̄e venie gaudet: doctrinā veritatis intente audiat: p̄fiteat con-
stanter fidem: ipamq; moribus adornare p̄ponat: vt grām sacramē-
talem percipiat. Nec de p̄ma particula partis p̄ime breuiter p̄me-
morata sufficiant q̄ p allegorias latius extendi possunt.

¶ Secunda pars misse catecuminum.

Secunda pars qua mate-

ria aptat ad p̄secratōem. Nec ab offertorio incipit: et in p̄secratione p̄cludit. *¶ Ante offertoriū ppl's salutatur: p*
dñs vobiscū: qđ prius bis factū est: Primo post introitū añ orōem
vt cum eis sit dñs ad desiderij aduentus xpi p̄pletōem. Scđo ante
euangelij vt cū eis sit dñs ad salutaris instructōis p̄fectōem. Ad
2 tertio salutatur ppl's vt cū eis sit dñs ad offerendorū placatā accepta-
tionem. Idipm respondens ppl's imprecatur celebranti: vt scz dñs sit
cum spū suo: ad spūalem ministerij sui executionē. *¶ Saluta-*
tionē sequit̄ exhortatio ad orandū: cum celebrās dē Oremus.
Uex prius q̄ subdat̄ oīo que secreta dī: sequit̄ antiphona quā cle-
rus canit: sub q̄ fiunt oblationes. Nēdū a celebrante sacerdote: sed
etiam a ppl'o circūstāte: 2 ideo antiphona illa offerēda vel offertorium
nōiat. *¶ Sunt aut̄ tria offerenda: scz ipa met̄ persona. Scđo exte-*
riora dona. Tertio panis 2 vinū q̄ sunt sacrificio necessaria. Prima
oblatio est oīm: ppl's scz circūstantis 2 p̄sbyteri celebrantis. Nā oīs
xpianus officiū misse assistens: offerre debet seipm oblatōem spiri-
tualē deo: actu vel habitu. Per promptā 2 obediētē sue volunta-
tis voluntati diuine subiectionem: qua sp̄ ex animo dicere possit ad
patrem. non mea sed tua volūtas fiat. Sine hac spūali oblatione
exterior oblatio deo accepta nō est. Dicēte scriptura. respexit dñs ad
Abel: 2 ad munera ei⁹ Gen. 4. Quia nisi arbor: bōa fuerit (Math.
7.) fructū bonum facere nequit. Voluntas vero arbor est et radix
operis nostri: boni 2 mali. Necesse est ergo primo facere arborē bo-
nam per spūalem voluntatis oblatōem: vt opera eius reddant̄ deo
accepta. *¶ Secunda oblatio: donoz exterioroz ad ministri sus-*
tentationē: pauperū p̄solatōem: ac cultus diuini p̄seruatōem 2 am-
pliatōes a ppl'o facta ex v. t. ortum habet 2 deo grata est. Qñ vero de
bita sit: 2 de q̄bus bonis facienda require sari late. lec. 16. p̄ p̄ncipiū
¶ Tertia oblatio est adaptatio materie p̄secrāde p̄ais scz et vini
p̄sentatio: 2 per sacerdotē acceptatio: eiusq; p̄paratio ad p̄secrandū
2 sacrificandū: 2 hec solus est celebrātis. Et hic quidem incipiunt

2 lectio. 15

Dominus/
vobiscum?

Oremus
Antiphona

Oblatio

Expositio

mysteria. Nā sacerdos p̄rio se p̄pat ad oblatiōem pficiendā. Sc̄do adiungit p̄ acceptatiōe sacrificij secretā orōem. Tercio concludē. 3o p̄. unā p̄tem misse: deuotōez ppli excitat ad perficiendū sacrosanctū sacrificij mysteriū que excitatio tanq̄. plogus quidam vel p̄fatio ca-
Zec. 17.
Incensum

Incensum

thurificatio

**Lotio ma-
nuum.**

nomi preponit. **S** Circa primū sacerdos se p̄pat. Incenso: Lo-
 tionē et orōne. Incenso se p̄parat deuotōis orōre: per lotionem
 mundicie nitore: per orōem cordis ardore. **S** Quo. ad primū
 sacerdos munera per subdiaconū p̄parata: et per dyaconū sibi in cali-
 ce et patena: vinum sc̄z aqua mixtum in calice: et panē patene suppo-
 situm p̄recta accipit: ac in medio altaris: explicata prius corpora
 li palla reponit: reposita thurificat et incensat. fm̄ morem romane ec-
 clesie: et thuribulū (in quo incensum) per modū crucis sup̄ oblata
 circūducit: quatinus thuris incenso: et crucis signaculo: oēs diabo-
 lice malignitatis fraudes et conatus: extricent: ne q̄ sacerdotē et sacri-
 ficiū p̄ualeat: sacrificiū ne perficiatur impediendo vel fructū eius
 tollendo: sicut de semine sup̄ viam iacto dñs in euangelio. Math.
 13. loquit̄. Deniq̄ thobias fumo incensi iccoris ad instructiōem Ra-
 phaelis archangeli: demoniū effugauit Thob. 11. Significat q̄z
 hec thurificatio vinctiōem dñi per mariā magdalenā Joh. 17. Luce
 7. Cuius occasione venditus est a iuda. Et q̄z bis vinctus est ab ea-
 dem: bina sit thurificatio. Una in misse p̄ncipio: altera in hoc loco.

P̄parat se sc̄do iterata manuū lotiōe. qm̄ dedecet sacra pollutis
 manuibz tractare. lz corporali sorde nō p̄taminentur. Attestatur em̄ cor-
 poralis mūdicia reuerentiā sacro exhibendā: et admonet sacerdotē
 spūalio mūdicia et purgatiōis mentis interne. Un̄ cū sacerdos ma-
 nus lauat ad cordis mūdiciā se cōuertat: vt si qd̄ sordidū agnoscat:
 p̄ritiōne intima et affectu pio in deū abluat et abstergat. Et lz nō
 nulli hanc lotiōem differāt vsq̄ in finē p̄fatiōis: p̄uenienti tñ h̄ sit. cū
 q̄ figura p̄cedere debet figuratū. Lotio aut̄ corporalis manuū sig-
 nificat lotiōem mentiū. que fit per orōem statim sequentē. In sp̄i-
 tu hūilitatis zc̄. Tū qz verba canonica dependent ad p̄fatiōem et
 sequentē hymnū. S. S. S. Un̄ nō licet q̄cūq̄ t̄ba interponere. ne
 coherencia snie diuidat. Ad lotiōem aut̄ manuū p̄ferri solet ille psal-
 mi versicul⁹. Lauabo inter innocētes zc̄. per quē imprinētissime cor
 rūperet sniaz continuatio. Un̄ si vtiq̄ qd̄ vult se conformare ritui
 ecclesie sue: satius estimo vt lauādo man⁹ post hymnū. S. S. S. si-
 lentio faciat et nihil loquat̄. De hac lotiōe lat⁹ lec. 17. circa p̄ncipiū.

Diones

P̄pat se tercio sacerdos triplici orōe. P̄ia perit acceptio sacri-
 ficiū cū ait: In spū hūilitat⁹ et aio p̄rito suscipiamur dñe a te. vt
 fiet fiat sacrificiū n̄r̄m in p̄spectu tuo hodie: vt placeat tibi dñe deus.
 Loz em̄ congritum et humilitatum deus non despicit. Secunda

missæ catecuminum

oio est. Veni sanctificator omnipotens eterne deus: et benedic huius sacrificii
tuo sancto nōi preparati in q̄ petit p̄secratorū sacrādoz numerū.

Tertia oio est: Suscipe sancta trinitas hanc oblatōem rē. In q̄
petit acceptatio oblatōis ad honorē scōz et salutē viatorū. Sic hāz
oionum p̄teritus clare ostendunt: q̄ qz sunt manifeste capz expositōi
suscedo. **S** Post q̄ autē celebrans oravit ut acceptio sit oio
et maiorē grām consequat̄. p̄versus ad r̄ pl̄m eius ordē p̄ se requirit
dicens. Orate p̄ me fr̄es. Sub nōie (fr̄es) v. r̄ūqz sexum p̄p̄ben
dens. qz fm apl̄m ad Gal. 3. Nō est masculus neqz feia. Dēs enim
vos vniū estis in x̄po. Implorat ergo circūstantiū orōnem p̄ se: me
morans illud ad Heb. 5. qz et ip̄e circūdatus est infirmitate. et idō
ut bō infirmus indiget orōne ecclesie. **P**reparato autē sacerdo
te ad oblatōem perficiendā: adiungit p̄ acceptatōe sacrificij secretam
orōem. Dicit autē hec pars cū sequenti canone secretū: qz ab hac ora
tione incipiūt altissima mysteria q̄ p̄p̄lo celari debēt. ne visu cōi vile
scant. **E**t notandū q̄ p̄m̄e secrete nō p̄mittit̄ immediate inui
tatio ad orōem: per verbū oremus: qz p̄missa est añ offerendā. Ubi
ibi dictū est: oremus. qd̄ respicit p̄m̄a secretā. Si vero p̄les legant̄
secrete. (Siquidē numerus et ordo secretaz debet r̄ndere numero
et ordini collectaz: ita q̄ cuilibet collecte in p̄ncipio missæ imposite:
corridere debet sua secreta et cōplenda. Nō autē debet numer⁹ colle
ctaz excedere nūex septenariū: ut vitet p̄fusio: et rediū circūstantiū)
Si igitur habentur plures secrete sub duabus conclusionibz: post
p̄m̄ā conclusionē dicitur oremus: ante sequentē secretam. Ua
riantur autē secrete pene per singula officia: licet et collecte: tamē ad
ad hoc tendunt: ut oblatio ac sacrificium acceptet̄ a deo patre: ad sui
gloriam. scōzū honorē: p̄p̄li salutē: aut animaz redemptionem
atqz ad eorum impetratōem pro quibz sp̄saliter offertur et officium
celebratur. Nam. p̄pter varia impetranda: varia ordinata sūt officia
quibus p̄sonant collecte secrete et post cōtiones seu p̄plende.

In conclusione vltimæ secrete sacerdos vocē exaltat: dicens:
Per omnia secula seculorū. Ad excitandū p̄p̄li desiderium et affectu
ad ea p̄sequenda. que secreta a dño p̄cedi oravit: vnde in persona po
puli respondetur Amen. id est fiat quod petisti.

Hinc procedit ad vltimam particulā prime partis p̄ncipalis
que prefatio dicitur: quoniam quedā prelocutio est et populi excita
tio ad altiora sacramenti mysteria: tota deuotione et reuerentia intel
ligenda et conficienda: que per canonem immediate sequentem per
ficiuntur.

Unde fm hoc Prefatio in tres partes diuiditur.
In prima Ch̄ristifidelium congregatorum excitatio ad confiten
dum domino propouitur. Secundo confessionis exhibende ratio

oratio p̄ m̄e fr̄es

Secreta

num et ordo
secretaz

quot possit
poni collectæ

Prefatio

pfatio in 3 p̄tibus

Expositio

Dominus
vobiscum

Sursum
corda

declarat ibi Tere dignum et iustum est. Tercio p[re]fessionis exhibite acceptatio postulat. ibi. Cum q[ui]bus et nostras In exercitatio[n]e populi ad fidelem laudis p[re]fessionem p[re]mittit verbu[m] p[ro]p[ri]e salutaris. Sec[un]do subiungit exhortatio[n]em altioris p[re]fectionis. Tercio attollit ad actu[m] g[ra]t[ia] actio[n]is: q[ui] est p[re]fessio diuine laudis. ¶ Luce p[ri]mu[m] alt. D[omi]n[us] vobiscu[m]: optans assistentia[m] diuini adiutorij ad altissima sacramenti mysteria angelice p[re]fectioni admiranda: no[n] curiose discutienda sed cordis humilitate suscipienda ac veneranda. Suscipienda in cena sp[irit]uali: in q[ua] reficiendi sunt pane viuo q[ui] de celo descendit. R[esp]ondet aut[em] populus. Et cum sp[irit]u tuo: optans vt que non nisi sp[irit]us sancti op[er]atio[n]e fieri p[oss]unt: eodem sp[irit]u. sacerdotis sp[irit]u subleuante: et sibi veniente: nedu[m] sacramentaliter sed et sp[irit]ualit[er] perficiant[ur]: q[ui] sp[irit]us est deus: et eos qui adorant eum: in sp[irit]u et veritate oportet adorare. Joh. 4. Marie aut[em] in h[uius] sacram[en]to in quo d[omi]no teste Joh. 6. sine sp[irit]u caro no[n] p[otes]t quicq[ue]: imo plurimu[m] nocet: q[ui]a q[ui] indigne manducat: licet carne[m] sacramentaliter manducet: t[ame]n q[ui] non sp[irit]ualit[er] manducat: iudiciu[m] sibi manducat non diiudicans sp[irit]ualit[er] corpus d[omi]ni. 1. Cor. 11. Sec[un]do audita hac r[ati]one ad altiora p[ro]ficiendu[m] hortat[ur] sacerdos dicens. Sursum corda. supple leuate: vt o[mn]is cogitatio carnalis ac secular[is] abscedat. Nec q[ui]c[un]q[ue] anim[us] aliud q[ui]a id solu[m] cogitet q[uo]d p[re]cat[ur]. Claudat[ur] p[ro] aduersariu[m] pectus: soli deo pateat. fm b[ea]t[um] L[uc]ianu[m].

Sit ergo cor sursum.

Intellectu veritatis.

Affectu charitatis

Uirtute p[er]uersationis

Rectitudine intentionis.

1 Intellectu veritatis: vt nihil carnale in sacro cogitet: sed o[mn]ia alta esse intelligat: vt q[ui] in h[uius] sup[er]celesti cibo sumptus x[rist]i dentib[us] non discerpit: nec sacram[en]ti diuisione diuidit: sumptio[n]e no[n] digerit: sed manens integer sumptus: nos sibi incorporat: non nobis ipe incorporatur. ¶ Affectu charitatis vt cor q[ui] sursum sunt sapiat: no[n] q[ui] super terram sapiat inq[ui]a n[ost]ra patris dilectio[n]em: q[ui] vnigenitu[m] suu[m] nedu[m] in p[re]c[en]tiu[m] redemptio[n]is: sed etia[m] in cib[us] sp[irit]ualis nutritio[n]is tradidit: q[ui] nos vnigenitus sibi incorporat: ac incorporatos: ad alta paterne dom[us]: vbi o[mn]es eterne vite abundant panib[us] eleuando p[er]ducit. Nemo eni[m] ascendit in celum: nisi q[ui] de celo descendit filius ho[m]inis qui est in celo. Jo. 3. ¶ Uirtute p[er]uersationis vt n[ost]ra p[er]uersatio in celis sit. Unde et saluatore[m] n[ost]ru[m] in h[uius] sacramento ventur[us] expectamus: q[ui] ad sui imitatio[n]em resor[get]: mabit totu[m] corpus nostre actio[n]is: p[er]figurado cor[poris] claritat[is] sue. ¶ Sursum rectitudine intentionis: vt sit oculus simplex ad deu[m]: no[n] nosip[s]os: nec que n[ost]ra sunt finaliter quer[en]do: sed o[mn]ia in deu[m] tanq[ua]m in finem vltimu[m] et op[er]u[m] ordinando. R[esp]ondet aut[em] populus. Habemus

prefationis missæ

ad dñm. Qd pfecto dignum est: vt scz in celestibz cor toto desiderio
habiter qd inde tam sublimia dona ei peccat: qd angelicis lauibus
voces carnis iungi desiderat: ne impropertū illd incidat: 2pp: opm
quat pplā iste ore iuo: z labijs suis glorificat me. cor aut eius longe
est a me Isa. 29. Quod verendū est in plerisqz verificari q alta voce
rñdent. Habemus ad dñm: z inferioribus pilrati. obscena tractat.
fm sua desideria: quibz diligit: carnē z mundū. ¶ Quo ad ter
tium post premissam exhortatōem attollit seipm: z pplm ad agen
das grās per pfectionē diuine laudis: dicēs. *Gias agam⁹ dño deo*
nfo: Agamus dr: seipm pplo iungens: quia vnus doni. corporis
scz z sanguis xpi sunt picipes q in vnū corpus mysticū vniunt: oēs
de vno pane z vno calice picipātes Agende aut sunt gratie deo:
vt dona eius reuerenter pcipiant: discrete pgnoscant: ac deuote in
dantem referant: reputātes nos tantis donis (nobis valde necessa
rijs) indignos: ea qz sola dei liberali miscōia gratis recepisse. Ea qz
tanqz dona maria z spūalia: ad spūs: nō carnis vegetatōem concessa
oia corpalia longe excedentia. Eis ppter finē ad quē dant fruentes
z ea in deū datōē referentes: p ea deū magnificantes: Cū aplo Ju
da taddeo dicētes. Soli deo saluatori nfo. gloria. magnificētia. im
peritū. z prās. ante oia secula. z nunc. z in oia secula scloz Jude. 2.

Hic exhortatōi chorus rñdet Dignū z iustū est. Dignū quantū
ad ipm: qz ipe est dñs deus noster. Iustū quantū ad nos: qz nos po
pulus ei⁹ z oues pascue ei⁹. ¶ Sacerdos aut q ad scdām prē
prefatōis reddens rōnem sue exhortatōis dr. Vere dignū z iustum
est equum z salutare. Primo approbans ppli responsionē. Deinde
dicti reddens duplicē rōem. Quo ad primū approbat sacerdos po
puli assertōem. qz gfe dño reddende sunt: p oibz nobis collat⁹ gene
raliter scz p beneficio creatōis. pseruatōis: redēptōis: iustificatōis
z finalis glorificatōis. Spūaliter tñ p bñficio institutōis hui⁹ supce
lestis sacrificij ac sacramenti. Et hoc quidē vere dignum est. iustum
equum z salutare.

Quia est sacm	Sincere veritatis	vere
	Excellentis nobilitatis	dignū
	Enimie liberalitatis	ideo iustum
	Ponderate equitatis	equum
	Sūme fruositatis	salutare

¶ Sincere veritatis qz nō mō significat grām sicut ve. t. sacra
menta. Nec tantū eam in nobis causat sicut cetera euāgelice legis
sacramenta. Sed grām substantialē formaliter in se pñet: ipm scz
fontē gratiarum. Verum est itaqz sacm: quia vere significat: vere
causat: vere pñet gratiam sacramentalem. Est sacramentum

Expositio

excellentissime nobilitatis: et in ratione sacramenti: quod summa et singularentialem significat omnium sacrificiorum perfectiorem. Est sacramentum exime liberalitatis, quod liberalissimus donat seipsum nobis, quod nihil maius cogitari potest. Ex maximo autem dono maxime donati obligamur, quod crescentibus donis rationes crescunt donorum secundum Gregorium. Ideo iustus est: per summum huius sacramenti dono summas deo agere gratias. Summas non simpliciter: sed summas nostre imbecillitati possibilem.

Est et sacramentum ponderate equitatis: equans nos deo in ratione dati et accepti. Cum enim divina equitas erigit ut remittantur accepta: ut remittantur ea quae mensum est mensura. Nos quod nihil habeamus proportionale reddendum deo per beneficium eius: et ineffabilibus bonis receptionis: ac per gravissimis offensionibus in eum commissis. Dedit nobis in hoc divinisissimo sacramento seipsum: ut eum offerentes summo patri hostiam participationis: et perfecte unionis: et sacrificium plene satisfactionis per pietatem: equam mensura suo dono respondeamus. dum equale donum reddimus. ipsum scilicet summum et infinitum dei filium: per deuotam huius sacrificii oblationem quae in dono ineffabili recepimus a patre misericordiarum. Unde non tamen iustus: sed equum est per hoc sacramentum: dignas gratias: quia eterne salutis: et omnium salutarium effectuum vinca et perfectissima causa. Unum salutare est gratias deuotissimas rependere: ut sic continuo in huius oblatione sacramenti: ab ipso in nos: et a nobis in ipsum fluant et resiliant effectus salutares. De his et sequentibus lectio 18. **I** Approbata itaque populi ratione: rationes duas assignat. Una est diuine perfectionis excellentia. quod dominus sanctus: per omnipotens: deus eternus. Secunda est laus angelica.

Quo ad primum dicit: vere dignum. iustum. equum et salutare est: nos tibi gratias agere. Spiritus in tempore scilicet gratiae et in eternitate: quoniam sicut in tempore gratiae accipit Christus. vere quidem sed latens sub sacramentali specie. Ita in eternitate percipit clara et facili manifestatione. Et ubique: quod per ipsum restaurantur et quae in celis sunt: et quae in terra. Ideo trina mundi machina gratias deo agit. Celum primum angelice restorationis. Terra pro militaris ecclesiae redemptione. Infernum: per decemtorum liberatione. Deum: omnium scilicet in limbo et purgato: id est. Cum autem cui gratiae sunt agende. dignis combinationibus exprimit dicens. Domine sancte: per omnipotens: eterne deus. Domine sancte: sanctificationis dona in hoc sacro magnifice preparando. Pater omnipotens. paternae charitatis affectus dulcissimus: in filio: unum patre mirabili. potenter preparatione aperti declarando. Eterne deus: dei: et tuum alimentum: mortales ad eternitatem immortalitatem spiritaliter vegetando. Tanto igitur patri. gratiae sunt referende: Per Christum dominum nostrum. tanquam per mediatorem et aduocatum nostrum. De quo latius infra. Secundam rationem assignat: angelicam scilicet laudem.

Prefationis missæ

Quia dicitur pro coniunctiōe vocum nostrarum angelicis laudibus
 deudra supplicatio. Subiungiturq; cōmunis angelorum et beatorum
 adorande trinitatis excelsa laudatio. Cum dicitur. Sanctus tuus, Sanctus
 et. Scilicet. *De ergo.* Per quem scilicet ipse mediator inter te patrem *per quem*
 et nos homines. *Majestatem tuam* id est magnitudinem tuam: supremam
 neminem: semper stantem ac immutabile. Hoc enim sonat nomen ma-
 jestatis: magnitudo supereminens stans sine interpretationem. *Lau-*
 dant angeli, magnitudinem potentie tue agnoscendo: et profitendo. Est
 enim laus virtutis preconium, honor, exhibitio reuerentie in testimoni-
 um virtutis. Adorant cultum laurie exhibentes. *Dominaciones,* *dominantes*
 Angeli scilicet subiectis spiritibus dominantes: eis precipiendo, et
 ad sua ministeria sine patris voluntatem dirigendo. *Tremunt*
 testates: id est angeli potenter aereas potestates scilicet demones
 cohercentes. Tremunt maiestatis potentiam: non motu formidinis
 quia in beatitudine firmati: sed admiratione magnitudinis: et obedi-
 tia ac promptitudine famulationis. *Celi*
 et virtutes celi
 forum influxue in illa inferiora: quibus inferior mundus regitur.
 illuminatur: secundatur et ad operationes suas disponitur. *Beati*
 et seraphin id est angeli supremi: pre ceteris in dei charitate arden-
 tes concelebant. simul maiestatem patris per filium laudando: ado-
 rando: tremendo seu admirando. Aut laudis admirationis et ado-
 rationis viam prestando et materiam. Sic enim nedum spiritus ra-
 tionales: sed et uniuersa dei opera: omnesque creature inter quas pre-
 cipui sunt celi celorumque virtutes laudant diuinam maiestatem.
 Pro quanto in eis relucet magna et miranda eius opera: excellen-
 tiam dei attestantia: Concelebant autem socia exultatione: hoc est
 cōmuni leticia: in qua omnes beati confociantur. Nam hec laudes
 opera sunt beatorum: sine illud Psalmi. Beati qui habitant in domo
 tua domine: in secula seculorum laudabunt te.
 Et nota quod in hoc opere diuine laudis notantur quattuor cho-
 ri angelorum. Infimus et supremus: angeli scilicet et seraphin: et duo
 medij. Potestates et dominaciones. In quibus tamen omnes an-
 gelici spiritus designantur: quoniam si laudant infimi et supremi ac
 medij: iam nullus omnino excludit. Quod vero specialiter dicitur: do-
 minaciones adorant qui ab alijs venerant: ideo dicitur: quoniam si
 hi qui ceteris dominant adorant: multo magis hoc conuenit sub-
 iectis. Et si potestates quia sua fortitudine triumphant contra demo-
 nes: quorum potestati nulla terrena potestas comparatur: tremunt diui-
 nam maiestatem: certum est: quod hoc omnibus alijs spiritibus ange-
 lico inest. Aliam etiam horum expositionem magis ad materiam
 huius sacramenti. Vide latius Lectione, decima octaua.

Expositio

Deinde p. clusione p̄fatiois: iungit deuota supplicatio: admissio-
 nis vocu n̄fay cū vocibz angeloz in diuina laudatioe. **Xū** addit
 cū q̄bo: scz angel: z n̄fay. bñiles quidē sed rōnabiles: qz vōr est son⁹
 cū intentōe p̄lat⁹: vt admitti: in laude tua: bñisqz sacri iubeas dep̄-
 camur: qz sine tuo iussu facultatē dante: fieri ne q̄t: vt inter angelos
 n̄fay vor audiat. Dep̄camur autē supplici p̄fessioe. Nō supba p̄sump-
 tione dicētes. **Sctūs. Sctūs. Sctūs rē.** Nec succinete de expositi-
 one q̄ridiane p̄fatiois. Sunt etenim z alie p̄fatioes: nō quidē ab illa
 distione: sed p: festoz magnitudinē aut t̄pis q̄litate. ad maiorē deu-
 tionis excitatōez: et festi z t̄pis materia causas diuine laudis super-
 addentes. **Vaz.** decē sunt nūcro ab ecclesia romana recepte. Licet
 in ecclesia amb: osiana sint multo plēs. In hac em̄ pene de singulis
 sc̄is sp̄c̄alis h̄i p̄fatio: in q̄ sūmarie merita z miraculosa eorundē
 p̄uersario declaratur. Sed vt dictū est in ecclesia romana decē sunt
 recepte: scz Una in albis paschalibz. Alia in ascēsiōe dñi. Tertia in
 penthecostis. Quarta in natali dñi. Quinta in epiphania. Sexta de
 ap̄lis. Septima de sc̄a trinitate. Octaua de sc̄a cruce. Nona de ie-
 iunio q̄dragesimali: z addit Decima de Maria s̄gine Que vbi in-
 stitute sint. quere lec. 19. in fine.

S Sequit hymn⁹ cōis laudis angeloz et hominū.

Rec 19.
Sanctus.

Postqz p̄fatioez: q̄ ad p̄tendū dño mirabilia in h̄ sacro opanti
 p̄p̄s exercitat⁹ est. Simul z cōfirēde laudis rō declarata. Premissa
 deniqz ad dñz supplicatōe p̄ acceptatōe diuine laudis. **Seq̄t** cōis an-
 geloz bōimqz adorāde trinitatē excelsa laudatio. Dū finita p̄fatioe
 sua voce p̄sona hymnū canit dicēs: sc̄tūs sc̄tūs sc̄tūs rē. In q̄ iūcta
 est sil⁹ vor angeloz z bōim. **Et** in h̄ hymn⁹ ille diuiditur in duas
 p̄tes: in laudē scz angeloz z bōim: sc̄da ibi: osanna. In laude ange-
 loz ter replicat **Sctūs:** z subdit in singulari: Dñs de⁹ sabaoth: in
 q̄ trinitas p̄sonaz: z essentie vnitas designat: ter em̄ replicatum **S.**
S. trinitatē p̄sonaz. q̄ subdit singulari dñs rē. vnitatē eētie
 attestat. **Dicit** autē sc̄tūs: a v̄bo sanctio is. ire. q̄ est firmare: statū
 ere: p̄secrare. Sic bōies qz fide firmati. sc̄i dicunt: z leges sc̄tē: quia
 statūte z decerere z mores sc̄ti: qz p̄secrati z honesti. **Dicit** z sanct⁹
 q̄si sanguine hostie tinct⁹: tractū a veteris p̄suetudine leg⁹: in q̄ nihil
 sc̄tū dicebat: nisi q̄ fuerat sanguine hostie aspersum vel vinctū. **Pe-**
 necm̄ oia in sanguine fm̄ leg⁹ mūdabant. ad Heb. 9. **Et** etiam
 sc̄tūs: q̄si a secularibz negotijs sepat⁹. fm̄ Origē. **Item** dñi sanct⁹
 quasi sine terra. Nā agros q̄ est sanctus. grece sonat q̄si extra terrā
 Nec autē interpretatōes verissime diuine maiestati pueniūt. **Deus**
 em̄ p nobis incarnatus. sanguine nō alieno sed p̄prio tinctus est: sa-
 ctus hostia p̄petio: incōmutabilis z eternus: z p̄ b̄ firm⁹. Ab oibz

dec 19. dñi scti

mip̄tū nō scti

2

3

e

prefationis misse

in infinitū sua perfectiōe separatus: nedum a terra sed sup celos in
 immensum eleuatus: ipse legislator et oīm psecrator. **D**icit tamē
 ter sanctus ppter trinitatē personarū: vt dictū est: q̄si diceret: Sanctus
 pater a quo omnia: Sanctus filius per quē oīa: Sanctus spiritus
 in quo oīa. Est autē sc̄tus non ab inherente pprietate vel actu pceden
 te vt angelus aut bō: sed ab essentia sua: q̄ cū vna sit in tribus: vna
 est sanctitas trium: Ideo licet p̄ sc̄tus: sanctus filius: sc̄tus spūs san
 ctus. nō tñ tres sancti: sed vnus est sanctus: sicut nō tres dñi: s; vn⁹
 est dñs: vnus deus: vnus increatus: vnus imensus. **S** Ideo se
 quit in singulari. Dñs deus sabaoth: q̄ virtutū vel exercituum in
 terpretat: q̄ oīs virtus exercituum celestū et terrestriū: est in māu ei⁹
 quia sancta ecclesia triumphans in angelis ac beatis in celis: et mili
 tans adhuc in terris: est terribilis vt castrorū acies ordinata. **S**
 quit: Pleni sunt celi et terra gloria tua: q̄ in oībus creaturis superi
 oribus et inferioribus relucet gloria diuine maiestatis in plena omni
 um subiectione: in sapientissima oīm gubernatiōe: in suauissima om
 niū frute et pfectione: in q̄b relucet vestigiū diuine glorie. **U**el
 pleni sunt celis: id est angeli habitatores celi: et terra id est homines
 terre incolae gloria tua. i. beatitudine: qua beati sunt in re: illi in re:
 isti in spe. **S** Sequit sc̄da pars hymni. deuota supplicatio: ex vo
 ce hoīm laudantiū cum d: Osanna in excelsis: Qd etiā clamabant
 in suscepōe dñi sedentis sup asellum in hierusalē: qui pcesserunt
 et qui sequebant: qm̄ in nullo alio est salus pcedentib⁹ xpm̄. id est pa
 trib⁹ veteris testamenti: et sequentib⁹ in nouo testamento: q̄ in me
 diatore xpo iesu. **E**st autē osanna dictio hebraica q̄ interpretat ob
 secro salua. Nam cōponit fm̄ Remigiū ab osi qd est salua: et anna
 qd est aduerbiū vel interiectio obsecrandi. Et fm̄ hoc deberet dici:
 Osanna: sed vsu dñi osanna vt sit cōpositum ex corrupto et integro
 Uel dñi osanna per sinolimphā que est figura tollens vocalē de me
 dio dictionis. **O**ramus igit Osanna. i. obsecro saluifica supple
 nos: in excelsis. id est in celis: vbi est salus pfecta et eterna. Nam ad
 istā nobis dandā: xps qui descendit de celis: presentia suam etiā ex
 hibet in sacramento altaris. **S** Sequit: Benedictus qui venis
 in nomine dñi: qd est gratiarū actio: cum qua: sicut patres aduentū
 xpi pcedentes: vt Abrahā: patriarche: et pphete: et concomitantes
 vt apostoli: et sequētes vt ceteri sancti ad xpm̄ cōuersi: psecuti sunt
 dñm: diuersis quidē temporibus: sed vna fide ad passionem venierit
 tem qua semetipm̄ hostiam p oībus obrulit. Ita eadē fide et gra
 tiarū actione: recipiamus cum venientē in altaris sacramento: ob
 ferendum in eodem p nobis deo patri sacrificium salutare. **D**icit
 mus autē benedicet: nō quasi ex nostra actione dei beatitudo augeat

dro sabaoth

plen

Osanna

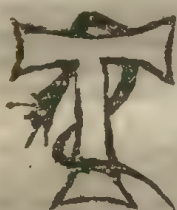
Benedictus

L v

Expositio

dux sibi bonum quodcumque accedat: sed a nobis benedicitur id est benedictus predicatur laudatur et colitur: quod ipse venit plenius benedictione qui et benedixit nobis in omni benedictione spirituali (in nomine domini) id est patris: qui dominus est celi et terre et universorum. Venit autem ipse in nomine patris: sicut ipse ait: quod in omnibus quod gessit: non sua sed patris gloriam quasi: ut: Ego inquit gloriam meam non quero: sed honorifico patrem meum. Et repetit: osanna in excelsis: exponat ut supra. Repetit autem propter duplicem stolam seu gloriam in excelsis promissam scilicet corporis et anime. Vel ut saluet a duplici miseria. A miseria culpe per gratiam: et a miseria penae per gloriam. Quam ergo dominum benedicens: gratias agentes et dicentes: benedictus sis in eternum: et super benedictus qui venit in nomine domini: id est operante divina in altari sacro: quatenus eum sic venientem digne suscipientes: ab eo salutis benedictionem consequi mereamur: nunc et in excelsis: hic et in futuro Amen.

Sequitur canonis expositio que est pars missae altera et principalis.

Tunc igitur clementissimi

me patres. Post partem primam missae que praeparata est ad sequentes. Sequitur pars secunda que canon dicitur: qua perficitur eucharistiae consecratio. Hec autem dicitur canon: quod canonicus dicitur: id est institutus: vel regula. Quia haec verborum connectio: regula est ad venerabilis eucharistiae consecrationem ordinata: partim a christo partim a patribus constituta. A christo quidem instituta sunt verba substantialia quae formam integrant consecrationis. Cetera vero verba quae ad dei laudem dicuntur: ac orationes quae pro populo offeruntur: non uno tempore: nec ab uno tantum: sed diversis temporibus a diversis edita sunt: et per beatum Gelasium papam qui quinquagesimus primus fuit a beato Petro simul sunt ordinata. Quamvis et nonnulla praestitum sint a summis pontificibus addita. Dicit etiam secretum: ratione significationis. operatio. et plantationis: quoniam signat secretissima fidei mysteria. Fiunt et ibi secretissime operationes omnium creaturae intellectus incomprehensibiles in subacta conversionibus: de quibus infra dicitur. Debet ergo pars illa missae sub silentio perferri: ne tanti mysterii verba per contumaciam usum et manifestam plantationem vilescant. Atque ut sacerdos haec verba silenter perferens: maiori devotione cordis in deum feratur: qui exauditor est cordis: non clamoris vocalis. Ea propter etiam sacerdos celebrans quibusdam coramitis velatur in lateribus altaris dependentibus: ne a conspicientibus impediatur eius devotio: quod ingreditur secretum fidei maximum. In cuius figura: sancta sanctorum in mosaico tabernaculo: dependente velo claudebatur: nec nisi summo sacerdote

*xpus venit
in non pult*

*que bis summa
osanna*

2 cc. 18

Canon

2 cc. 18

*2 cc.
secretum*

' canonis missæ

licet introire: et hoc semel tñ in anno: vñ statutū est de vi. et hoc de
ca. i. vt nulli laicorū liceat in eo loco consistere: vt sacerdos possit libe
re sacm. i. sacrum secretum deuotius celebrare. *Dicitur tertio*
illa missæ actio: vñ et sacerdos ad illam partē pueniens dicit eē in actōe
Duplex autē rōe dicitur actio. Prima q: in ipā sacratissimū xpī mysteriū
pagit: q: ex maria et ineffabili charitate p spñali refectōe pegrinātibz
in via dedit carnem ppriam in cibū: et sanguinē suū in potu: sub vela
mūc spēs panis et vini. Et q: hec sunt misericordiā et libera volūta
te dei: recte dicitur actio. vt distinguitur contra factōem. *Secundo*
actio: quia ibi agitur nostra causa coram summo iudice christo deo
nostro: per sacerdotem: tanq: per nunciū intermedium inter spō
sum et sponfam. xpī scz: et ecclesiā: qui deducit causam ecclesiē impe
trans ei oñibz et sacrificio plurima dona: nunc cōuersionē pctōrū
per grām: nunc pseruatōem iustorū in gratia: nunc cōtra mūdi peri
cula firmitatē: nunc custodiā angelorū: nunc refrenatōem tenta
tionum: nunc purgandarū animarū liberatōes et ita de alijs mult.

Dicitur quarto sacrificiū q: in ea offert deo patri summū sacrifici
um: vnigenitus scz filius sub specie sacramentali occultat. De q in
fra latius dicit. Vis ergo qtuor nōibz: canon: secreta: actio: sacrifici
um. inuenit hec secunda pars missæ nūcupari. De quo latius ba
betur lēc. 15. *¶* Diuiditur autē canonis text⁹ in sex partes pri
cipales. In prima petitur a deo benedictio munerū: panis scz et vi
ni: que pro ecclesia offeruntur. *Secundo* sequitur sanctorū inuocatio
quorū precibus et meritis nobis dona a dño pferunt. ibi. Cōmū
nicantes. *In tertia* petit oblatō acceptatio: qua electi a pfidis di
ui dūt. ibi. Vñc igitur. *In quarta* parte ponitur verborū formā
quibz perficitur consecratio: et panis viniq: sube in corpus et sangui
nem xpī cōuertunt. ibi. Qui pridie. *In quinta* ponit passiōis cōmē
moratio ac salutis petitio hīs qui sacrificio perfruuntur. ibi. Vñ et
memores: *In sexta* addit refrigerij postulatio animabus defuncto
rum: cum iterata sancto: um inuocatione: quatinus petita: eorū me
ritis a dño concedantur. ibi. Memento etiam domine. *Pars ps*
subdiuiditur: quia primo petitio ad patrem dirigit: vt appositā mu
nera sanctificet. *Secundo* fit specificatio pro quibus offerantur sa
crificia. ibi. In primis.

Circa primum: primo capiat be
neuolentiā eius qui petit dicē.
q: sanctus dñs o misericor.issime et pre
deus sabaoth stabili super malicia.

E igitur clementissi

Expositio
me pater. Per iesum chriſtū
filiū tuū dominū noſtrū ſup /
plīces rogamus et petimus

humiles

affectu cordis

exprefſione vocis

Circa hāc canonis ptē: Notādū pmo: q non ſine miſterio pīa canonis Iſa ē Iſa r: cui cor rīdet thau i hebreo. D; em̄ hec Iſa crucis formā: q ſignati ſunt q ab angelo pcutiēte libati ſunt. **T** vt bī. Ezech. 9. Hoc etiā fuit ſignū q in Apo. ca. 7. legunt ſignati in frontib; ſuis electi ſerui dei: prius quā nocumēta in'erent terre et mari. Huius figurā habuit lignū in quo moſes ſuſpēdit enēum ſerpentem in deſerto: vt inſpicientes ſanarentur a morſibus venena torum ſerpentum: vt habetur Numeri. 7. Que recte in pncipio offiſij: cōmemorationis dñice paſſionis. viſui offeruntur. quatinus ſua figura cōmonere faciat celebrantem paſſionis et crucis chriſti: quā intus ſignatus cuſtodiat ab angelo exterminatore: ac virulento ſerpente. ne veneno reproba; cogitationū mentem eius inſiciat ac vitam ſpūalem quā hoc ſacrificium preſtare ſufficit tollat.

Notandum ſcdo circa hoc nomen (Pater) q nomen pater: vt attribuitur deo dupliciter accipitur. Uno modo eſſentialiter vt cōuenit toti trinitati: et cuilibet perſonarū iunctim et diui ſim in ſingulari. Nec em̄ eſt conditio terminorū eſſentialium in diuinis. Et illo modo dicitur pater pncipium productiuū aut gubernatiuum alterius. hoc modo deus: dicitur pater eorū que creauit et quos gubernat et alit. ſm illud Deutro. ca. 32. Nonne ipſe eſt pater tu? qui poſſedit. fecit. et creauit te. hoc modo prima perſona eſt pater: filius eſt pater: et ſpirituſ ſanctus eſt pater: et hī tres nō tres patres: ſ; vn⁹ pater: ſicut nō tres creatores: ſed vnus creator: nec tres dñi: ſed vn⁹ dominus. Sic etiā accipitur in orōne dominica vt infra docebit. Et generaliter quando nō ponit reſpectu termini importantis vnā perſonam diſcrete ab alia: vt quando ponitur reſpectu alicuius termini importantis operatōem ad extra: id eſt reſpectu creature. Ille em̄ opatōes cōmunes ſunt om̄ibus tribus. Quicqd em̄ pater opatur in creatura: operatur et filius: operatur et ſpirituſ ſanctus. Nā quorū vnā eſt eſſentia: etiā opatio eſt indiuiſa. Alio modo accipitur perſonaliter ſive notionaliter: et ſic pater dicitur tantum generatione propriiſſime dicta. qua viuens generat viuens: nō tantum ſibi ſimile in ſpecie: ſed in idēitate eſſentie. Et ſic pī tm̄ dicit

p. ampt dñi

canonis misse

De prima psona in diuinis: et nō de scda: nec de tertia Et sic accipit
qñ ponit respectu termini importantis personā. Et ita accipit h. qz
sequit: per filium tuum zc. qd importat scdam psonā discrete a pā
z tertia. De hlec. 20. **S** Et h accipiat personaliter: non tamē
cū exclusione aliaz personaz. Nam eo modo quo genitor pī nī est
etiam filius pater nī est: etiam spūscctūs pī nī est. **E**t em pī nī pā
terna virtute ac potentia nos creās Paterno affectu dulcissime de
nobis cogitans Paterna pudentia nos bonoz suoz heredes ordi
nans. Paterna disciplina instituendo nos sanctificās: z ita de alijs
paternā pietatē pdecentibz: que tñ oīa non sine filio z spūsccto in nob
operatur. In eo vero quod pater dicit. z est: filij sui dñi nī iesu xpi
excluduntur alie persone.

*Deus est pā nī multiplici
rōne*

Per iesum christū fi. t. d. no.

S Diones nīe quatenus sint impetratorie: dirigēde sunt ad pa
trem per filium: q mediator est inter patrem z nos: vt dī Apo. 1. ad
Thimo. 2. Mediator dei z hoim hō xps ihs. Est z aduocatus nī.
vt Joh. docet: Aduocatū habemus inqt apud pīem: iesum christū
iustum. Et ipse est piciatio p petis nīs: non p nīs tantū: sed etiā
p totius mundi. 1. Joh. 2. Per hunc qcqd petierimus patrē psequē
mur. Sic em nobis iure iurando pmissit filius: Amen amē dico vo
bis. Si qd petieritis pīem in nōie meo dabit vobis Joh. 16. Ideo
sicur frequenter in oībz oīonibz suis ecclesia: ita z nunc in pncipio ca
nonis oīoem suā format ad patrē. in nōie filij dicē. Per ihm xpm
filiū tuū dñm nīm. Quibz vbis describit xps quintuplt. **P**rio
quantū ad effectū salutarē: qz iesus qd interpretat saluator: ipse em sal
uum faciet pplm suū a petis eoz. Mat. 1. **S**eco quantū ad dignita
tem regalē qz xps qd interpretat vnctus: Reges em sacerdotes z p
phete vngebant in lege: z ipse ppheta fuit rex z sacerdos. **T**ercio qñ
tum ad pīetate personalē: cum dī filium tuum. Nam generatiōe
passiua personaliter distinguit a patre. **Q**uarto quantū ad pīdē
tiam vniuersalē: cum addit dñm: ipi data est oīs prās in celo et in
terra. 2. Cor. 2.8. **Q**uinto quantū ad pfectū hūanalem qz nī. Sicq
dē nī ihs: nī xps. nī fili. nī dñs. paruul. nat. est nobis. ait Jsa. c. 9.
z filius datus est nobis. Datus inquā in antidotū nīe saluationis
in pabulū nīe refectōis. in sacrificiū nīe reconciliatōis: in sacramen
tum nīe sanctificatōis. in preciū nīe redēptōis. qz iesus. **I**n aduo
catum nostre allegationis: in mīgrā nīe eruditōis: in lumen nostre
illuminationis: in directōem nostre viatōis. qz xps id est vnctus.

xpi dominum s exaltamus

In scutum nostre ptectionis: in pugnatorē nīe defensōis: in vi
dicem nostre remuneratōis. qz dominus noster. Magna igitur fia

Expositio

ducia preces fundimus ad te patrem clementissimū: ubi assiduū habemus interpellantem iesum. prudentissimū aduocatū christum mediatorē acceptissimū patris celestis filiū effectus petitiōis largi-
tozem cum patre potentissimū celi et terre nostrum et vniuersita-
tis dominum.

Tertus

placita et grata quia
filio tuo instituta

Zec. 21

vti accepta habeas. et be

sanctificando vt
idonea sint diui
no sacramēto

panis et
vini

a diuina libe-
ralitate nobis
pessis

nedicas Hec + dona. Hec

a nobis pie
recepta

a nob deo oblata rōne sig-
nificatiōis et applicatiōis di

mu + nera. Hec sancta +

uino vsui

sine macula cordis
et co:pis offerenda

Laptata beniuolentia
eius qui petiit in xbo.

sacrificia illibata

Te pater clementissime. Com-
memorato etiam mediatore

cuius merito oīo nostra patri acceptabilis reddi: in xbo Per ihm
xpm zē. Insinuato deniq; supplicandi affectu: q̄ mens in sublimē
tollitur: in verbo: Supplices rogamus et petim⁹. Sequit̄ expres-
sio eoz que a clementissimo p̄e obtineri desiderant scz: vt hec corp⁹
l' dona a deo data: et munera a nobis accepta: sint p̄f̄i grata et placi-
da: atq; s̄nt idonea sacrificia p̄ n̄ris p̄ctis offerēda: et p̄ hoc sc̄rā diui
no cultui deputata et illibata nulla mētia et corp⁹is imundicia macu-
lata: s̄ ad lrām petiūt. Alias expositiōes tipicas: atq; quēadmodū
veteris legis sacrificia nō placuerūt: et ideo hec noua instituta sint.
Requē lectōe. 21. S̄ Dū autē sacerdos hec p̄fert: trib⁹ crucib⁹ pa-
nē et vinū p̄iunctim signat: q̄s signationes in sequētib⁹ frequē iterat.

De signatōe
crucis

Pro quo notandum q̄ huiusmodi signatiōes nō fiunt tantū ad
sanctificandū et p̄secrandū oblata. Alioquin post p̄secratiōem eua-
ristie fieri nō deberēt: cuius tñ p̄rium fit. Sed p̄ncipalr̄ ideo fiūt: vt
per h̄mōi crucis signationes. modus et ordo dñice passionis rep̄e-
senteretur. Cum em̄ sacrificium illud est perfectissimū memoriale do-
minice passionis: vt nihil desit quo vel visus vel auditus. tam salu-
bu memorie coopectur: vniuersa ad huius sacrificij p̄secratiōem con-
currentia: ad passiōis dñice representatiōem sunt ordinata. Cleses

canonis misse

tes: z vasa: palle z tabula: ceremonie z verba. Cū ergo xps passus sit in cruce: puenienter p signū crucis eius passio repñat. Et quoniam passio ei⁹ qbusdā gradib⁹ ppleta est: siquidē aliq̃ue passiōis pces precesserūt crucifixionē: aliq̃ue in cruce sunt psumate: ideo vt pgruo ordine singula representent: que crucifixionē pcesserūt: representāt per crucis signatōes añ psecratōem factas: q̃ vero in cruce passa aut post crucē acta sunt: per eas q̃ post psecratōem fiunt: crucē precesse epi traditio ad mortē. Venditio z mortis eius in institutione huius sacramēti psignatio. Et fm h añ psecratōem ter signantur oblata. Primo hic. Scdo in verbis Benedictā: ascriptā. raram. Tercio in verbis: Corpus et sanguis. Quo ad primū: in his verbis Nec dona Nec munera Nec sancta sacrifici. illibata. ter signat hostia Ad designandū triplices psonas a q̃b⁹ traditus est xps. Tradit⁹ em est a deo trinitate. A patre pordinando eius passiōē ad hūani generis salutē: dandoq; hōi xpo voluntatē patiēdi vt diceret: Nō mea sed tua voluntas fiat. Math. 26. Et nō cobibendi occidentiū seuitiam: immo dando eis q̃ cogitauerūt in dñm faciendi facultatē. Nō habere in me prātem vllam nisi tibi datū esset desup. Vñc paul⁹ Proprio filio suo non pepercit deus: sed pro nobis omib⁹ tradidit illum. Rom. 8. Tradit⁹ est etiam a seipso: qz pati voluit. Ego inquit pono animā meā: z iterum sumo eam. Nemo tollit eam a me sed ego pono eam a me ipso. Johan. 1. Vñc paul⁹ Ephe. 5. Ebristua seipm tradidit pro ecclesia. Item a spū sancto. Is em est qui p os Laryphe prophetauit. Expedit vobis vt vnus moriatur p populo zc. Johan. 11. Scdo traditus est a iuda xp̃io discipulo iudeis. Iuda osculo filium hōis tradis. Tercio traditus est a iudeis p fidi Pilato Math. 27. loquens de funesto iudeorum consilio ait. Vinctum adduxerunt eum: z tradi derunt eum pontio Pilato p fidi. Prima traditio facta est ex charitate. Sic deus dilexit mundū vt filium suum vnigenitum daret Johan. 3. Secunda ex avaricia. Quid vultis mibi dare z ego vobis eum tradam Math. 26. Tertia facta est ex inuidia. Sciebat em inquit pilatus qz ex inuidia tradidissent eum. Tradidit ergo illum deus ex dono. Judas pro mure. Iudeus in sacrificium illibatum: quod tamen non iudeis gētes libauerunt. quoniam ablatum est ab eis regnum dei. z datum genti facienti fructus eius. An huius ergo triplicis traditionis memorā: quā fecit deus. iudas. z iudei. singuli ad mortē. mortem aut crucis: fiunt tres cruces. Una in verbo. nec dona. Secunda in verbo. nec munera. Tercia in verbo. nec sancta sacrificia illibata: Sunt z alie representationes huius signatiōis. De quibus lectio 22. Sequitur textus.

Trina hostie signatio cum cruce

apud feli 1. a deo pce

A seipso

A se

A iuda

a iudeis

Expositio

Lec. 22.

Lec. 23.

Lec. 24

ordine caritatis

clementissimo patri

¶ primis que tibi offe-

militer: q̄ est multitudo fidelium
bonitū cōione in fide ⁊ sacramētis

rimus. pro ecclesia tua

to dei cultui dedicata vlt p totū mundū diffusa ecclesiam

sancta catholica. quam

ab hereticis ⁊ scismaticis a demonibus dispam ex infidelibus et
ac persecutoribus tyrannis et vicis per fidis vel gradus ei⁹

pacificare custodire. aduna

in obediētia caritatis in p̄speris ⁊ tua bonitate non
aduersis nostris meritis

re et regere digneris. toto

vbiq̄q̄ diffusa fuerit: qz in oēm terrā exi
uit son⁹ eoz ⁊ in fines orbis t̄re vba eoz simul
pariter

orbe terrarum. vna cum fa

romano ac summo pontifice xpi vica nomen pontificis exprimi
rio p̄e patrū vltis ecclie capite vicario debet fm decretū gelasij

mulo tuo papa nostro **¶**.

pape epo ordinario dyoces sum

et antistite nostro **¶**. et re

mo p̄ncipe in potestate seculari cunctis fidelibus

ge nostro **¶**. et omnibus

recte gloriantib⁹ ab orthos vniuersalis. quia omnibus
greec qd ē rectū ⁊ glia latie hominibus tradita

orthodoxis. atqz catholice et

p̄aplos ⁊ coarditer pu qui deū p̄fessione fm regulam vni
blicitate ⁊ firmata uersalē ⁊ apostolicam vere colunt.

apostolice fidei cultoribus

canonis misse

Postq̃ sacerdos depeccatus est deum pr̃m; vt sua clementia
 appositā munera sanctificet. In ista sc̃da p̃me p̃tis canonis particu
 la: specificat p̃ quibz bec ip̃a dona ⁊ munera deo offerat. Et p̃mo pe
 tit ea acceptari p̃ tota ecclesia generaliter. In sc̃da p̃ sūmis eccle ca
 pitulo sp̃alr̃ ibi. (vna cum famu. r.) Tercio p̃ oibz recte creditibus
 fraternaliter ibi. (⁊ oibz orthodoxis). Quarto p̃ quibusdā sp̃alr̃
 ibi. Memento. Et qm̃ ordo est inter eos p̃ quibz pet̃. Sicut ⁊
 charitas: que licet quantū ad bona sp̃alia oibz cōicanda: equaliter
 se ad omnes extendat. fm̃ illd. Diligas primū sicut teipm̃: nihilomi
 nus ordinem quendā habet. fm̃ illud 1a. 2. Ordinavit in me cha
 ritatē: quantū ad diligibilia ⁊ diligendi modū: atq; dilectōis effectū
 vt tangit ing̃ distin. 29. lib. 3. Uñ offerendū est pus p̃ ecclia tota. de
 inde p̃ p̃sonis singularibz: qm̃ bonū cōe: bono puato ⁊ singulari p̃po
 nēdū ē h̃z p̃h. 1. cth. ⁊ p̃ h̃ p̃sone publice in sublimitate p̃stitute a q̃bo
 depēdet res publica p̃sonis simplicibz p̃ferūt. Dic apl̃s. j. ⁊ h̃m. 2.
 Obsecro primū oim̃ fieri oīones. p̃ oibz hōibz p̃ regibz: ⁊ p̃ oīibz
 q̃ in sublimitate sunt p̃stituti. Ecce primū fiende sunt oīones p̃ oibz
 hōibz collectivē. i. p̃ ecclia. Accipit̃ aut̃ ecclia mult̃ modis. vt in
 lec. 22. Que acceptōes sic sūmari p̃nt. Ecclesia em̃ d̃t p̃uocationem
 rōnalis creature: ⁊ accipit̃ qm̃q; in bono p̃ ecclia sc̃rōz: qm̃q; in ma
 lo p̃ ecclia malignantiū. In bono vniuersalissime accipit̃ p̃ p̃gre
 gatione oim̃ fidelīū: hoc est verā dei p̃gnitōem h̃ntiū. siue p̃fectam
 vt b̃i angeli ⁊ b̃i in patria triūphātes: siue imperfectā vt homines
 mortales adhuc in via militātes. Qm̃q; accipit̃ t̃m p̃ ecclia triūphā
 tiū in celo: qm̃q; t̃m p̃ ecclia militantiū in terra. Et sic accipit̃ tripl̃r.
 Primo p̃ p̃gregatōe oim̃ a p̃mo iusto abel vsq; ad vltimum in fine
 mundi nascituz ⁊ ita p̃bendit synagogā iudeoz ⁊ eccliam xp̃i fidei
 k̃ū. Sc̃do p̃ sola p̃gregatōe xp̃ianoz: tam p̃terit oz q̃ p̃ntiū q̃ fu
 turoz. Tercio t̃m p̃ p̃gregatōe oim̃ xp̃ianoz p̃ntiū: siue nūc existen
 tiū. Et quelibet h̃az d̃t ecclia ṽlis vera. Ad differentiā ecclie rep̃sen
 tatiue: q̃ est p̃ciliū g̃nale legitime p̃gregatū. Accipit̃ aut̃ ecclia etiā
 p̃ p̃gregatōe p̃ticulari oim̃ in vna p̃uintia. vna diocesi: aut in vna ci
 uitate: vel vna domo existentiū tam clericoz q̃ laicoz: qm̃q; t̃m cle
 ricoz: qm̃q; p̃ vno hoīe. In p̃posito accipit̃ ecclia p̃ ecclia ṽli mili
 tātē: nō triūphante: p̃ triūphante em̃ orandū nō est: sed ei⁹ oīones p̃
 nobis sunt exp̃tende: ⁊ ideo addit̃: catholica qd̃ est ṽlis. Et bec ec
 clesia sancta d̃t: quāuis multos p̃tineat pctōres: q; diuino cultui de
 dicata: quia vera fide formata: q; sanctissimo capiti xp̃o concoꝛpata
 q; mēbroz sanctitate firmata. Siquidē nunq; desunt sc̃ti in ecclia
 q; veritatē sp̃u gub̃nata: q; sanctissimis legibz fuleta: q; sacramētis
 sanctificātibz adornata. q; p̃ntia sp̃ōsī sui sustētata. Et q; sola gratie

Ecclesia

Catholica

Sancta

D

Expositio

sanctificantis contentiva. Nam extra ecclesiam nec gratia est nec salus.
Pro hac ecclesia primo oratur ut collecta et adunata finem diversorum
gradus eius: ut in ea gerarchicus ordo superiorum ad inferiores: et in-
feriorum ad superiores inconcussa servetur. in precipiendo et obedi-
endo ex virtute charitatis. Deinde pro rectoribus ecclesie generalibus et
specialibus: demum pro singulis fidelibus tamen in genere. Quorum la-
tam prosecutionem: quere lec. 23. et. 24.

approbando et
bona pferendo

pater

Sequitur textus
propter servum

Zec. 25

Zec. 29

Emento domine famulo

discretionem

rum famularumque tuarum. et. et.

quiete: non circumstantium aut perturbantium

et omnium circumstantium. quo

quo ad intellectum

rum tibi fides cognita est. et

quo ad effectum scilicet parti-
cipationis desiderium

nota devotio. pro quibus

ego scilicet et ecclesia.

cuius personam gero.

circumstantes scilicet qui et ipsi offerunt.

non immediate sed mediante sacer-

tibi offerimus. vel qui tibi

dore

oblatione qua summe laudamus
divinam largitatem

offerunt. hoc sacrificium lau-

primo quod charitas.

ordinata a se in-

cipit

sibi commendatis mul-

tiplici ratione.

dis. pro se suisque omnibus

quantum ad peccati

remissionem

pro redemptione animarum suarum.

canonis misse

Quantū ad beatitudinis
consecutionem

quantū ad bona eorū
poris que sūt infima.

pro spe salutis et incolūitatis

patri

affectiones pias z
opa meritoria; que

sua sunt ppter coopatōem liberi arbitrii z reddunt ppter gratiā quā
accipiunt a te per quam sunt meritoria opera.

sue . tibi qz reddūt nota sua

pri cui app: opatur
eternitas

spūscō. spūs
est q̄ uiuificat

filio. qui est veritas
Joh. 14. Ego sum

via veritas z vita. Ecce tria diuinarum personarum attributa: scz
eternitas: veritas z vita

eterno deo . uiuo et uero

Postqz orauit sacerdos p omnibus recte credentibus frater
naliter. In hac particula orat pro quibusdam spēalibz singulariter:
e hoc pmo p̄cimitur. Secundo quod a deo eis petitur subinfer
tur ibi: pro spe. Tercio ut oratio pro eis exaudiatur allegat: ubi. **Ti**
biqz. Circa primum orans sacerdos dño dicit **N**emento. Non
q̄ de q̄ eternaliter oia presentia: p̄terita: futura. z possibilia: actuali
ter cognoscit aliquoz obliuisci possit: ut opus sit aliqua sibi ad me
moriam reuocare. Siquidē actus diuine cognitiōis vnus z simplex
ac eternus: q̄ omnia intuetur: est sua diuina z infinita essentia: z ideo
sicut necessario essentia sua est immutabilis: ita necessario oia cog
noscit z nullius vnqz obliuiscitur. Sed obliuisci nescire et noscere
deo quandoqz attribuitur per effectum. Ita scire dicitur quod ap
probat: unde dicitur. **N**ouit dñs qui sunt eius. 2. **T**ibi. 2. **E**t nescire
vel obliuisci quos reprobat. Unde dñs dicitur est reprobus **N**at.
7. **N**unqz noui uos. Et iterum fatuis yirginibz frustra sibi aperiri
petentibus. **A**men amen dico uobis nescio uos **M**at. 25. Ita et
conuersoz malicias obliuiscit ad penā: z a bono cadētū merita nō
recoardatur ad premium. **E**zech. 18. **O**rat igitur sacerdos ut de me
mo: sit per gratie appositionem: z peccatorum remissionem: et ad
p̄ferendū ea q̄ statim in hac orōne subiungūt. **S**equitur. **F**a
muloz famularūqz tuaz. **N.** z **N.** **D**ec est fidelitū te colentū p fidē
orthodoxam: per quam p̄ofitentur te dominū celi z terre: scqz sub
iectos tuos famulos. Et hic locus est: ut sacerdos pro quibusdam
spēalibz orat: ut sacrificij fructū spēalibz eis applicet. **J**eo dñi **N.** z **N.**

Quō de
alicui obli
uisci seu ali
qd scire vel
nescire.

Expositio

officiu iudicis

Pro quo diligenter notandū: q̄ sacerdos ex officio nūcius est ecclesie p̄p̄lo ad deum: et ideo offerēs sacrificiū in p̄sona eccle: pōt eius fructū et virtutē alicui vel aliquibus sp̄aliter applicare. Hanc em̄ auctoritatē recepit in sua ordinatōe: cum in traditōe calicis et panis dictū est ad eum: accipe p̄tatem offerendi p̄ viuis et mortuis etc. Unde eius officij nō solū est p̄ces ecclesie et sacrificiū eius noīe deo offerre: sed etiā vt tenens gradū summū in ecclesiastica policia rōne ordinis sacerdotalis: potest virtutē sacrificij et oblatōis determinare vt illis vel istis indigentibz premiū p̄ b̄mōi ecclesie sacrificio p̄ferat cuius latā declaratiōem require Lec. 26. per totū. Et si querz vtrp̄ sacerdos p̄ libito suo possit disp̄sare bonū x̄tute sacrificij debitum cui voluerit. Ad hoc r̄ndetur sub hac distinctōe. Qñqz b̄ certa doctrina vel obligatio aut preceptū de applicatiōe x̄tutis sacrificij certis certo mō facienda: qñqz talis nō b̄. Si primum. debet sacerdos in applicando misse fructū: illi doctrine: obligatiōi seu precepto se cōformare. Qd si p̄trariū faciat: applicatiō scz sacerdoti nocet: q̄ sic contra preceptū: aut doctrinā applicādo peccat. et forte nec pficit ei cui sic inordinate applicat. vt d̄r Sco. Si scdm: stat in arbitrio sacerdos: eis cui voluerit applicare. **P**ro intellectu horz p̄sequenter aduertendū: q̄ meritū seu virtus misse pōt intelligi valere alicui in triplici gradu: scz sp̄alissime: generalissime: et mō medio seu specialiter. Primo mō scz sp̄alissime: tantū valet celebranti: saltem digne: qm̄ illi valet tanq̄ meritū eterne vite ac premiij essentialis: p̄pter motū eius c̄baritatiuū in deū: q̄ vult celebrare c̄baritati finaliter p̄p̄ deū sup̄ oia dilectū. Hunc fructū alij applicare nō pōt: qm̄ et si q̄s pōt aliter mereri primā grām aut gr̄e augmentū. Null⁹ tū pōt alteri mereri premiū essentialē: illud em̄ cōr̄sidet merito p̄sonali cuiuslibet. fm̄ illud. Opa illoz sequitur illos. Et illud: vt referat vnusquisqz p̄p̄ia corporis p̄ut gessit siue bonū siue malū. Generalissime valet totū ecclesie: et ab hoc valore sacerdos nullū debet excludere: saltē qui ē mēbrū ecclesie: et intentione habituali oēs includere fm̄ institutiōnē et vsū eccle: fm̄ quē habet orare p̄ oibz orthodoxis catholicis et aplice fidei cultoribz. Tercio mō valet illi cui p̄ celebrantē sp̄alit̄ applicat: et quantū ad illū valor ē medio mō ordinate sunt sp̄ales oīones et collecte p̄ diuersis p̄sonis: et diuersis impetrandis: ac diuersis officiis p̄ viuis et defunctis ab ecclesia: q̄ h̄ns sp̄m̄ sponsi sui nō errat sic ordinādo. Frustra autē esset hec ordinatio si oīibz cōlitter valeret. Quantum itaqz ad istū valorē medio modo: quandoqz determinata est applicatio ex ordinatiōe ecclesie: que in diuersis parrochijs instituit diuersos sacerdotes parrochiales: qui tenent officiare ecclesijs: et celebrare sp̄alit̄ p̄o suis parrochianis viuis et defunctis:

*otio misse valet
aut r̄p̄t̄*

*Apocat. 14.
2. Lox. 5.*

2

3

canonis misse

Sic in diuersis collegijs et beneficijs et prebendis diuersi instituntur: q̄ specialiter celebrentur pfundatoribz: et his p quibz ex suis fundatiombz obligant. Etiam p his, quibz naturali iustitia et gratitudine asstringunt, vt p parentibus: benefactoribz: spūalia: et tpalia pferentibz. Vbi vero nō pcurrit talis obligatio est in arbitrio sacerdotis: quibz hoc tertio mō velit applicare: et pōt nunc vni: nūc alteri applicare: siue vni soli siue pluribz ex equo: siue pluribz non ex equo: s; sū diuersos gradus. Vñ imaginat scotus diuersos valoris gradus in isto medio mō: priores et posteriores. Vñ pōt sacerdos applicare valorem hunc tertij modi alicui in pōri gradu: quantū illi valere pōt in hoc gradu: et nihilominus sine eius preiudicio applicare: alijs in posteriori gradu: g̃a exempli: ordinauit deus quantū officiū misse valere debet (ceteris paribz) parentibz: quantū fundatoribz: quantum amicis: quantū his aut alijs et hoc tam ex ope opato: quā etiā ex ope opante. Sic g̃ pōt applicare sacerdos virtutē misse fundatori in suo gradu vt sibi tñ valeat quantū ei valere pōt in isto g̃du: et tñ simul applicare parenti in alio gradu: vt et illi valeat quantū potest in h̃ gradu et sic de alijs: et ita quotq; in posterioribz gradibz applicatur: nullū sit preiudiciū pōtibz quibz portio sua debet: non minor q̃ si nullus posterior fuisset adiunctus. Quantū autē debeat huic vel illi in h̃ vel alio gradu: ille sol⁹ nouit: q̄ officiū h̃ instituit: et in eo p̃ri p oibz offertur et scdm sacerdotis determinatōem fructū misse p̃rit.

Silr satis dubiū quis cui sit pponendus p̃rū fundator parentibz: vel ecōtrario: benefactor amicis aut ecōuerso. Ideo salubre cōsiliū est: vt celebrans in missa vel ante: generalē applicatōem faciat h̃ mō vel sili. digneris dñe oblatōem illā acceptare p illis quibus nosti me obligari sp̃alr: et in eo gradu in q̄ me nosti obligatū. Nec tñ d; omitti particularis determinatio: tñ p̃r multiplicē sacerdotis obligatōem: tum p̃r ingritudinis vitatōem tum p̃r deuotionis actualis augmentū: qd naturaliter parit bñficioz recordatio si g̃a dei coniungat: tum p̃r certiorē debiti impletōem et p̃scie serenationem. Vñ debet sacerdos in hoc loco particularem memoriā b̃re eoz viuoz p qbz specialiter celebrat: et pōt nōia eoz si nouit vocalitē exp̃mere: aut solū cogitando mente recitare. Non em̃ de h̃ p̃ceptum eccl̃ie rep̃itur: et qd dī nōia nō intelligo nōia p̃ria: sed qdctq; duxeris in noticiā rememoratiuā persone determinatā vel confusam.

Et ne sacerdos nimis moret in memoria: vñ circūstantes teo affligant: et sacerdos a distractione p̃seruet: vtile est an accessum se recolligere p quibz velit sp̃alr celebrare: et tūc sufficeret in h̃ loco habere memoriā vnius vel duoz nōiatim: et ceteroz p̃us memoratoroz in genere: vt sic cogitando: illi⁹ et illi⁹: et eoz quoz p̃ri⁹ sp̃alē

Expositio

ordo eoz qui in
Memoria habet

habuit memoriā. Debet etiā fieri memoria psonar in gto casu ppter
contextū sequentiū in canone. scz Et oim circūstantiū zc. qz puctio
requirit siles casus. **S** De ordine vero eoz in memoria habēda
vt sic inuet memoriā celebrantis nō cundē modū seruant oēs: s; inē
alios ille videtur magis pgru: vt pmo loco sacerdos mēor: et illoz
p quibz pro illa vice celebrare spēalif disponit. Qui variari possunt
qz nūc pro illo nūc pro alio: maxime dū nō est obligat certis: qz cū
ex obligatōe celebrat. tenet eos quibz se obligauit in pmo gradu om
nibz pferre: et post alios in sequētibz gradibz subiungere. Dū vero nō
ex obligatōe: siue fundatōis: siue cure impositis: siue spōte pro certis
assumpre celebrat: sed pro sua volūtate pro certis celebrare disponit
illoz memoriā vt dictū est in pmo gradu statuat. suo tñ loco. i. viuo
tñ in pima memoria. defunctorū in scda. Deinde parentū z cognat
roz: carnaliū z spūaliū. Tertio cure sue subiectoz: tanqz spūalium
filioz. Quarto confratrū suoz mēbroz scz eiusdē corpis: sit ecclesia
religio pfraternitas vel dom⁹ puata: z bñfactorū spūaliū: sint funda
tores vel alij fautores: spalia nob obsequia impendētes: familiares
aut extranei. In qbz qlibet sibi pstituat regulā: z ordinē sibi pgruen
tē: qbz pmpet⁹ sine pfusione sibi occurrāt: nec opus est aduersariōz
aut inimicōz in h loco spēalē memoriā hēre: nisi quis p illis spēalr
celebraret. sufficit em quantū ad illos gñalissima applicatio. Si tñ
qs etiā spēalē eoz memoriā hēre maluerit: pfectōis est z non culpā
dū. Nā in hac mēoria caritatis ordo legitim⁹ est seruand⁹. Bñ oēs
tñ spēalissime sui ipi⁹ mēoria pferēda est: vt supra tactum est.

Le. 27

S De his oibz lat⁹ Lec. 25. et. 26. Nec impedit in hmoi applica
tione sacerdotis malicia: exdōcatio: aut suspēio. Nec em nō tollūt
virtutē sacrificij: quā habet ex ope opato: qz quantū ad hāc frutem
nō habet sacrificiū illud efficacitā ex bonitate sacerdotis: sed ex insti
tutione xpi z merito ecclesie cuius nuncius est sacerdos celebrans.
S Nec impedit suspēio aut exdōcatio q ligatur sacerdos qz non
ligat⁹ vt nō possit: sed vt non debeat qm prās celebrādū radicatur in
carattere sacerdotali q est indelibilis. Sec⁹ q ad virtutē sacrificij ex
merito psonali sacerdotis. vnde stat sacerdotē celebrādo iunare ali
os: z dominare seipm: z de ista materia late Lec. 27. q tñ est notāda.

Multa z alia de valore missē si minor sit dum celebrat p multē
em si pro paucis: z quā sine vicio si monie possit missa celebrari re
cepta pecunia ab his pro quibus celebratur: ac quō assumēda sine
anniversaria perpetua in ecclesijs sine p̄iudicio prius institut⁹ z
plura alia. Vide lec. 27. et. 28.

canonis missæ

participātes in obiecto. fi
dei: spei et charitatis: et re b⁹
sacramenti

cōgaudendo: imitati
do: implorando

ōmunicātes et memo

Scda pars
pncipal' ro a
ti' canonis

riā venerātes In primis

Lec. 30:
Lec. 31.
Lec. 32

utraq; gloria cor
poris et anime

perpetue

mente. corpore
professione

gloriose semper virginis

singulari hui⁹ sa
cramēti minstre

q̄ generatōe materiā ministravit humanitati
christi in hoc sacramento continere.

marie . genitricis dei. et do

rōne utriusq; nature dñs n^r est. saluator et illu
minator: sua vñctione docens omnia.

mini nostri iesu christi Bed

qui a christo sacerdotes ordinati: p^rimi hoc sacrificio v^si sunt et nob
eius ritum tradiderunt

et beatorū aplōrum ac

q̄ p̄ semel oblata hostia se
ip̄os obtulerunt et effusione

apostolorū
p̄ncipis

in terciū celum
rapti

sanguinis testimoniū reddiderunt.

martirū tuorū Petri Pauli

p̄mo ad aposto
larum vocati

matorū fratris to
hannia: ab herode
decollati

dilecti dñi cui dominus
matrem virginem vir
gini cōmendavit

Andree Jacobi Iohannis

q̄ vulnera resurgētis
tetigit et a nob⁹ dubi
etatis vuln⁹ amputavit mi

mioris. fratris
dñi ei⁹ simili

de inseparabilitate pa
tris et fili⁹ specialiter in
structi.

Thome Jacobi Philippi

D iij.

Expositio

nobilis ac philosophi pro
domino excoziati

ex thelonario in apstin
et euangelistam vocati

Bartholomei Natthei

frs iacobi minoris et iude
qui et chananeus dicitur est

q et iudas iacobi: eplam
canonicam scripsit

Symonis et Zaddei Lini

successor bti petri in po
tificatu vniuersal' ecclesie

pape et
martyris

pape et mris sue
cessoris fabiani

Cleti Clemētis Sixti Corne /

cartaginens' epi

archidiaconi eccle romae martyrs

li Cipriani Laurentii Criso /

q frs fuerūt a Juliano apostata interempri

goni Johannis et pauli Cos /

fratru medicine artis peritor
factor a xpo medici animar

tam veteris q noui te
stamenti

me et damiani et oim sctoru

in via pfectis

in patria fuis

tuor Quor meritis precibus /

credendis intelligen
dis appetedis et agedis

qz concedas. vt in oibus pro /

defensiois et
directiois

pra oes inimicor visibiliu
et inuisibilium insidias

tectionis tue muniamur auxi

tuu vnigenitu tibi coeter
num et consubstantialē

lio. Per eundem christu do

redemptorem nostrum. saluatorem nostrum.

minum nostrum Amen.

canonis misse

Nec est scda pars principalis sacri canonis. In qua post peccat/
onem benedictionis appositoy muney: p tota ecclesia offerendorum
in pcedenti pte premissam. Sequit sanctoy inuocatio: quoy p. ioy
z meritis eorundem donoy nobis a deo facta est collatio. Et p. ioy
ponit sanctoy inuocatio. deinde additur per eoy merita pces ad
deum supplicatio. ibi. Quoy meritis. Et circa p. ioy tangit p. ioy
cōis sanctoy memoria venerabiliter. Scdo fit in cōis gl. ose. regis
marie pmo z pncipaliter. Tercio exprimuntur quorundā apostolo
rum z martyz noia spēalr. Quarto addit oim memoria generalr
partes patebit. Circa p. ioy cum dicit cōicantes: erigit affectus
nr ad sanctoy inuocatoem. Na fiducialiter eos inuocamus: vt sub
ueniant nobis in eo: in q nobiscū cōicant. i. qd nobiscū cōe habent.

*In quibus sūt nobis p. ioy
tant*

Cōicant aut nobiscū sancti generaliter in obiecto fidei. spēi. z cha
ritatis z in ipa charitate. Na id qd credimus ipi clare vident qd spe
ramus scz beatitudinē: ipi pprehendunt z securi tenent: deo quem
nos diligim⁹ ipi fruimur: eadem charitate psummata q licet impfe
cta: z nos amamus: qm fidei z spēi q nō manent in patria: succedūt
visio z tentio secura. Charitati aut vie q nō euacuat sed manet nōn
succedit alia: sed eadem manens pfecta vt sit psummata. Cōicant
etiam nobiscū spēaliter in b sacrificio qm per mediū huius sacrificij
psecuti sunt salutem patrie. Ipim em est viaticū perducens ad patri
am: vnde dñs ait Job. 6. Qui manducat meā carnē z bibit meum
sanguinē: habet vitā eternā z ego resuscitabo eum in nouissimo
die. Etiam in eo cōicant nobiscū qz qd ipi percipiunt rei veritate
nos frequentamus sacramentali specie. Lōto em est pceptio vni⁹ et
eiusdē: in q vniuntur qui cōicant qm diuersi diuersimode id vni⁹
pticipent. P. opter hanc igit cōionem sanctoy nobiscū: fiducialiter
ad eos recurrimus eoy memoriā venerātes: vt nos fragiles z mor
tales mereamur eoy meritis z precib⁹ ad eoy immortalitatis glām
peruenire: atq; eoy suffragijs de fide perducī ad visionem: de spe ad
rem: de stadio ad brauiū: de via ad patriā. **M**ulta siqdē di
sposuit dñs dare viatorib⁹ in tpe z eternitate. p. scōp suoy merita. vii
z azarias orās dñs ait. Dan. 3. Ne auferas a nob misericōdīam tuā dñe
de⁹ nr: p. abraā dilectū tuū: et Isaac seruū tuū. z Jacob scrm tuū.
Et dñs ad salomonē. 3. Reg. 11. Nō scindā regnū tuū in dieb⁹ tuis
ppter dauid patrē tuū. Et itez. 4. Reg. 20. Saluabo hierusalē p.
mer. z ppter dauid seruū meū. **N**on tñ inuocant scī tanq
datores bonoy p quibus oramus: sed tanq intercessores apd deū
bonoy oim largitorem. Q. aut sancti p nobis orent (non obstante
misericordissima voluntate dei ad nos: ppter quā ipi cura est de no
bis: vt Petrus ait. Neq; etiā ineffabili eius puidētia. qua puidit

quid est cōio

*quo sūt et ad
qd inuocantur*

Expositio

Lec. 32.

multa nobis a se donanda: per merita et preces sc̃tor̃: alias nō donā
dā) Et quō sancti in patria n̄as preces audiāt fūlas a nobis in via
Quō etiā eor̃ merita nobis pficiant: cū p eis receperint mēsuram
p̄mij bonā: p̄fertam: coagitatā: et sup̄fluentē: et plerq̃ alia. Vide
lec. 30. et. 31. **S** Et nota q̃ neq̃ sc̃tor̃ ve. te. Neq̃ p̄fessor̃ me-
moria sp̄talis et ex noiesit mentio in canone: qm̄ patres xpm̄ p̄ce-
dentes: licet sp̄uāl̄: non tñ hoc sacramentū p̄ceperūt sacramentaliter

Sed et hec ps canonis ordinata credit̃ p̄uulq̃ p̄fessor̃ memoria
ageret̃ in ecclesia. Etā q̃ in sacramento passiōis xpi: boz tantū de-
bit fieri memoria: q̃ passi sunt p xpo. Omniū tñ generalis habet̃
memoria: cū d̄r. post nōia ap̄loz et martyz (Et oim̄ sc̃tor̃ tuorum)

Quō aut̃ sc̃tōs venerari debeamus: eor̃ beatitudinē p̄gaudendo
fidē et doctrinā unitādo: ac eor̃ suffragia implorando. In h̄o iuinā
potentiā: sapientiā et bonitatē laudantes. Quēadmodū q̃: p diuer-
sis impetrandis: ad diuersos sc̃tōs licite recurrere possum⁹: aliaq̃
in sanctoz cultu seruanda et fugienda require Lec. 32.

Solet aut̃ sacerdos cū d̄r cōicātes zē. fin ritū multoz ecclesiā
manus alt̄ tendere versus celū: ut gestus corpis sententia p̄corde
sermonis et cōnexioni militātis ecclesie cū triūphātē: p hāc clausulā
significate corrd̄dendo alt̄ leuat man⁹: q̄si volens se iungere celesti
electoz ciuitati. **S** Dequē nūc terra ps p̄ncipalis
sacri canonis zē. quā in cōione sanctoz offerimus.

Lec. 33.

Anc igitur oblationem

latrie adoratiōis, im̄mediate offeren-
foli deo debite tñ sc̃z sacerdotū

seruitutis nostre sed et cūcte

cro: um. voto et p̄sensu offerentium p̄ clementissimē

familie tue quesumus domine

reconciliatus cle-
ro et populo

ut placatus accipias. diesq̃

vite p̄sensu-
tis

omnia aduersa nos a te separare conantia
repellendo: et tibi consentanea inspirando.

nr̃os in tua pace disponas.

*Eno sub sunt
implorant*

canonis mīsse

que a te separat perpetuo: corpū & animā sine fine eruat:

atq; ab eterna damnatione

peruando & liberādo
vt non incidamus

q p grām finalis electōis a
malla pōitōis sunt separati

nos eripi. et in electorū tuorū

fm plēntē iusticia: q; pdestinatio eterna nō mutat
vel illa mediā pferēdo q ab eterno pdestinatis sunt
pmissa. quib; effectū pdestinātōis psequuntur.

iubeas grege numerari. Per

Aliqui hoc non dicunt ppter connexionem sequentis orōnis

christū dominū nostrū sī men

¶ Nec est pars tertia pncipalis sacri canonis: in q post scōp in
uocatōem peti acceptio oblatōis & sacrificij placida. Prio generalr
Scōdo quantū ad cōmōda tpalia & eterna spēalr. Et tertio quantum
ad finē q est transubstātiatio pncipaliter: scōda ibi. (Dicisq;) tertia
ibi (Quā oblatōem) Circa primū peti sacēdos vt hēc oblatio
sua sed & cūctē familie xpī (oblatio inq; debite futuris. i. cultus la
tric soli deo debite: q in hō sacrificio pncipaliter deo exhibetur intel
lectu & affectu. fide & charitate profitendo in hoc sacramento fore ve
re & realiter deū primum & vniuersale omnīū principium et finem:
& vt talem diligendo) placide accipiat: non quantum est ex pte sacri
fici in se: quoniam illud deo displicere non potest: cum dilectissimus
filius suus sibi offeratur: in quo sibi semper bene cōplacet: sed peti
acceptari quantū est ex parte ministro: um ecclesie offerentiū occasi
one quorū nonnunq; acceptum non est. Dum scz indigne offerūt
quibus per Hieremiam. p. ca. ait. Quid est q dilectus me? in do
mo mea facit scelera multa. Nunqd carnes sancte auferunt a te ma
licias tuas in quibus gloriata es: quasi diceret Non.

¶ Petit secundo a deo patre vt fm vniuersale citis dominitum
quod habet in celo: terra: atq; inferno triplici scz machina mūdi: tri
pliciā bona conferat. In terra trāquillitatē qua dīes nostros: in sua
pace (non pace cum mundo qualis est par pctōz) disponat. In in
ferno: vt nos ab eterna damnatione eripiat. In celo vt nos in gre
ge electorū connumerari iubeat (Per xpm dñm nrm) Qui tradit
tus ē in man⁹ eoz q pacē odeit: q ad inferna descēdit & pēs inde li
berauit: q ascēdēs ad celos pcessit nob pare locū vt veniēs nos re
cipiat ad seipsum vt vbi ille est & nos sum⁹ vt pmissit nob Joh. 14.

E ij

Expositio

panis et vini nostre seruitu-
tis et cuncte familie tue

pater clemen-
tissime

Mā oblatō ez. tu deus in

existis tuis creatur. vel in
oibz offerētibz: vel in oibz
hostijs: vel in oibz modis.

nos benedictos
efficiendo

oibus quesumus bene ✕ **di-**

nos celestibus ascribendo

firmam non mutandam

ctam ✕ **scrip** ✕ **tam. ra** ✕ **tam**

nos a sensualitate ad recte
rōnis dicta miscdia eleuādo

beneplacitam: et nos tibi
gratos reddendo.

rationabilē. acceptabilem qz

tua paterna pie-
tate.

et ipsa oblatione
panis et vini.

facere digneris. ut nobis

verum.

verus.

tua omnipo-
tēte virtute

corpus ✕ **et san** ✕ **guis fiat.**

Sūme et infinite dilecti qz tibi psubalis
et equalis: in omni rōne diligibilitatis.

in cui? manu po-
tenti nos et cūcta
sumus positi

dilectissimi filii tui domini

saluatoris et redemp-
toris vnici.

nostri iesu christi.

Hec est tertia parti-
cula. ptis tēcie prin-
cipal' sacri canonis

in q peti? pfectio oblationis quantū ad finē principālē. que est trās-
substantiatio: vt scz ex esca et poru materialibz fiat nob corpus verū
xpi: et sanguis eius verus. Et pmo peti? oblatōis grata acceptatio.
Scdo cor: pia xpi et sanguinis consecratio. **¶** Quo ad primū pe-
ti? q oblatōem hanc faciat benedictā effectiue: vt scz per ipam bene-
dicamur per multiplicatōē spūalium bonoz. **¶** Ascriptā: vt per eam
angeloz societati in celo ascribamur. **¶** Ratam. i. firmam. vt ipa vsqz

benedicta

*Ascripta
ratam*

canonis misse

ad p̄sumatōem seculi p̄ruamur. *Rationabile* vt per eam sp̄s vege-
rati a bestiali sensu eruiamur ad p̄grue discendi credendo z agen-
da. *Acceptabile*: p̄ quā tibi deo gr̄i z acceptatiles reddamur. Que
p̄ditiones defuerunt sacrificijs veteris testamenti. Ip̄sa em̄ nō ue-
re benedicta: q̄ vacua tantū significabāt z p̄mittebant: nō p̄ferebat
salutem. Necq̄ firma q̄ successione legis gr̄e reuocata. Nec ascripta
ad perpetuam memoriā q̄ mutanda. Sed nec rēnabilia sp̄m vite
p̄ferentia: sed magis l̄alia sensibilia z carnalia. Nec tandē acceptabi-
lia z ex se deo accepta: sicut d̄: in psal. vtiq̄ olocautis nō delectat e-
ris: sed magis ne ydolis exhiberent̄ permissa. Sequit̄ (vt nob̄
corpus z sanguis fiat) p̄ subalem p̄uersionē panis z vini in ip̄s (Di-
lectissimū filiū tui dñi n̄r̄i iesu xp̄i). Sacerdos cū hec p̄: offert post
inclinatōem in p̄ori orōne factam corp̄: z mente per cordis humili-
tatē: q̄ se recognoscit ad tanta mysteria indignum: se erigit corp̄: vt
mentē ad celū eleuet: obsecraturus: q̄tinus manna celeste qd̄ super
nos est: descendat in sacrificiū altaris: ad patre clemētissimo efficien-
te: exemplo eius q̄ orando ait. Ad te leuati oculos meos q̄ habitas
in celis. Eleuat etiā manus ad celū in alto p̄plicans: z deponit: ad
excitandū p̄forimter ad verba affectū. Quasi dilectissimū p̄is filiū.
amoroze affectōis brachijs ad se stringere desideret: atq̄ deuotiū
me amplecti. *S* Format etiā sacerdos q̄nq̄ cruce: res super
oblatā z calicem coniūctim in hīs verbis (Benedicā. z scriptam.
Ratam) Quartā sup̄ oblatā tm̄. in verbo (corp̄) Quintā sup̄
calicem tm̄ in verbo (z sanguis). Cui⁹ rō p̄o: m̄ic ad p̄dicta hec
est. Quia sicut per tres cruce in p̄ncipio canonis factas significat̄
christi traditio. Ita per has quinq̄ cruce designatur christi ven-
ditio facta triplicibus personis: scilicet sacerdotib̄. scrib̄ z phariseis
Vel p̄ciū in venditōis sc̄z ter decem argentei. Et per quartam
z quintā cruce significant̄ p̄sone: venditi xp̄i: z vendentis iude: que
qm̄ valde diuerse fuerunt in dignitate: separatim fiunt: vna sup̄ obla-
tam: alia super calicem. Alie rōnes ponunt̄ ab alijs: sed ille sufficiāt.
dilectissim⁹ fili⁹ tu⁹ sc̄z p̄ma die azioꝝ q̄ fuit. 14. luna p̄mi mēis

Vi pridie quā pateretur

materiale p̄uertēdū in corp⁹ suum

sanctificantes

Pars t̄rta
p̄ncipalis sa-
cri canonis
Zec. 34.

accepit panem in sanctas ac

veneratione latr̄ie p̄pter vnitam
deitatem

quaz̄ contactu vim dedit vt
esset materia idonea eucaristic

venerabiles manus suas.

£ iij

Expositio

ad designandum dignitatem et arduitatem institutionis huius sacramenti: et quod potestatem conficiendi habet a patre semper utraque natura. Et ut nos instrueret levare oculos mentis et corporis in angelis (maxime in hoc sacramento perficiendo) in celum.

et elevatis oculis in celum.

ad quod omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens

nam minor omnipotente non sufficit ad tantum opus conversionis

ad te deum patrem suum omnipotentem

pro nobis per tanto dono ad nostram salutem ordinato

persecrando

tibi gratias agens bene et dicens.

per consecrationem non panem sed panis speciem

suis manibus

singulariter singulis

rit. fregit. dedit discipulis

non alienis sed sibi suis de et charitate adherentibus

cum gratiarum actione et benivolentia. Non rapite violenter quod faciunt accedentes indigne

suis dicens. Accipite et manducate

spiritualiter acceptum panem in corpus sacramentaliter converso

in cena presentes inter quos et iudas traditor fuit,

ducate ex hoc omnes

b Et est pars principalis quarta canonis. In qua promissis primo orationibus ad patrem clementissimum per oppositorum munusque benedictione. Et secundo sanctorum commemoratio per benedictionis impetratione. Addita tertio deprecatione per oblationis acceptatione: proceditur nunc in ista parte quarta ad sacrificii perfectionem. scilicet materie idonee et sanctificatione consecrationem quam panis vinique substantia in verum corpus christi et sanguinem convertunt. Et subdividit pars ista in duas partes. In prima fit consecratio panis: in secunda vini. ibi. Simili modo postquam cenatum est. In prima parte similiter modus institutionis huius sacri a christo. Secundo ponit verborum forma quam perficit ipsa consecratio ibi. Hoc est enim. Circa primum tractat huius institutionis tempus et hora. cum dicit. Qui pridie quam pateretur. id est. 14. luna primi mensis. Nam die. id est. passus est. et. 14. quod erat prima azimorum pascha comedit cum discipulis suis ad vespere post cuius esum dominus sacrum instituit. In ipsa nocte per benedictionem manuum

canonis missæ

he pasche pasche crucifixus est: vt manifeste patet ex decursu euangelioꝝ
Matth. Mar. et Luc. Licet greci errauerint. d. ceteros q̄ xps cenam
vna die preuenerit. Quorū rōnes et erroris eorū reprobationes: vide
lec. 34. late. Sequitur (accepit panē in sc̄as ac venerabiles man⁹ su-
as) Hoc p̄actu. panē deputauit in materiā hui⁹ sacrificij. Nā sic
fm̄ Bedā. xps tactu sue mūdissime carnis dedit vinū regeneratiuū
aq̄s: deputado aquā vt esset materia sacramenti baptisimi. Ita et ac-
ceptione panis in sc̄as et venerabiles man⁹ suas. vinū panī tribuit:
vt ex eo tanq̄ ex p̄grua materia corp⁹ suū pfici posset. Nec autē vis
aque panī aut vino data: non est aliq̄ qualitas aut entitas positius
aque panī vel vino impressa. Sed est deputatio horū a deo vt essent
materia p̄grua sacramentorū baptisimi et eucaristie. Est autē con-
coris omnium catholicorū doctorū sententiā: q̄ materia necessaria ad
confectionem eucaristie est panis et vinum de vis vitium expres-
sum. ¶ Sed vtrum omnis panis et vinum sit apta materia
eucaristie: sunt opinionēs doctorū. Sunt qui dicunt q̄ solus pa-
nis triticeus est materia apta eucaristie sub speciebus panis conse-
crande. Ita q̄ si consecratio in pane spelticeo: ordeaceo. vel siligineo
attemptaretur nihil fieret. Cuius precipuā causam dicunt esse di-
uinam institutiōem: quā ex eo colligunt: q̄ christus se granofrumē-
ti comparauit Iohā. 12. Nisi granum frumenti etc. Frumentum
autē vt dicunt triticum significat. ¶ Alij tenent oppositū di-
centes omnē panem vsualem: siue de tritico: siue de spelta seu alio
grano: vnde vsualiter panis pficit esse materiā aptā: ita vt in illis
fieri potest p̄secratio. dum tamen sit coctus de grano ariste. quoniā
coctus de fabis: lentibus: aut pisīs nō est materia apta. De harum
opinionum motiuis late habes Lec. 35. **Cautius** itaq̄ est p̄sultius
vti pane triticeo in cōsecratione eucaristie: quia ibi nulla est opinio
p̄traria: licet opinio p̄ima tenens q̄ in solo pane triticeo fiat conse-
cratio: non sit sufficienter fundata: immo forte nec probabilis: vt pa-
tet loco allegato. Vtrum etiam omnis panis triticeus sit conue-
niens materia: questio esse posset. Ad quod breuiter dicitur: q̄ sic.
siue sit azymus siue fermentatus: dūmodo tamen coctus est. Quia
pasta non est apta materiā p̄secrationis: quoniam pasta non est pa-
nis nec aptum hominis nutrimentū. Q. autē vterq̄ panis tam azi-
mus q̄ fermentatus sit apta materiā p̄secrationis eucaristie patet.
qm̄ non differūt fm̄ speciem sed solo accidente. Et sic indifferenter
ex vino albo et rubeo pficit (licet xps in altero tantū p̄fecerit) ita nō
tm̄ in azymo in quo xps consecit: sed etiā in fermentato cōfici potest:
nā et greci vere pficiūt ceteri parib⁹: q̄ in fermentato celebrāt. et roma-
na ecclia a principio in azymo ad xpi imitatorū p̄fecit. Q̄ta autē de ressi

Zec. 351

v. q̄d panis et vinū
ma eucaristie

Expositio

Leuiticorum q̄ p̄pellebant xp̄ianos per legalit̄ obseruatōem iudaica re: 2 p̄ hoc asseriebant non nisi in azymo fieri p̄secratōem: Ad hui⁹ heresis p̄secratōem ecclesia romana in fermentato consecrauit. Deresi aut̄ hac extincta: ad priorē ritum redijt celebrandi in azymo. quem 2 nunc tenet: cui 2 q̄libet latinus se p̄formare tenetur de necessitate. nō sacramenti: sed p̄secrantis: ita q̄ si sacerdos nunc in fermentato celebraret: vere quidē p̄ficeret: sed sic p̄ficiendo peccaret. De h̄ lec. 34.

Zec. 35

S Sed adhuc dubiū est: quanti panes 2 q̄t: vna p̄secratōe p̄secrari possent: sic de vino. Ad qd̄ dicendū: q̄ tot 2 tāti: q̄t 2 q̄nti p̄nt esse in prospectu celebrantis. Nō pōt aut̄ sacerdos panē absente p̄secrare: puta celebrans in ecclesia: nō pōt p̄secrare oīm panē existētem in foro: neq; vinū in celario. Tum q̄ in forma p̄secratōis ponitur p̄o nomen demonstratiuū (hoc) qd̄ non demonstrat nisi contentū sub sp̄ib; presentib; oculis. Tum q̄ ad p̄secrandū requirit̄ intētio sacerdotis q̄ feratur sup̄ certā materiā quā intēdit p̄secrare. Hoc aut̄ fieri nō pōt absente materia. Un̄ stans in foro: oēs panes ibi existētes in suo p̄spectu ad q̄s dirigeret suā intentionē p̄secrare posset. Dum eū sacerdos materiā habet p̄ntem ad quā determinate dirigit intētionē p̄secrandi oīa assunt subalia q̄ ad p̄ficienda eucaristia requirunt̄. Ideo fit p̄secratio. De h̄ lec. 37

Zec. 36.

quib; verbis
conferunt

S Sed circa hec vba (Bndixit fregit. dedit 2c. Dubiū: quē ordinē xp̄s obseruauit: 2 q̄b; verbis p̄secrauit: 2 sunt diuerse o. doctoꝝ. Nā potuit xp̄s tanq; deus p̄secrare: 2 panē in corpus suū p̄uerrere: ac vinū in sanguinem pp̄rio v̄tute diuina sine p̄latione quorūcūq; verboꝝ: sicut sola voluntate celū 2 terrā a p̄ncipio creauit. Potuit etiā p̄ferre quedā vba secreta 2 sic benedicendo p̄secrare. Potuit 2 hīs verbis (hoc est corpus meū) q̄b; et nos p̄secramus ex sua institutōe: 2 ipse conficere. Potuit deniq; prius p̄ficere: 2 postea diuidere ac dicere (Accipite 2c.) aut prius diuidere 2 post tradendo 2 dicendo: hoc est corpus meū p̄secrare. Quod boꝝ aut̄ fecerit nō est certū ex scriptura. **Est tū cōsō.** op. q̄ xp̄s accipiendo panē in manu bndixit p̄secrando hīs verbis. hoc est corp⁹ meum: ac dein de fregit ac dedit discipulis dicens (Accipite 2 māduate ex h̄ oēs) 2 fm̄ hoc eisdem verbis p̄secrauit: quib; et nos. de quo Lec. 36.

Zec. 37.

Et nota q̄ inter discipulos xp̄s fuit 2 iudas: cui etiā dñs tradidit sacra mysteria: licet eum nouerat indignū: quoniam p̄p̄ occulta peccata: subtrahenda non est eucaristia: dum per hoc sequeretur manifestatio occulti peccatoris. Non aut̄ dando Iude panē intinctum: dedit ei corpus suum: sed prius cum alijs dederat 2 Iude 2 post cōmunionem dedit panem intinctum: vt dicit Magister distin. 11. l. 4. vide de hoc Lectione. 37.

S Sciendum etiam q̄ xp̄s dedit discipulis suis in cena corpus

canonis misse

suum tale quale tunc habuit: id est mortale. Nos sumimus quale nunc habet: id est gloriosum et immortale. Et licet corpus christi sumptum a discipulis fuerit mortale. Non tamen propter hoc fuerat a discipulis manducantibus discerpit: vulneratum aut lesum: aut in pecias comminatum: quia ut in sacramento non est attingibile ab agente materiali. agente per contactum: quia non est ibi quantitativus qui modus existendi requirit in passio ut suscipe possit actionem cause materialis. De hoc lec. 37. ¶ Est etiam communis doctorum sententia quod christus primo participavit de hoc sacramento sumendo sub specie panis corpus suum et bibendo sub specie vini sanguinem proprium. Sicut et circumcissionem accepit et baptismum: non necessitate purgationis: sed ut institutionem nove legis et sanctorum: per legem qua non ligabat fuaret: in exemplum eorum quibus legem dedit: ut essent ad observandum eam promptiores et prestantes essent inexcusabiles: sicut se prius faceret. et deinde doceret iuxta lucam in actibus. de quo lec. 38.

Christus hic sacramento partem

¶ Circa gestus in platone huius clausule suandos nota quod mos et rubrica Romani ordinarii habet: quod sacerdos dicens hec verba (Qui pridie) pollices et indices utriusque manus ducat super pallam altaris tergens eos: licet eosdem ante canonis inceptum lauerit. Ad designandum quod sacrificium non nisi mundis manibus nullo polluti vitio: debet venerabiliter ac cum summa reverentia pretractari. Ea propter et episcopi ordinantes manus sacerdotum chrismate ungit et sanctificat ut digne sacratis manibus tractent hostiam salutarem. Non autem hoc fit: ne corpus christi sub specie sacramentalibus tangendum corporali immundicia manuum polluat: quoniam non ipsum corpus sed species panis digitis contingunt: cum ut supra dictum est: corpus non est sub specie eo modo sed quantitativo quod tangi potest: sed fit ad excitationem reverentie spiritualis: quam corporalis mundicia prefigurat. ¶ Tertio autem digitis: hostiam de palla sumit in manus exemplo christi qui panem accepit in manus suas ipsum consecraturus: datus sacerdotibus exemplum similiter faciendi.

Gestus

Laueat tamen sacerdos ne hostiam multum elcuet ante consecrationem ne circumstans a latere populus hostiam nondum consecratam: ut vulgo dicitur adoret. Unde culpandus est mos ille sacerdotum: qui dum panem de altari in manus accipere volunt prius coram pane genu flectunt aut inclinant: cum tamen ibi: nondum sit adorandum corpus christi propter unitatem deitatem: sed tantum panis per sequentia verba in corpus christi convertendus. ¶ Deinde facit duas cruces separatim unam super panem in verbo corpus: aliam super calicem in verbo sanguis. Tum ut materia panis et vini sanctificetur. Nam cruce christi omnia sanctificantur. Tum ad representandum institutionem huius sacramenti in materia panis et vini: quia prefigura-

Cautela sacro

Expositio

batur passio xpi. Ad ad significandum. qd xps passus est in co: poie
simul ⁊ in anima. ideo vna crux signatur super panem in co. p^o xpi
querrendu. Alia super vinu in xpi sanguinem transmutandum. In
sanguine aut sedes est anime sicut scriptum est: anima carnis in sangui
ne est. 2. cor. 17.

qđ sub istis sp̄cibz in
fine platōis hoz
verboz continetur.

verboꝝ continetur.

Hoc est enī corpus meū.

Premissa sacramenti institutioꝝ quantum ad tem
pus generatiam modum finem et rationem motuā.

2cc. 50

L Premissa sacramenti institutio quantum ad tem-
pus. et materiam modum. finem. et rationem moriua.
facta a xpo: subditur verborum forma: quibus perficitur ipsa conse-
cratio. Ubi primo aduertendum qd multum refert loqui de forma
consecrationis eucaristie: et de forma sacramenti eucaristie. Na nul-
la verba sunt forma sacramenti eucaristie. Forma em sacrameti est
pars sacramenti: nulla aut verba sunt partes sacramenti eucaristie.
Nam eucaristia siue sacramentum eucaristie quod idem est: est spe-
cies panis et vini: sub quibus continentur corpus et sanguis christi
Species aut ille sunt res permanentes: verba vero sunt res succes-
siue: quorum esse consistit in quodam fluxu et fieri: que non possunt
esse partes rei permanentis. Verba aut dicuntur forma consecratio-
nis fin constructioem intransiuam. id est forma que est consecratio.
Cum enim in sacramentis ponimus materiam et formam: no acci-
piuntur materia et forma pro partibus compositi substantialis: ne-
q; pro subiecto et aliquo sibi inherente siue substantia siue accidente
Sed quia in sacramentis alijs ab eucaristia: concurrunt aliq; res
materiales sensibiles: vt aqua in baptismo: oleum in unctione. Et
etiam quedam verba in administratione sacramenti proferenda. Res
materiales dicuntur materia: et verba dicuntur forma vt in baptis-
mo aqua dicitur materia: et hec verba. Ego te baptizo et. forma. li-
cet aqua non sit subiectu horu verboru sed aer fractus in ore. Nec ex
aqua et verbis constituitur aliquod vnu cuius sint pres essentielles copo-
nentes. Et sic in consecratione eucaristie requirit panis et vinu consecran-
di et verba quibus fit consecratio. Et sic panis et vinu dicuntur materia co-
secrationis: tba no forma: qm verba realiter sunt ipa consecratio. Nam
consecratio nihil aliud est nisi prolatio verboru siue verba lata quibus fit
conuersio panis in corpus et vini in sanguinem xpi. Item qm incipit esse
eucaristia iam verba sunt finita: vt patebit et ita tunc non sunt. Qd
vero non est: non est pars existentis. Unde manifestu est qd tba non
sunt forma neq; partes eucaristie. Si queris. que ergo est forma

va confectio
diutius forā
2. 1. 5. 4. m. 3.

quod est scriptum

canonis misse

eucaristie. Dicendum qd eucaristia est quedam forme scz species si-
ue accidentia panis z vini: que per se sunt z in nullo subiecto recipi-
untur: ideo non est ibi assignare formā preter species: nec ibi est ali-
qua materia. Nam sole iste species constituunt sacramentū eucari-
stie. Quia tñ species ille sunt sacramentum, ideo sunt signa rei con-
tente: ppter quod non nulli dicunt qd ipsa significatio speciez sit for-
ma eucaristie: z spēs ipe velut materia. Uex qd significatio non dis-
tinguitur a signo significante: fm pbabilem opinionē. Ideo fm eā
non erit distinctio inter formam z materiam eucaristie: eo qd sole
species sunt eucaristia. **S** Consequēter ergo loquendo de for-
ma consecrationis. Est hec catholica veritas: qd hec quattuor dicti-
ones. Hoc est corpus meum: sunt forma consecrationis. His em
verbis conficitur eucaristia: hoc est: ad prolationem horum verborū
substantia panis conuertitur in verum corpus christi. Ita qd in pri-
mo instanti non esse verborum: quando iam perfecte finita sunt: de-
sinit esse substantia panis: z incipit esse corpus christi: sub eisdem ac-
cidentibus seu speciebus: sub quibus fuit substantia panis. Et hoc
verum: si verba proferuntur a sacerdote intentione consecrandi si-
per debitam materiā: **Q** autem additur (enim) ex institutione ec-
clesie factum est: ppter connexionem forme ad pcedentia: que con-
iunctio em non est de necessitate consecrationis: quia ea dimissa ni-
hilominus fieret consecratio. licet sacerdos ex proposito omittens:
peccaret mortalit. Teneatur em se conformare ordinationi ecclesie
Quecūq; aut dictio ex his quattuor. Hoc est: corpus meum: siue
exposito: siue inaduertenter obmitteretur non fieret consecratio.
Et de h late Lec. 38. **S** qd si cetera tba pcedentia omittērē-
tur. Rñdet lz Scot⁹ sit alteri⁹ opiniōis: tñ b cōiter tenēt doct. qd
hec qtuor sola sufficiūt ad effectū consecratiōis. Un si sacerdos inē-
tione cōsecrādi hec sola qtuor: tba sup debitā materiā pferret: oib⁹
pcedētibz z seqntibz omissis: vere cōsecraret: licet sic cōsecrādo gñit⁹
peccaret. de q in dicta Lec. 38. **S** Si qñt: qd si his tba alia ver-
ba addant: aut mutent p trāspōitiōē: aut alioz equalentiū positiō
nē: Rñdet breuiter qd duplr pōt fieri mutatio tboz: aut sic qd nō ob-
stāte illa mutatiōe manet oīno idē sensus tboz in aīo audiēt: z ver-
borū significatio in aīo intelligēt fm vsus accommodatiōē: vt loquit⁹
Alerand⁹ de ales: vt si loco illoz ponerent alia eis sinonima: Puta
loco latinorū. greca. babraica. aut vulgarīa eis cōrñalentiā. Sic nō
impēdiēt psecratiō: pti qz greci suis tba cōsecrāt z tps z apli ver-
bis hebraic⁹ psecratiō. Silt si p additiōē alicui⁹ tbi in pncipio. me-
dio: aut fine: vel trāspōitiōem: nō mutat sensus: nō ipedit psecratiō
Si vero p mutatiōem mutat sensus orationis non fit consecratiō

forma qd est homi

per additur em

*Multa⁹ vñ
duplt⁹ pōt*

Expositio

Et dicitur notanter si loco illorum ponantur verba sinonoma: quoniam si ponerentur alia pueribilia: generaliora vel specialiora: superiora vel inferiora: aut duplicata non fieret consecratio. Ut si dicerem hoc est caro mea vel hoc est substantia mea: siue hoc est septipedale meum: aut hoc est corpus christi: sic de alijs multis. Dicitur etiam secundum usus accommodationem: quoniam si quis ei ignorancia: aut lingue lapsu diceret: hoc est corpus meum: vel hoc est corpus meum: licet verba hec secundum institutionem non habent eundem sensum: eo quod corpus nihil significet: tamen accommodatio usui loquendi: audiens idem percipit per illas: hoc est corpus meum: et hoc est corpus meum. Et quod dictum est: veritatem habet diuino modo huiusmodi variatio non fit causa introducende heresis aut erroris. quoniam quicunque variatio fieret etiam per terminos synonymos hac de causa: non fieret consecratio: quia sic se variatur debita consecrationis intentio. Et de hoc latius *Zec. 38.* appropinquemus. *S.* Solet etiam haberi queri de efficacia forme: hoc est: quid fiat per prolationem siue consecrationem huius forme rite prolata. *Ad* hoc breuiter respondetur: quod his verbis rite prolatis. id est a ministro idoneo. debita intentione: et superueniente materia transubstantiatur panis suba. siue pueritur in verum corpus christi: sumptum de virgine: tale quale est in sua naturalis persistentia. Nec responsio est articulus fidei. a christo reuelatus: ab euangelistis descriptus: ab apostolis creditus: a paulo predicatus: ab vniuersali ecclesia approbatus. *Dicitur* rite. quia si deficeret aliquid aliorum de necessitate ad consecrationem requisitorum tunc nihil fieret. *S.* Dicitur transubstantiatur vel pueritur: quia his tribus platis in primo non esse tribus: desinit esse panis secundum se: et totum sui. id est secundum materiam et formam: manentibus tantum accidentibus: colore sapore: et qualitatibus primis: et sub eisdem accidentibus incipit esse verum corpus christi. *Et* quia mutatio illa est subtilis: quia subtilis quare una desinit simpliciter: puta panis. Alia scilicet corpus christi non incipit esse simpliciter. quia prius fuit: licet inciperet esse de nouo si prius non fuisset: sed incipit esse ibi. vbi prius non fuit: scilicet sub accidentibus sub quibus fuit panis. Et sic est ibi transitus substantiarum: deo dicitur transubstantiatio: quare si vni sube in aliam versio que versio nihil aliud dicit nisi: vnius desitione scilicet panis: et alterius inceptum quantum ad esse in loco siue sub speciebus: in quo et sub quibus fuit substantia panis. Non ergo in hac conuersione substantia panis fit corpus christi: nihil enim nouum addit corpori christi: nec corpus christi substantialiter mutatur: licet substantialiter succedat: et per hoc: vni pueritur in aliud non est vni fieri aliud sed (ut dictum est) est vnum succedere alteri ad intellectum premissum. De hoc latius *Zec. 40.* Dicitur in verum corpus christi: quia non in animam nec in sanguinem: neque in deitatem: quare vni ibi vere sit deitas sanguis et anima. Illa enim sunt ibi non per pueritionem: sed per modum conuersionis ut statim dicitur.

Zec. 39.

Zec. 40

Transubstantiatur

canonis misse

Dicitur quale est in sua p'sistentia naturali. Nam p' istam cōuersionē ibi est corpus xpi eo modo quo est extra sacramentū: quantū ad sibi inherencia. Un' si extra non esset viuū: sic in triuio mortis: etiam sub hostia nō esset viuū: sic si extra esset a sanguine au: a deitate se paratum: solū corpus esset sub hostia sine anima sanguine et deitate

Unde illud dicitur esse ibi ex vi cōuersionis qd esset ibi facta puerfione siue p'secratōe: q'litercūq; se h'et in subsistentia naturali. Un' patet q' corpus in qd puerit panis substantia: nihil aliud est qm illud qd p an. am xpi uiuificatur: qd idem fuit numero in xpo uiuente et mortuo: in sepulcro: in cruce: et in celo: siue sit materia p'ma siue materia formata aliq' forma p'cua forme vitali: s'mo aliquoz: quā tñ nō credo veram.

Et q' nunc de facto corpus xpi in sua naturali p'sistentia puta in celo est viuū: imortale: gloriosum: habens animā et sanguine: ideo corpus xpi est in sacro vi puerfōis. Predicta vero p'comitantes: et est ibi viuū: imortale gloriosum: habens animam et sanguine: et ita dī ibi esse ania. nō ex puerfōe: sed ex p'comitātia.

Sic aut' hec puerfio nō x'tute aliq' creata: sed x'tute increata diuina: assistente suo signo scz x'bis p'secratōis rite p'parata: ex p'actōe diuina. P'actū em' fecit xps cū ecclia per discipulos representata: q' ad p'latōem horz verborz ipse vult assistere et panē in corpus suū puertere.

Est ergo in sacramento eucharistie xps totus. i. s'm diuina et natura et diuina et s'm oēs p'tes hūane nature essentiales: intellectuales et organice: cū singulaz p'prietatibz et qualitatibz rā spūalibz virtutibz et g'ra: qz corpalibz quibz nunc p'ficiūt in celo. Non tamen est ibi circūscriptiue seu localiter: vt puta p's in parte: et totum in toto sed diffinitiuē quō aīa esse dī in corpore: q' totus in toto: et totus sub q'libet parte hostie: sine tñ partū p'fusione: sed manente p'fecta earum distinctōe: nō quidē locali: q' oēs partes simul s'nt respectu cuius: cūq; partis hostie: et locis circūstantis: sed reali: per quā vna non est alia. De quo Lec. 43.

Et sicut est totus xps sub q'libet particula hostie. Ista est totus sub diuersis hostijs cōsecratis: sine locali motu de vna ad aliam: per aerem mediū. sicut nec mouet de celo p' aerem et elementa media descendendo ad hostiā tpe p'secratōis: sed manens in celo de nouo incipit esse sub hostia: nō per motū locale: sed per conuersionē panis in ipm v'r. ute diuina: ad p'latōem legitimi mam verborz p'secrationis. Sic it' an. ns in vna hostia p'secrata: incipit esse in alia: sine locali motione qua relinquat priorem: licet de nouo incipiat habere locum posteriorem. De quo Lec. 45.

Eccidentia aut' panis virtute diuina p'seruant eadē numero sine subiecto. Que etiam agunt et patiuntur: cōrūpūnt et generant' teste experientia per oīa: ac si essent in subiecto.

Lec. 41.
Corpus in q'd p'ba panis
guetitur

Lec. 42.

Lec. 43.

Lec. 44.

Lec. 45.

Expositio

Nā hostia in frigidat; calefit. humectat; exsiccat; color mutatur &c post quætionē de linente pane sicut ante. dum subsistebant; in pane Agente hoc diuina virtute ne experientia sumatur de presentia corporis christi; per quam euacuaretur meritum fidei.

S Utrum autē ille mutationes fiant virtute naturali est problema neutrius pro vtraque parte probabile. Unde potest dici quod sola virtute diuina omnia illa fiant extra subiectū que fierent naturali virtute. si adhuc ibi esset subiectum; quia agens naturale presupponit in sua actione subiectum; potest etiam dici quod ille actiones & passionēs circa species sacramentalis apparentes fiunt a causis naturalibus; & licet ille non agant nisi in subiecto presupposito; nullo cōcurrente miraculo. Secus tamen si precedit vel concomitatur miraculum; sicut in proposito; quia precedit miraculum; quo accidentia sunt sine subiecto; & comitatur quo ad accidentia de nouo generata; ideo potest agens naturale producere effectus suos; licet non sit subiectum recipiens. Et licet mancant accidentia panis; non tamē afficiunt corpus christi sub eis existens; quia ei non inherant nec ipsum denominant. Non enim corpus christi est album albedine apparete; aut calidum aut frigidum &c. Sed qualificatur suis accidentibus quibus qualificatur in naturali consistentia in celo; licet illa a suis actionibus & passionibus suspendantur; aut virtute corporis gloriificati; aut virtute diuina; eadem ratione qua supra; ne experientia sumatur de presentia corporis christi. Aut suspenduntur a suis actionibus propter modum existendi sub sacramento. Existunt enim ibi non quantitatiue. Ad actionem vero & passionem materiale requiritur quod tam agentia quam patientia corporalia; sint in subiectis suis & locis quantitatiue & descriptiue secundum opinionem multorum. Et de hoc late. Lectione. 45.

Zec. 48.

Itaque premisis redeamus ad formā consecrationis inquirendo quid significant termini eius; & an vera sit vel falsa. Ubi videtur sentire dominus Innocentius in libro de officio missæ; pte. 3. c. 6. et. 9. quod verba illa. Hoc est corpus meum; non perferunt a sacerdote significatiue; sed recitatiue; ut a christo dicta; quod est dicere. quod illa oratio. Hoc est corpus meum; accipitur materialiter; ad quam suppositionem materiale restringuntur per participium. (dicens) Sicut cum dico; christus loquebatur ad petrum dicens. Tu es petrus &c. ubi hec oratio; tu es petrus; accipitur materialiter. Non enim hoc dicens aliud intendo dicere; nisi quod christus dixit hanc orationem. tu es petrus. Sic sacerdos in hoc loco canonis refert facta & verba christi; & ideo dicendo. Hoc est corpus meum; nihil aliud vult dicere; nisi quod christus accipiens panem in suas manus

canonis misse

ostendit hanc orationem: Hoc est corpus meum. Et fin hoc nihil demonstratur per (hoc) et (meum) et nihil significatur per (est) et (corpus). Et ex consequenti (hoc est corpus meum) non est oratio nec propositio: nec vera nec falsa: sed simplex terminus materialiter tenens: licet vsu loquendi dicatur oratio. Et nihilominus est consecratiua: id est ad talem prolationem fit consecratio et conuersio panis in corpus christi. Nec est consecratiua vt vera vel falsa: sed vt instituta a christo vt sit forma consecrationis. Potest enim christus virtute diuina quodcumq; signum instituere: et se determinare qd ad exhibitionem huius signi velit conuertere panem in suum corpus et vinum in sanguinem. Nam hoc ipsum facere posset nullo signo ad hoc imposto. Et hic modus faciliter euadit omnes difficultates que moueri solent de veritate huius orationis: et de eo quid demonstrer (hoc) Et quod tempus importet (est)

S Quod etiam difficilius est saluare in forma sanguinis: vbi ponitur verbum presentis temporis (est) et futuri temporis (esturum). Quod si importat fin suam significationem tempus futurum est manifeste falsa: cum sanguis non effundetur sed effusus est. Illam opinionem etiam tenet Glossa in capitulo. qui scelerate. de consecra. distin. 2. Et videtur multum probabilis: et vt dictum est facilis. licet Alexand. de ales: et b. Tho. et alij cõter eã nõ sequant.

S Est ergo alia opinio: qd oratio de qua sermo. accipitur significatiue: et tunc difficultas est: quid demonstrer (hoc) Et qd tempus importet (est) De alijs duobus terminis scz corpus meum. dubium non est: quin importent corpus christi. De primo dicendum est. qd (h) demonstrat illud quod per idem pronomen demonstrauit christus in cena vltima pferens hanc orationem Accipite et manducate: Hoc est corpus meum. Vñ sine ambiguitate dicendum qd (h) demonstrat non panem nec spēs eius sed verum corpus christi quod est sub speciebus in fine orationis: quia cum hoc oratio: hoc est corpus meum. sit propositio affirmatiua: necesse est qd extrema supponat p eodẽ vt sit vera. Predicatum aut supponit p verum corpus christi: scz corpus meum. Loquitur enim sacerdos hanc orationem non in persona sua sed in persona christi. Ergo et subiectum scz h. supponit p eodẽ demonstrat ergo corpus christi. Et si dicatur corpus christi nondum est ibi quoniam pferit (h) et psequens non demonstrat p (h) qd (h) demonstrat illud quod ibi est ipse sue plationis: et tunc adhuc est ibi panis quoniam durate oratione illa: non est ibi corpus christi sed tantum in primo instanti non esse orationis scz plecta vltima syllaba orationis: est ibi corpus christi. Nam primum non esse verborum est primum esse corporis christi sub illis speciebus. Ad quod dicendum qd (h) demonstrat corpus christi in ordine ad copulam (est) et ergo sufficit qd corpus christi est ibi pro aliqua parte temporis importati per (est)

Expositio

Restat ergo difficultas qđ tempus importat (est) Ad qđ bre-
uiter dicendū. q (est) nō importat tantū tps coe. utens siue p. a. t. i. o.
sed maius tps. Nam (est) importat tps presens: et omne tps inclu-
dens presens nunc: dī p. n. s. sicut p. n. s. b. o. a. p. n. s. dīcē: presens annus
Unde (est) in hac o. r. o. n. e. importat totū tps platonis p. f. e. c. t. e. o. i. o. n. i. s.
huius. Hoc est corpus meū. qđ includit primū instanti nō esse o. i. o. n. i. s.
nis: q. ante hoc instanti nō est perfecta o. i. o. n. i. s. p. l. a. t. i. o. : et p. illo instan-
ti est ibi corpus xpi. Unde est sensus. Hoc qđ est sub speciebus panis
post cōpletā platōez huius o. i. o. n. i. s. est corpus xpi. Et sic oratio est
vera: qm illud qđ ibi est in p. m. o. nō esse verborū: nō solū tunc in illo
instanti: sed etiā nunc in instanti platōis verbi (est) vel p. n. o. i. s. (h)
immo ante platōem: est corpus xpi. Et hec sufficiāt. p. intellectu ho-
rum verborū. de quo latius Lec. 48. Et si dicis vñq. sacerdos ab
illa parte. Qui p. dīc. loquit in p. s. o. n. a. sua: recitans facta xpi vsq. (dī-
cens) et ibi recitat verba xpi: ex p. m. i. t. e. m. xpm dixisse: quero qđ et id
qđ respondebis eū dixisse: recitat vñ verbum xpi et per p. s. e. q. u. e. n. s. f. l. a-
b. i. c. materialiter. Solutio fin hanc opinionē. Sacerdos in persona
sua recitat facta xpi: cum dī. Qui p. dīc. q. p. a. t. e. r. e. t. : ideo loquit de xpo
in tertia persona. Sicut cum subdit. dīcens. recitat verba xpi. illa scz
Accipite et māducate ex h. o. e. s. Et tunc quantū ad sequētia xba in-
duit p. s. o. n. ā xpi tāq. eius p. c. u. r. a. t. o. r. et vicarius ad h. o. m. i. n. i. u. p. e. u. i. n. s. t. i-
tut. : et hec sequētia verba tāq. ex p. s. o. n. a. xpi significatiue p. f. e. r. t. : ea sig-
nificatiue q. xps ea in cena p. t. u. l. i. t. : Ideo post illa verba Accipite et
māducate ex hoc o. e. s. q. sacerdos p. t. u. l. i. t. recitatiue in p. s. o. n. a. sua: p. u. i-
ctum faciat siue pausam: et mutans p. s. o. n. a. m. suā assumat p. s. o. n. ā xpi
in q. dīcat Hoc est cor. me. et tunc fecatiue loq. tur: ita vt h. et meū de-
monstrent corpus eius in cui. p. s. o. n. a. loq. tur scz xpi. Et postq. cōple-
uit o. r. d. e. m. illā: hoc est corpus meū: itez mutat personā. Et in sua
p. s. o. n. a. recitat factū xpi. cum dī. Sicut mō postq. cenatū est et xba cere-
ra p. s. e. q. u. i. t. vsq. dedit discipulis suis dīcens: Accipite et bibite ex eo
o. e. s. Et tunc itez mutat personā suā: assumens personā xpi in his
verbis. Hic est e. m. calix sanguinis mei et. vsq. ad (Vñ et mēmo: eo
dīcē: et tūc reasumit personā suā et ecclesie vt infra dicet. et tantū de
illo.) Sed nunc pauca subiungant de cōuenienti exp. s. i. o. n. e.
huius p. u. e. r. s. i. o. n. i. s. de q. lat. tractat Lec. 49. Ubi breuiter reperendū
q. p. s. e. c. r. a. t. o. e. rite facta: in p. m. o. instanti nō esse verborū. p. s. e. c. r. a. t. o. n. i. s. de-
sint esse panis i. m. s. e. et quodlibet sui: ita q. nihil quod est de substā-
tia panis manet: nec materia nec fo. m. a. nec partes integrales: s. z to-
tum desinit esse: solis accidentibus panis manentibus: et succedit corp. p.
ch. isti sub eisdem accidentibus: id est ibi incipit esse ver. corp. christi
xpi prius fuit substātia panis. Sic de vino respectu sanguis ch. isti

canonis missæ

Unde qualiter aliq̃s formentur p̃pōnes in hac materia ad significan-
dum hanc conuersionem: nisi predictus intellectus accipiatur: falsa
sunt de rigore verborū: et vt saluē in veritate ad hunc q̃ dictus est
intellectum sunt reducende. Unde patet p̃mo q̃ ois p̃pōitio in
qua panis aut vinū et corp⁹ aut sanguis exprimunt in recto: est sim-
plicit̃ falsa. Nam ois talis significat panē aut vinū aliq̃n ēē fuisse
aut futurū esse vel posse esse corpus aut sanguinē xp̃i: q̃d simplr fal-
sum est: q̃ in illa conuersione nihil panis aut vini additur aut itat̃
corp⁹ xp̃i nec corp⁹ xp̃i de nouo gñat̃ aut subalt̃ mutat̃. dūtat̃ ip̃s
corpus pre existens incipit ibi esse de nouo vbi pri⁹ fuit panis. Quo-
mō de sanguine: vñ patet q̃ oēs ille falsē sunt: Panis est corpus xp̃i
panis fuit. erit. vel pōt esse corpus xp̃i: panis fit corpus xp̃i: s̃c de vi-
no et sanguine. Et sancti tales aliq̃n p̃cedentes: p̃cedunt eas non
fm sermonis p̃p̃eratem: sed ad sensum priorem. Secūdo d̃r. Si
in p̃pōne exp̃mente h̃mōi p̃uersionē: panis et vinū exprimunt in ob-
liquo cū p̃pōne et vel de: et corp⁹ xp̃i in recto: oīo est vera si ex vel
de importat ordinē: nō aut si importat circūstātiā causē materialis
vñ ille concedende sunt: ex pane fit corpus xp̃i: de pane fit corp⁹ xp̃i.
p̃ur tñ valent. i. post desitōnem panis incipit esse corpus xp̃i. Non
aut vera est: si denotat̃ hic cōis materia. i. q̃ in materia panis inci-
pit esse forma corp̃is xp̃i: quo mō illa p̃cedit: et auro fit ciphus. h̃ est
in materiā auri introducit̃ forma cippi. Tercio d̃r: q̃ vera et p̃p̃ia
est p̃pōitio: in q̃ corpus xp̃i exprimit̃ in accusatiuo cum p̃pōitione
in: et panis aut vinū in noiatiuo. vt cum d̃r: panis p̃uertitur: transit̃
aut transubstantiat̃ in corpus xp̃i: q̃ p̃ hanc exp̃ressius importatur
veritas cōuersionis supra exp̃ressa. scz q̃ panis desinit esse et sub ei⁹
sp̃ebus incipit esse corpus xp̃i. Quarto d̃r: q̃ idē dicendū est de
p̃pōitionib⁹ in q̃b⁹ tam panis q̃ corpus xp̃i exp̃munt̃ in accusatiuo
sine p̃pōitione: q̃d dictum est: dum exp̃munt̃ in ntō: vñ idē va-
let: panē possibile est esse corpus xp̃i: et panis pōt esse corpus xp̃i: pa-
nem ēē corpus xp̃i est possibile aut vez: et tñ de illo. Et quoniam
sub sp̃eb⁹ panis et vini est vez corpus xp̃i. an: ma et deitas nō separa-
sed coniuncta et vnita. i. totus xps verus deus et hō: ideo adorandus
est in sacramento tot⁹ xps adoratōe lat̃ia: q̃ soli deo debet̃. Nō aut
humanitas vt sc̃pata: q̃ h̃manitas nō est deus sed creatura. Est aut
adoratio lat̃ia: p̃uersio animi ad id q̃d adorāt tanq̃ ad summum et
vniuersale p̃ncipium omniū productiui et gubernatiui: in quem
vt in finem vltimum et simplr optimū oīa sunt referenda. De caute
p̃uersio mentis ad xpm in sacramento contentū sit per actus fidei.
spei. et ch̃aritatis. qua id quod in sacramento continet̃ credit̃ deside-
ratur et diligit̃ vt summū bonū: A quo: per quem: et in quo sunt oīa.

Expositio

creata: gubernata. et in finem relata. Nam ad h statim facta consecratione: ostendit sacramentum populo: tam panis: quam vini in calice: ut sic ab omnibus circumstantibus adoret. Et quis in actibus intellectus et voluntatis predictis principaliter consistat adoratio. Nec tamen per signa exteriora designantur. ut inclinatio: prostratione: capitis nudatio: manuum eleuatio: et complicatio: et huiusmodi. quibus reuerentia exhibetur adoratio. Et quis hec exteriora signa eque exhibeant creatori et creature. Nam sicutimus genua deos: sicutimus etiam creature ut pape: primum: primum. Non tamen per hec exteriora prestamus eandem adoratio interius reuerentia: nec idem mente intendimus: non enim genuflectimus coram papa tanquam coram summo bono: et vltimo principio celi et terre et omnium in his degentium: sed tanquam eius vicario supremum locum inter rectores hominum a deo constitutos obtinente: et suo modo de alijs. Et ideo ubi fieri potest: dignum est seruare distinctionem aliquam in signis exterioribus verbis et gestis. Et quoniam sacerdos populum circumstante gradu excedit et officio dignum est ut ipse prius adoret. Unde celebrans. platis verbis consecrationis: humiliter se inclinans: ac primum in sacramento christi deuotissimi me adoret: non vocali sono: sed corde sursum actus: hec vel similia meditando. Adoro te preciosum redemptionis nostre precium: hostia pacifica que sola odoratus tui suauitate inestimabili: precium celestem quod in altis habitat: ad respiciendum humilia inclinat: ac filio ire placabilem reddidisti.

Eleuando hoc: hec cogitare poterit. Respice domine sancte pater de sanctuario tuo et de excelsis celorum habitaculo: et intue te hanc sacrosanctam hostiam: quam tibi offert magnus pontifex noster: sanctus puer tuus dominus Iesus pro peccatis nostris suorum: et esto placabilis super multitudinem malicie nostre. Et sic humiliter et deuote deponat oblata: ponens in loco suo pallo mundissime corporalis.

¶ Verum quoniam non potest esse euidenter certitudo: neque celebranti neque populo circumstanti de conuersione panis in corpus christi propter defectum aliquem impediendum et contingere potentem: ut quia forte celebrans non est sacerdos: siquidem nullus celebrans potest euidenter scire se esse sacerdotem. quoniam non potest euidenter scire se fore baptizatum aut legitime ordinatum: si propter defectum alicuius necessario requisiti ad consecrandum: ut puta debite intentionis aut erroris commissum in forma vel materia: et multo minus circumstantes scire possunt infallibiliter sub hostia fore christum. Ideo adoratio fieri debet sub potestate habituali facita vel actuali expressa tali scilicet. Si seruata fuerit omnia ad consecrationem necessaria. Et sufficit conditio habitualis: ita quod si nosset commissum errorem nollet adorare. Tali enim mentis preparatione stante si quis simpliciter adoret et hoc actu non cogitet. idolatriam non committit: etiam si consecratio facta non esset: propter errorem aliquem commissum. Sacerdos vero grauissime peccaret

canonis misse

hostiam nō consecratam populo adorandam: ostenderet ad eōdem intellectum: quia quantum in eo est occasione prestat idolatrie offerendo populo purā creaturā: tanq̃ deū adorandā. Sequē tertius sicut in p̃secratione panis quantum sc̃z luna. 14. vis. ad eā virtutē et gestū p̃formitatē.

Simili modo postquā ce Leit. 5.

cundem nomine
(nō nūciali idēp̃tate.

natum est. Accipiens et hunc

nō figurālē s̃z veri sacrificij contentū
idēo figurālīb̃ sacrificijs clariorē

q̃z diuinas omnia
sanctificantes

preclarū calicem. in sanctas

lūma veneratōe colēdas p̃pter vnionem p̃positicā nature diuine

ac venerabiles manus suas.

p̃tē oīpotentiā q̃ habet oīa: na
turā potentissimā auctoritatē et

consecrando et conuertēdo
in sanguinem

Itē tibi grās agēs bene + dix

porrerit iam in sacerdotes ordinatis vt supra.

it dedit discipulis suis dicens

in officiū p̃secrādi ad inco:patōem mibi sine p̃sonarū acceptōe
et dispensandi et augmentum celestis sed nō sine meritorū di
desiderij calice secretionē.

Accipite et bibite et eo oēs

Determinata consecratōis forma qua panis in corpus xpi cōuerit. Sequit̃ altera p̃s eiusdem forme qua vinū in sanguinē eiusdem xpi transsubstantiat̃. Et primo tangit̃ modus institutōis hui⁹ sacrosancte p̃uersiōis. Secūdo subdit̃ forma p̃secratōis ibi. Hic ē cū calice. Tercio addit̃ cōmissio frequēdande hui⁹ sacramētalis oblatōis cū d̃r: (Hec q̃tenscūq̃) In p̃ma p̃te primo describit̃ institutōis t̃ps et hora. Deinde hui⁹ p̃uersiōis debita materia cū addit̃ (accipite et hūc preclarū calicē) Tercio ponit̃ p̃uersiōis mod⁹ et circūstantia cū infert̃. Itē tibi grās agēs. Circa p̃mū d̃r: sili mō q̃ntū ad cām virtutē et op̃atōis p̃formitatē: nā eadē caritate potētia: et gestoz silitudine: q̃ panē p̃secrauit p̃secrauit et vinū: illum p̃uertēdo in co: p̃ suū

Expositio

Hic in sanguine: postquam cenatum est a christo et discipulis utraque cena: agni scilicet paschalis figurata et typica: atque participatione agni veri prefigurati corporis christi in quo notatur hora quando non sanguinem suum consecrauit (Accipiens hunc precellat calicem) precellat. i. pre alijs clarum non modo figuralem et nubilum vel signum tantum: sed veritatem offerendi sanguinis continentem Calicem. i. vasculum vini continentem. Accipit autem calix triplex. Uno modo per vasculo potum continentem. Secundo per passionis amaritudine: quod olim damnandis ultimo supplicio dabatur potus in calice: sed modo dicit dominus filiis zebedei. Potestis bibere calicem quem ego bibi? et respondit sum. i. sustinere mortem quam ego passurus sum. Tertio modo accipit per potum in vase seu calice contento: sic accipitur statim infra cui dominus dicit. Hic est calix etc. Primo per vasculo hic accipit: et pronomen (hunc) accipitur secundum demonstratorem impersonalem. Non enim demonstrat calicem quem sacerdos in manu accipit. Illum enim eundem non accepit christus in manus suas tempore cene: sed demonstrat eum quem christus accepit silem huic atque eundem: nomen appellatorem: et liquoris eiusdem speciei aut nominis continentia. Sicut in simili in benedictione aque sacerdos dicit de sale quod benedicit: quod te per helizen in aqua mitti iussit. Et in benedictione fontis pronomen (te) accipit secundum demonstratorem ipsosalem.

Et per hoc innuit materia consecrationis sanguinis: quoniam calicem vasculum non accepit sed vino infusum. Quod manifeste patet ex eo quod subdidit secundum Mattheum. Dico autem vobis: non bibam amplius de hoc genere vitis etc. quo apte significat quod in calice fuit genimen vitis quod est vinum. Materia ergo consecrationis sanguis est vinum de vva vitis expressum. Dicitur vinum propter agrestem et acetum: quorum neutrum est vinum. Agresta enim nondum habet vini speciem sed est in via ad vini generatorem. Digestum enim et indigestum variant speciem. Ideo sicut ex pasta non fit corpus: ita nec ex agresta sanguis christi. Similiter acetum non est eiusdem speciei cum vino: habet enim proprietates contrarias vino. Et hoc est verum de aceto genito ex vino totaliter corrupto: de quo non fit reditus in vinum. Secus de vino acido quod est in via ad corruptionem: nondum totaliter corruptum: de illo enim potest fieri consecratio, licet fieri non debeat extra necessitatis casum: quoniam ut dicit Innocentius. Diligenti studio vinum optimum inquirendum est ut fiat sacrificium: et secundum hoc quidam dixerunt quod in aceto possit fieri consecratio extendentes nomen aceti ad vinum acidum: non plene corruptum. ut recitat Alexander de alea. In musto autem quod vere vinum est. potest fieri consecratio: licet cavendum sit: donec defecetur: quoniam feces commixte substantie vini in sanguinem non convertuntur: unde ad reverentiam sacramenti pertinet accipere vinum purum et defecatum.

Dicitur etiam de vva vitis expressum: ubi duo notantur. Primum

canonis misse

q^d vinum in vva p^{er}sistens nō exp^{re}ssum p^{re}secrari non potest. Mag^{is} em̄ habet rōem p^{re}stibilis q̄ potabilis manens in vva. Scdm̄ q^d vinū pomorū: vel artificiale nō est apta materia: q^{ia} non est vinū nisi equoce. Et quib^{us} manifestum est q^d nec in ceruisia nec in medone nec in lacte: aut quocūq^{ue} alio liquore p^{re}ter q̄ in vino fieri pōt consecratio. In vino autē p^{re}fecto vel clareto. saluato tē. dūmodo nō mutatur spēs vini fieri pōt p^{re}secratio: tamen nō debet p^{ro}pter periculum: q^{ia} satis dubium est: q^{uā} mutat spēs in h^umoī p^{re}fectioib^{us}: z q^{ia} in sacramento puritatis purus panis z vinum purū assumi debent. De om̄ib^{us} autē vini generib^{us} fieri potest p^{re}secratio: siue vinū sit albū siue rubeū: siue malmasia: siue rinolium: siue vinum cōmune: dūmō sic de vuis vitiū exp^{re}ssum. Et licet solū vinum sit materia sufficiens p^{re}secratiois sanguinis c^hristi: nō t^{amen} offerri debet sine admixtione aque tum q^{ia} c^hristus credi^t calicē vini aqua mixtū discipulis tradidisse: tū q^{ia} sic exp^{re}ssius significatur passio c^hristi: de cui^{us} latere exiuit sanguis z aqua: tum q^{ia} sic p^{re}fect^{us} significatur vnio c^hristi z ecclesie: in qua sunt clerici z populi. Popul^{us} vero p^{er} aquā significatur: fm̄ illud. Aque multe: ppli multi. Debet autē aqua modica admisceri: z satis tempestiue: vt ante p^{re}secratioem conuertat in vinum: z ita vinum facta p^{er}uertat in sanguinē: q^{uā} si aqua mixta vino māeret in sua specie nō p^{er}uerteret in sanguinē x^pi. Unde si aqua vino admixta nō cōuerteret in vinum per naturalē actōem vini ante p^{re}secratioem: sed post p^{re}secratioem sub spēb^{us} vini de nouo in materia aque genitis: non est sanguis x^pi. Nam sanguis x^pi sub nullis spēb^{us} incipit esse: nec māet nisi illius vini super quod plata est forma p^{re}secratiois: vnde z si post consecrationem vinum purum admisceretur spēbus vini in calice non transit vinum illud de nouo additum in sanguinem c^hristi.

Nihil em̄ potest conuer^{ti} in sanguinē nisi virtute diuina: q^{uā} opat^{ur} p^{er} verba p^{re}secrationis tanq^{ue} per instrumentum non necessarium sed voluntarium: sed verbis nō fit cōuersio nisi illius q^{uod} est tempore p^{ro}lationis eorū: quare nihil post verboz p^{ro}lationem admixtum conuertitur in sanguinem. Conuersio em̄ est instantanea que fit tota si mul: in primo non esse verboz p^{re}secrationis. z post illud nulla fit cōuersio. Non ergo simile est hic z de aqua b^en^edⁱc^ta: cui cū admiscetur aqua nō benedicta totum censetur benedictū. Sub illis em̄ acciderit t^{ibi} t^{amen} manet corpus x^pi. z sanguis quorū subiectū (in quo fuerūt. vel essent si conuersio facta nō fuisset) p^{er}uersum est in co: p^{er} vel sanguinem x^pi. Un̄ sub spēb^{us} de nouo p^{er}fectis per actōez spēz vini vel aeris circūstātis vel virtutē diuinā supplem^{en}t actōem vini cōuersi vel alterius cause naturalis in eadem materia si nō fuisset conuersa manet corpus x^pi. Non autē sub alijs speciebus de nouo in materia

Expositio

non conuersa pductis. Et ideo si frigiditas vini pueri corrumpitur
 et generaret caliditas per se stans; sub illa caliditate manet sanguis
 xpi: nō aut sub illa que generat in materia admitta. Et de hoc et om
 nino predictis de materia psecratis sanguinis. vide lati⁹ in Lectiōe
 3^a. Ubi inuenies causas institutiōis eucaristię: sub his spēb⁹ panis
 et vini: que breuitatis gratia rescinduntur: et Lec. 52. Sequē in textu.
 In sanctas et venerabiles manus suas et. que exponant ut supra.

id est ille liquor existēs sub

spēbo vini. prolatis pfer

potus veri et natural

b

etc verbis consecrationis

Lect. 52.

Ecce est enī calix sanguinis

scz pfirmati⁹ p⁹ ver⁹
 per ipm terminatum

in finem duraturi ordinatiōis
 sine alteri⁹ successiōe

mei. noui et eterni testamen

secretum

sanguis

disci

ti. misteriū fidei. qui pro vo

bis et pro multis effundetur

in satisfactionem;

in remissionem peccatorum.

Post modū institutiōis sacrameti sanguinis xpi. sequitur for
 ma psecratiōis: que pmo ponit: scdo notat effect⁹ q psecratiōem pseq
 tur. Forma indubitata hec est. Hic est calix sanguinis mei. Effec
 tus notantur tres. Primus qz testatur nobis hereditatē. Secun
 dus qz declarat in misterio fidem. Tertius qz prestat pctōz remissi
 onem. Primū tangit ibi. noui et eterni testamenti: qz ritu et effectu
 nouum est. Eterni: qz nō recipit alterius testamēti succedētis su
 per ordinatōem. Non cū fin ritum ve. te. in olocautis thazro: um
 arētū et agnōz pinguis: sed fm ordinē melchisedech q panē et vinū
 obtulit institutum est. Nouo tñ effectu veri sacrificij: per sacrificia illa
 pōra significati: et oia illa vetera euacuantis: cūqz finē imponētis:
 et donec seculū finiet pmanētis. Un apostō. Heb. 10. Una oblati
 one psumant in eternū sanctificatos. Testamenti: qz morte xpi
 pfirmati. 2° misteriū fidei qz secretū fuit qualiter morte vitā eternā
 et effusiōe sanguis pferet scitātē. Qui p vob: discipulis meis: et
 et sacerdotib⁹ q et ipi indiget tanqz circūdati infirmitate: et p multis

canonis misse

sed prediati efficaciter pro omnibus aut sufficienter (effundet) in remissionem
 peccatorum: ita quod non redemptoris precium. Dilexit enim nos et lauit a peccatis nostris
 in sanguine suo Apoc. 1. et ad Heb. 5. Qui pontifex ex hominibus assump-
 tus: pro hominibus constituit in his quod sunt ad deum ut offerat dona et sacrificia
 pro peccatis quod dolere possit his quod ignorant et errant: quoniam et ipse circumdatus est
 infirmitate: et sequitur ad propositum: Propterea dicitur quod admodum pro populo ita
 et pro se ipso offerre pro peccatis. **S** Redemus ita ad expositionem verborum dicen-
 du quod pro nomine (h) demonstrat sanguinem christi: in quem convertendum est vinum:
 quod in fine verborum sub specie vini manet. unde (h) valet tantum. id quod in aet-
 ernum sub specie vini facta consecratio (est calix etc.) unde (h) demonstrat sicut ad in-
 tellectum et sensum non idem: sed diversa. Ad intellectum sanguinem christi. ad
 sensum species vini (Est) quod sequitur importat tempus prius coexistens platoni
 verborum perfecte: includens ipsam platonicam. Non autem est perfecta nisi in primo
 instanti non esse verborum: et in eodem ibi est sanguis christi. **S** Calix hic
 capit transumptive: prout in p. tento. id est pro potu in calice tento. Unde
 valet tantum. Hic est calix. id est potus in calice. Et per hoc quod sequitur: san-
 guis mei specificatur potus: ut sciet pro potu non quolibet: sed illo quod
 est sanguis christi naturalis et verus. Unde illa constructio: calix san-
 guinis mei: accipienda est intransitive: ut sit sensus: hic est calix. id est po-
 tus qui est sanguis meus: sicut in simili dicitur creatura salis id est
 creatura que est sal. **S** Sed quid si sacerdos illa verba profer-
 ret in propria significatione et ignorantia. Utrum tunc consecraret: et
 videtur quod non quia deficit debita intentio: que semper conformis esse
 debet sensui verborum: secundum quem instituta sunt: ut sunt signa efficacia
 sacramentalis effectus. Respondetur quod sacerdos non intelligens verum
 verborum sensum: et proferens in sensu proprio non metaphorico: non
 tamen per hoc inducere volens heresim: sed ex ignorantia vel debi-
 ta intentionis negligentia: vere consecrat: licet a peccato minime excusetur.
 Quippe minister qui intendit consecrare debet diligenter quod potest se colligere:
 et ad se redire: ac cum magna attentione verba substantia tanti sacramenti proferre.
 Etiam debet intelligere quod necessaria sunt ut officium rite et digne perficiat.
 An si verba non intelligit: aut sensum in quod sunt consecratiua non attendit
 sed in sensu proprio proferat. Dum tamen verba integra proferat intentione consecrandi.
 vere consecrat: etiam si verba penitus non intelligeret. Nec intentio necessaria
 ad consecrandum est intentio proportionis sensui verborum: sed est intentio quod inten-
 dit per hoc verba consecrare: et si potest intendere licet verba non intelligat: vel
 actu ad eorum sensum ex distractione non attendat. Nam secundum multos
 verba illa accipiuntur materialiter ut dictum est: et tunc ut sic non ha-
 berent aliquem sensum: verum vel falsum: sed tamen seipsa verba representarent.
S Sequitur (nouum et eternum testamentum: quod mors christi quod in hoc sacrificio re. Lec. 22.
 novatur: et per sanguinem calicis aptissime fecit: fuit confirmatio legis christi
 S. iij.

Expositio

1ec. 55.

Roma. 6.

ac gl'e. per quā nobis noua pmissa eternoz bonoz xps dedit; et per
qua legē moyli tpalia et mutientē terminauit: eamq; vltima et in fine
duratura pstituit. Misterium fidei: qz mortis xpi in sanguinis ef-
fusione cōsummare representauit: qz mors fuit sacratissimū secretū sub st-
guria ve. te. latens p'ecognitū a patribz. tanq; misterium generalis
red. p'tionis totius humani generis. ¶ Qui p' vob et mult' rē.
exponat vt supra. Sed hic dubitat quōd hec oīo prolata; est vera.
non ppter pronomen hic et verbū est. De his em̄ dī: sicut supra in cō-
secratione panis: sed ppter verbū (effundet) quod est futuri t'pis. et
certum est qz in futuro nō effundet: qz mors vltimo nō d'nabitur
Ha qd dicendū qz si verba accipiuntur materialiter: dubiū non ha-
bet locum: cum vt sic nec vera sunt nec falsa: cum se ipsa t'm verba sig-
nificen. Si vero significatiue accipiuntur. Dicendū qz verbū effun-
detur: referendū est ad t'ps qd in hora institutōis fuit futurū: et non
ad illud qd nunc post horam psecrationis est futurū: ita qz t'm valeat
(effundet) .i. effundendū erat: nunc autē effusum est: et sic est oīo ve-
ra. Et ille lenius satis colligitur ex circūstantibz constructibilibus.
quibz satis significabat qz verba hec pferuntur a sacerdote: tanq; p-
lata a xpo. et ideo ad idem tempus referenda sunt ad que christus p-
ferens retulit. Secus tamen de verbo (est) illud importat tēpus
includens tempus p'latōis: qz non p'feret solū vt a christo p'latum
sed pferretur in persona christi: vt ab ipso institutum: tanq; p'rinens
ad formā psecrationis et ideo importat tempus psecrationis. Qd ve-
ro sequitur qui effundetur et. solum pferuntur vt dicta a christo: et
ideo effundet importat tempus qd tunc erat futurū. Sed quē-
pōt que verba precise integrant formā consecratōis sanguinis: in q-
bus precise consistit forma. Respondet qz verba precedentia (Hic
est calix) sūt et sequentia (peccatoz) nō sunt de essentia forme. Nā
precedentia pertinent ad vsum sacramenti eucaristie: et sequentia ad
collatōem potestatis psecrandi. Sicut et illa verba: qui effunderetur
p vobis et. non sunt de substantia consecratōis: qz pstituent aliā ca-
tegoricā ppositōez. Nā (q) ibi nō tenet restrictiue s; relatiue: alioqn
oratio esset falsa. Quia tunc effunderetur. importaret futurū tēpus re-
spectu t'pis importati per copulā principālē: s; est: sicut cū dico Jo-
hannes est venturus: venturus iporat tempus futurū respectu tē-
poris importati per copulā (est) et ita effunderetur nō erit p' oīonē
qz significat p'sentia sanguis xpi. Itē vt dictū est ista pferunt vt pro-
lata a christo. Priora tō in persona christi: et sic non pertinent ad cō-
secrationem: qz s'm Ambro. in verbis christi id est p'latōis in persō-
na christi sit consecratio. Sed de illis verbis: noui et eterni testa-
mentian hec sunt de essentia forme: satis dubiū est. Nā scīps et bo-

canonis misse

dicti: qd sic: p eo qd sunt partes illius orōnis (Hic est calix sanguis mei.) Nam sunt determinatōes huius qd dī: sanguinis mei: Alexander. Albertus. scilicet Bonaventura dicunt: qd nō sunt de essentia psecratōis: qd solū illa verba qd fit transubstantiatio: sunt de forma. Nec aut sunt qd presto fiant sanguinē xpī non esse ex cōuersione vini in ipm. Hoc aut fecatur p hec qn qz verba. hic est calix sanguis mei. Unde illa qnqz sunt tota perfecta: z sufficiens forma. Que autem sequitur sunt declaratiua quarundā pditionū quibz excellentia huius sacramenti manifestat: z effectus sanguinis in hoc sacramento contenti: z in cruce effusi: z nihil fiant ad transubstantiatiōem pertinēs. Sola ergo predicta verba perficiunt formā psecratōis vini. Sicut sola hec quattuor: hoc est corpus meum: perficiunt formā psecrationis panis. Scotus vertit in dubiū: an sint de integritate vel non. Et ideo periculosum foret ea dimittere. Tñ scda opinio videt pba bilio: nec pbat intentū pma opinio: p hoc qd illa vba noui z etni rē. pertinent ad illā orōem: hic est calix rē. tanqz partes eius: qd illo nō obstante illa qnqz verba: hic est calix sanguis mei: sunt sine illis pfecta orō: sufficienter z plene fiantia puerfionē vini in sanguinē xpī.

S Sed querit. Utrū ille due forme cōsecratōis panis z vini se expectent quantū ad cor effectum. Vel vtrū qlibet sine alia effectū p prium sortiatur: ita qd statim. platis verbis psecratōis panis: fiat cōuersionis eius in corpus xpī: priusqz pferantur verba psecratōis calicis fuerunt hic quidā antiq doctores tenētes qd simul fit puerfio panis in corpus z vini in sanguinē: z vna non sine alia: z hec fit. platis verbis psecratōis calicis. Et hoc dixerunt ne cogerent dicere qd ibi esset corpus sine sanguine: si ad platōem pme forme fieret puerfio panis in corpus: nondū vino in sanguinē puerfio Item ad saluandū vnitatē sacramenti eucaristie: nō em videbant quō esset vnū sacramētum: si fieret bina puerfio.

S Sed respondendū est sine dubitatione: qd hec due forme mutuo se nō expectant: sed qlibet. plata rite. statim in pmo instanti non esse platōis: habet effectū suum: ita qd in primo nō esse verborū: hoc est corp⁹ meū. fit ibi puerfio panis in corpus xpī: nō expectata alia forma psecratōis sanguis: etiā si nulla verba sequerentur: vtrū si sacerdos deficeret anteqz verba psecrationis calicis pferret. Alioquin xpī dicens apostolis: Accipite z māducate rē. hoc est corpus meum. falsum dixisset: cum nondum fuisset ibi corpus suū. Similiter pater hoc ex ritu ecclesie: que statim post primam formā: ostendit sacramentū populo adorandum: in quo si sub illis speciebz nō esset xpī: faceret pplm idolatrare. Similiter si omīssa psecratione panis: scda forma super calicē pferret a sacerdote intentione psecrandi: fieret puerfio vini in sanguinē: eadem rōne.

Sec. 731

Expositio

qua prius per solam primam formam panis conuersus est in corpus christi.
 Nam in qualibet platone facta a sacerdote super debita materia intentione consecranda: sunt omnia que requirunt ad veritatem sacramenti. Nihil enim aliud requirit nisi minister idoneus qui est sacerdos: materia debita et forma: ac intentio consecranda: ergo quicunque duarum formarum prolata super sua materia est vere sacramentum. Nec sequitur quod illi inferunt scilicet quod ibi esset corpus sine sanguine: aut sanguis separatus a corpore: quoniam ut dictum est idem precise est sub utrisque speciebus: licet non omnino eodem modo et ordine: quoniam ad platonem prime forme super panem est ibi solus corpus christi ex vi conuersionis: et quia corpus est tale quale est extra sacramentum in naturali sua persistencia in qua habet sanguinem animam deitatem unitam: ideo et corpus in sacramento conuenit: sanguis anima: deitas: ut ipso statice unita. Sic plata secunda forma super calicem: ibi vinum conuertitur in sanguinem non quidem separatim: sed tale quale est extra sacramentum. Hoc est in sanguine in venis corporis christi inclusum: et per consequens sunt ibi vene corporis non mortui sed viui. Qui autem per animam: et ita conuenitur et anima. Nec autem anima et corpus non sunt separata a deitate: est ergo ibi deitas non tantum generali modo quod est ubique: sed modo speciali ut personaliter corpus et anime unita. Et hoc latius persequitur *1. cor. 10. 16.* Et illo patet quod si aliquid de corpore christi aut sanguine relictum fuisset in terra: nec totum reassumptum in resurrectione: sicut quidam opinantur de preputio et de guttulis sanguinis quibus tincta erat columna: in illud quod nunc est extra corpus christi in celo non conuerteretur neque panis. neque vinum: nec etiam ibi esset per conuenientiam: quia per conuenientiam non sunt ibi nisi ea que sunt in corpore christi in celo. Sed adhuc d. quod est ibi deitas ut ipso statice unita ad consecrationem calicis: cum tamen deitas nunquam fuerit sic unita sanguini: eo quod sanguis non viuit: nec est pars corporis: neque anima inheret sanguini: licet sanguis requiratur tanquam quedam dispositio necessaria ac prius: ut anima inheret corpori: sicut et alij humores: puta colera. flegma. melancolia.

¶ Dicitur breuiter quod siue sanguis sit animatus siue non: deitas est ibi per conuenientiam non ut unita sanguini: sed ut unita corpori et anime que sunt ibi per conuenientiam. Inquam: deitas vero per concomitantiam remotam: quia mediante corpore et anima quibus unitur: que ibi sunt non per conuersionem: sed per concomitantiam ut dictum est. Sed de secundo motiuo scilicet quomodo saluet unitas sacramenti: si ibi est bina consecratio. Respondetur quod sacramentum corporis et sanguinis non sunt quod unum simpliciter: neque unitate diuisibilitatis: quia sunt a se inuicem separabilia: ut manifestum est. etiam non sunt aliquid unum numero: quia sunt multa acci-

canonis misse

dentia siue species: quarum aliquæ inbelerunt panis et alie vino: que
inter se et ab invicem distinguuntur numero: imino quedam specie.
Nec sunt unum compositione: quia nihil unum ex illis speciebus com-
ponitur. Nec loco: quia non sunt simul sed sepata. Sunt etiam di-
versa signa: et diversa per se et primo signata et contenta. Unde glo-
sa in c. Compagin: de psecra. distin. 2. dicit. Reuera enim ibi sunt plu-
ra sacramenta. Nam accidentia panis sunt tamen sacramentum cor-
poris christi: et accidentia vini sunt tamen sacramentum sanguinis. Dicun-
tur tamen unum sacramentum unitate integritatis: et ordinis. In-
tegritatis quia integratur ex pluribus speciebus idem continens.
quia sub vtriusque speciebus panis et vini prinetur totus christus: non quis-
dem per se et primo: siue ex vi persionis: sed partim ex vi persionis
et partim ex pcomitantia reali: ut supra declaratum est. Ordinis ad
finem: quia ordinantur ad eundem finem spiritalem significandum et
efficiendum: scilicet perfectam refectionem anime: eiusque incorporatorem
corporis christi mystico. Perfecta enim resectio anime significat per perfe-
ctam refectionem corporalem: que non tantum cibo nec tantum potu
sed ex vtriusque coniunctis perficitur. Et fin hoc dicit Glosa allegata.
Siue quis species panis siue vini sumat: vtriusque sumit: corpus scilicet
et sanguinem. Et dicuntur hec duo sacramenta: et vnum: unum propter
unum contentum. Et dicuntur diversa propter diversa accidentia
et diversa primo significata. Et propter hoc etiam sacerdos celebrans
unum sine alio conficere non debet. si graue sacrilegium vitare ma-
luerit ut dicitur in eodem capitulo, Compagin.

que feci con-
secrando. pa-
nem et vinum
in corpus et
sanguinem
meum

N Ec quotienscumque feceri

vos mei di-
scipuli: et ve-
stri in omni
cio legitti-
mi successores
propter.

sacrificij
in cruce
offerendi

represen-
tationem

consecran-
do et sus-
tendo.

tis. in mei memoria facietis

B ij

Expositio

Radita forma psecrationis: additur efficacia significatōis psecrati sanguinis. Et hec clausula respicit utrāq; psecrati onem tam panis q̄ calicis: vt sit sensus (quotienscūq; hec) que fecit. i. psecratōem panis et calicis feceritis: facite in memoriā meam. i. mei sacrificij quod facturus sum in cruce: in qua mortem suscipiam in corpore: et sanguinem fundam in precium redemptōis humane. Hec em̄ vna causa est institutōis huius sacramenti: vt in ecclesia militāte esset perpetuū memoriale passionis dñice. Tñ vnū sacrificiū est qd offerim⁹ nos: et qd obtulit xp̄s: ip̄e scz xp̄s vtrobiq; q̄uis non eodem mō oblat⁹. Oblat⁹ em̄ seipm̄ in mortem et.

Offertur idem xp̄s a nobis non in mortem: sed in mortis memo riam. Unde nostra oblatio non est reiteratio sue oblatōis in penam sed representatio ad p̄uocandū dei misericordiam. Et ideo ad distinctam dñice passionis representatōem: in qua sanguis a corpore fuerat sepa tus: psecrat⁹ sanguis separatim in calice: et corpus in panis specie. Si militer et in sumendo: passionis memoriā agimus: s̄m illud aposto li. Quotienscūq; em̄ manducabitis panē hunc et calicē bibetis: mor tem dñi annūciabitis donec veniat. Hec autē vba p̄lata sunt a xp̄o dūmratat ad apostolos: et in ip̄is ad eorum legitimos successores: et hec dicens (facite) id est conficite: eos in sacerdotes ordinasse cre ditur: eisq; potestatem psecrandi contulisse. vt dicit Hieronimus de illustribus viris.

Sequitur tertius.

q̄ p̄cepisti no
bis hoc facere
in tui mēoriā

intellectu fide et
caritatē deside
rio et seruiore

sancte et
clemen
tissime p̄

Rec. 45

sacerdotes qui ad hoc ordi
nostri ministerium accepi
mus.

tota cōmunitas christiana fide et
sacramentis purificata et sanctis
legibus imbuta.

ne nos serui tui sed et plebs

cuius corpus et sanguinem
consecim⁹. Aliqui libz ro
mani nō habent eiusdem

tua sancta eiusdem christi

naturalis et
p̄substantialis

vltis oīm p̄ creatio
nē et gubernatōem

specialiter per redē
ptionem.

filiū tuū domini dei nostri

canonis misse

excellenter beatificantis tanq̃ causa
meritoria nostre felicitat̃ et salutis

etiam

tam beate passionis . nec non

ad quos descendit in triduo mortis: educens patres: in tene-
bris et umbra mortis sedentes et in nobis spem resurrectionis
confirmans.

et ab inferis resurrectionis

virtute ppria. tā diuina q̃ bñana

Anima et corpore gloriosa

sed et in celos gloriose ascen-

tibi p̃i cui soli de-
betur sacrificium

om̃ipotentie tue
pre alijs clare

sionis offerimus preclare

stabili et eterne

spiritualibus et temporalibus no-

maiestati tue . de tuis donis

bis a te collatis

scz eucaristiam

q̃ntū ad deitatem:
que est lux puris-
sima et inaccessibilis
nos illuminans

ac datis Hostiam pu+ram

eucaristia

q̃ntū ad aiam oī gr̃az plenit-
tudine refertā: nos sanctifi-
cantē: q̃ de plenitudine eius
oēs accepim⁹ grām p grā

eucaristiam

Hostiam san+ctam Hostiā

q̃ntū ad corp⁹ sine macula originalis
peti pceptū: p nra purgatōe pculsū
vulneratū in cruce tensum et liuidū

verum de celo descen-
dentē vitam eternā su-
mentibus: tribuentem

+ imaculatā Panē sanctum

felicitatis

in quo est sanguis xp̃i inebrians sobria
iocunditate et leticia . sempiterna

+ vite eterne . et calicem +

Expositio

semper in aures.

salutis perpetue.

Zec. 54.

Ec est quinta pars principalis canonis. In qua post consecrationem panis et vini et corporis perversionem in substantiam corporis christi et sanguinis eius factam per verba formalia et substantialia fit oblatio ac sacrificii petitio veri sacrificii in crucis ara perfecti memorativa. Et videtur in tres partes. In prima fit oblatio memorativa consecratorum. In secunda perit acceptatio oblatorum ibi. (Supra que petitio) In tertia postulat divine gratie et benedictionis largitio cordibus participantium populo ibi (Supplices te rogamus) *B* Circa primum dicitur (vni et memores etc.) et quod tunc satis clarus est: sufficiat expositio et Glossa interliniaria additis paucis rationibus gestum declarantibus. Unde sacerdos hec dicens: extendit manus suas et brachia per modum crucis: ut sic christi passionem quam verbis commemorat: etiam corporis gestu significet: ut sic circumstantia populi qui verba sacerdotis vel non audit vel non intelligit: ad divine passionis memoriam figura sui corporis excitet. Ad quod etiam servavit cruce quod facit super specie sacrificii: tres junctum super utraque calicis et panis: et duas distincte super panis species calicis: per coincidentiam ad verba: quorum quedam species panis sacrificii: quedam calicis representant: quedam junctum seu eque utrumque. ut satis patet: verba ad uertenti. Et sicut supra dictum est quod cruce ante consecrationem facte significat ea que precesserunt crucifixione christi. Ille vero qui sequitur consecratio nem: significant ea que christus in cruce et post crucem passus est et egit. Unde his quinque crucibus significantur quinque vulnera: manuum: pedum. et lateris in cruce acceptorum: que sunt foramina petre viuentis: in quibus residet imacu lata columba: scilicet ecclesia christi sponsa: in eis indificatione fructuose. Sed et quod liber denota aia in horum indicatione et scilicet: tunc i eis requiescit: accedit illustrat. de quo Augustinus in manuali. c. 22. Tuta et firma requies est in firmis et petri in vulneribus saluatoris. Nam vulnera iesu christi plena sunt misericordia: plena pietate: plena dulcedine et caritate. Per foramina corporis: patet mihi archana cordis: per magnam pietatem sacrificii: patet mihi viscera misericordie dei nostri in quibus visitavit nos omnes ex alto: et requiescit. In omnibus adversitatibus non inueni tam efficacem remedium quam vulnera christi: in illis dormio securus: requiesco intrepidus christus mortuus est pro nobis: nihil tam ad mortem quam morte christi non sancti. Nec Augustinus. Sicut autem sacerdos tuum extitit passionem christi crucifixi figurabat in Christo bene passio: ita manus ad se reducens patrem: erigit in nobis: sed et ab inferis resurrectionis: que fecit quod ipse leo inuictus ab inferis resurrexit. Deinde dicitur: et in celos gloriose ascensionis: manus alius erigit versus ad humeros. In signum quod christus elevatis manibus ferebatur in celum. His verbis et

canonis misse

gētis offert sacerdos deo patri: hostiā purā: sanctā: imaculatā: in se
 iormaliter: scz eucaristiā: q̄ est xps dñs nŕ: fm vtrāq; naturā purissi-
 mus: sanctissim⁹: z imaculat⁹: fm diuinā per ppriā essentia: fm hu-
 manā p gē plenitudinē aie concratā: z corp⁹ mundiciā a purissi-
 ma virgine pceptā. Et nā q̄ ad nos effectiue: q; nos purificat: sanctifi-
 cat: z ab omī macula mundat. Et p in sequenti nōiat panis z calix:
 fm istā metaphoriā dr: q̄ res mutata pristinū in nomen seruat. Sic
 symon leprosus nominat: etiā postq̄ fuerat mundatus a dño. Et nā
 q̄ res fm exteriorē apparentiā nomē sortit: sic corpus xpi sub specie
 panis: panis nōiat: z sanguis sub specie vini latens: vinū dr. Dñe
 nū ppen: ant fideles sacerdotes: cū quanta puritate pscie: ac mentis
 p̄paratōe: cordisq; deuotōe: accedere debent hanc hostiā purā: san-
 ctā: imaculatā: panem vite: z calicē salutis perperue oblaturi: ne si
 pctō obnoxij offerant: sit eoz oblatio quasi eius qui victimat filium
 in conspectu patris: ne si accedant seipfos non probantes. magis fi-
 lium dei rursū crucifigant: q̄ ipsum offerant in sacrificium bene
 placens deo patri: in reconciliationem peccatorum.

Lec. 48

dona z data tibi
 oblata corp⁹ sci
 licet et sangui-
 nem christi filij
 tui.

placabili ad re-
 missionē pec-
 catorum: sa-
 cili

S. Mpra que propitio ac

benigno et
 bilari

facie id est cogi-
 tatione obla-
 tionem no-
 stram appro-
 bante

attendere
 approban-
 do z accep-
 tando

tu pa-
 ter cle-
 rissime

sereno vultu respicere dig

grata accep-
 tare ex par-
 te nostrum
 offerentium.

neris et accepta habere si

ex deuotione et
 fide offerentium.

cuti accepta habere dignatus

S. iiii

Expositio

tu p^r de p^rmo genitis puri a m^udi et qui recte obtulit et recte diuulsi-
elemē et adipibus gre/ mali/ nō se sibi suando: sed se primum:
tissime gis cia do: quod cayn non fecit: et ideo
a d^o respectus non fuit

es in munera pueri tui iusti a/

quo vnigenitum suum
offerre paratus
fuit ysaac scz

patris patrum

bel et sacrificium patriarche

qui filij eius sumus nō l^ra et carne
sed spiritu et imitatione fidei

sacrificium scz
panis et vini

nostri abrahe. et quod tibi

propter victoriam abrahe concessam: redeunt de cede quattuor regū
et sodomitas inuadentium: et cum eis Loth fratris sui filiū capientium

obtulit sumus sacerdos tuus

quantū ad grātie et virtutē plenitudinē

melchisedech. sanctum sacri-

q^untū ad oīs peccati originalis et actualis immunitatē.

ficiū imaculatam hostiam

Hec est scda p^ricula q^unte p^ris p^rincipalis sacri canonis: in q^u p^ro
oblatōem passiois xpi rememoratiua: peti^t acceptatio obla-
torū: et hoc p^rmo in genere: scdo modis acceptatōis peti^t
in specie: ubi sicuti accepta h^uic dignatus: et satis p^rz sensus
l^re ex glosa interliniali. Peti^t em̄ vt hec sacrosancta obla-
tio sit accepta deo: cāq^{ue} respiciat noticiā approbatōis: tāq^{ue} placamē-
tum n^re deuotionis. Accepta nō rōne oblationis in se: q^u cum sit pa-
tris vnigenitus: non pōt non esse accepta: vt supra dictum est: sed ex
parte offerentiū: ex quoz sorde pōt refutari quantum ad vīm recon-
ciliatiuam offerentiū propter indignitatem eoz. Tunc cum addit^r
(sicuti acceptare et) addit specificatio nostre oblationis p oblatio-
nes patrum cā figurantiū. Adducuntur autē tres figure: quaz semp
vna plus manifestat de veritate nostri sacrificij q^u alia. Nam prima
manifestat oblatis passionem: nam abel p sacrificio suo morē prulit
Secunda oblatis dignitatē. Nam abraham vnigenitum suū offerre

canonis misse

paratus erat: significans in nostra oblatione patri celesti vnigenitū suum offerri: nihil autē vnigenito dignius. Tertia sacrificij nri ritū et veritatem: Quia melchisedech qui sacerdos fuit altissimi: offerēs panem et vinū nri sacrificij ritum figurabat: et sua psona personā xpī qui est sacerdos et sacrificiū representabat. Unde Apосто. ad Heb. 7. Christus ihs fm ordinē melchisedech pontifex factus in eternum. Sic em melchisedech rex salem sacerdos dei summi. Primū quidem qui interpretatur rex iusticie. Deinde autē et rex salem id est rex pacis: sine patre: sine matre: sine genealogia: neq; initium dierum: neq; finem vite habens: assimilatus autē filio dei manet sacerdos in eternum: et cetera que ibi sequuntur.

Aduerbiū autē similitudinis (sicuti) non notat equalitatem fm gradum similitudinis: quantum ad ipsa sacrificia: multo quippe acceptius est hoc nostrum sacrificium qm quod obrulit Abel: Abraam: aut Melchisedech. Nulla em oblatio hac potior est: sed hec oēs precellit: Unde Hugo lib. 2. de sacra. parte. 8. c. 1. Sacramentum corpis et sanguinis xpī: vnum est ex his in quibus pncipaliter salus consistit: et inter omnia singulare: q; ex ipso omnis sanctificatio est. Nec em hostia semel pro salute mundi oblata: omnibus precedentibus et sequentibus sacramentis virtutem dedit: vt ex illa sanctificaret oēs per illam liberandos. Nec ergo hostia excedit hostias patrum: sicut res ymbriam: et veritas figuram. Istud etiā nostrum sacrificium acceptum est ex se et ppter se ex ope operato. Illa autē ratio ex fide et deuotione patrum: vnde et hic petit vt sacrificiū fm se semper placitum: etiā acceptabile fiat ex fide offerentiū: sic illa placuerunt ex fide patrum. Sunt autē multe figure huius vnici sacrificij: omnes scz oblationes et sacrificia legis nature et mosaice dño oblate: in animalibus. frugibus. et liquidis libaminibus. De quibus latius tractatur Lectione. 55. Eliguntur autem horum patrum sacrificia: qui et ipsi fuerunt figure christi. Abel propter martyrium. Abraam propter perfectam obedientiā. Melchisedech ppter pacis principatum. Nam christus sanguinis sui effusione factus est martyrum corona: speculum obedientie: princeps pacis: et pater futurī seculi. Etia q; illa sacrificia processerunt ex pura et integra fide et deuotione ad deum: non ex timore sicut alia legalia sacrificia: que pcepta fuerūt israelitis: et magis tolerata q̄ accepta: ne populus ad ydolatriam pronus: ydolis talia immolarent. Unde causam assignans dominus cur sibi illa preceperit offerri: ait Leui. 17. Nequaquam immolabunt vltra hostias suas demonibus cum quibus fornicati sunt.

Sequitur textus.

S r

Expositio

humiles q̄si sub. id est deum
deo: sum plicati, hoc patrem
est recuruari.

Supplices te rogamus

in cuius ditione cuncta sunt posita
z non est qui tue possit resistere vo
luntati

quia sine tua coope
ratione nihil potest
creatura.

omnipotens deus iube hec

vota fidelium vel
corp⁹ z sanguinē
vel ecclesiā mili
tantem

inter te z nos discurrētis; non ex tua indigentia
qui omnia solus potes; z ubiq; es; sed ex ordine
tue sapientie qua infima per media reducis ad
suprema

perferri per manus sancti

angelorum tuor.

in celum patris p̄spectum; vel ecclesiā trium
phantem; vbi sine intermissione sacrificatur sa
crificium laudis.

angeli tui in sublie altare tuū

p̄sentis; acceptā te nō re

futante; seu in p̄spectu gratioso.

altissime z eterne diuinitatis.

in p̄spectu diuine maiestatis

ex clero et populo.

tue. vt quotquot ex hac

sacrificij altaris tibi dedicati
communione.

sup sc̄m z purum
est eminet sc̄m

altaris participatione. sacro

tibi p̄subalis ex de virgine sumptū in cruce
te genui eternali ce rigidi sine tensum

sanctum filii tui cor + pus et

p̄ nostra salute fufum

sacramentaliter z spiritualiter
aut spiritualiter tantum.

san + guinem sumpserimus

canonis misse

Id est spirituum ac celestium carismatum plenitudine
oī bene ✠ dictione celesti. et
mente et corpore intellectu et voluntate.
grā repleamur. Per eundem
christū dominū nostrū. ^{fiat.} Amē.

Articula tertia partis quinte principalis canonis. In qua
post petitam oblatozū acceptōem: petit sacerdos diuine
gratie et benedictionis participatōem. Et satis patet senten-
tia. Sacerdos autē hanc orōem dicens: humiliter se inclinatur: oscu-
latur altare. sū Alexandrū manus cancellat ante pectus aut su-
per altare: et tres cruces format. Humiliter se inclinatur: ut per signū
sensibile foris exhibitum: significet interiorē humilitatē: qua sup-
plicans debet animo vestiri: ut sua oratio exaudiat ab eo: qui hu-
militum non spernit affectum. Manus cancellat per modum cru-
cis. ad designandum qd nō in merito suo: sed xpi in cruce nobis oīa
bona promerentis: exaudiri petit. Osculatur altare in verbo parti-
cipatione: ut se fieri participem ostendat altaris sacrificio: cum om-
nibus alijs: vel ut significet reconciliatōem humani generis cū deo
patre in altari crucis factam per filiū mortem. Deinde facit sacer-
dos quintam signatōem: faciendo tres cruces. Primam in verbo
(corpus) super species panis. Secundam in verbo (et sanguinē) sup-
species vini in calice. Terciam in verbo (omni benedictione) ante
faciem suā. Per primam cōmemoratur rigidissima tenerrimi cor-
poris tensio in cruce: vsq; ad omniū neruoz et ossium dinumeratio-
nem. De qua tensione ecclesia quasi compacentis affectu crucē al-
loquens velut rem cognoscentem canit. Flecte ramos arbor alta: et
sa laxa viscera: et rigor lentescat ille quem dedit natiuitas: ut super
ni membra regis miti tendas stipite. Et ppheta. Foderunt manus
meas et pedes meos: dinumerauerūt oīa ossa mea. Per secundam cru-
cē effusio largissima sanguis figurat: qd omī defuro būore: corp⁹ sal-
uatoris sacratissimū toruit: sicut cremū in fricatorio: et aruit tā qd
testa trus eius. De q effusioe in preallegato bino canitur: Clavis
miste corpus pforat: sanguis vnda pfluit: terra pōtus: astra mūdus
q lauant flumine. De q nō tacuit idem ppha cū inqt. Sicut aq effu-
sus sum et dispersa sunt oīa ossa mea. Factū est cor meū tanq cera li-
quefacta in medio vētris mei. Aruit tanq testa virtus mea et lingua
aenea adhesit faucibus meis etc. Per terciā inuit passiois fruct⁹ q ē oīs

Expositio

benedictionis et gratie derivatio a xpo in redemptos per ipm. Nam de plenitudine eius oēs accepimus. Ideo fit hec signatio antefaciē sacerdotis: vt significet hic fructus et benedictio in sacerdote et in his pro quibz offert pmanere. Alie varie expositōes ponūt a docto- ribz: sed ista plana est et concordat predictis. Etiam circa hoc qd petitur vt vota per angelum perferantur etc. Nota qd vt tangitur supra in glo. licet vbiqz sit deus: neqz alicui⁹ egeat auxilio aut cooparatione: Quippe fm aplm. Omnia opatur in omibz: possetqz omnia solus opari sine cōcursu creature. Ex sua tñ bonitate et sapia: bono- rans creaturam suam: coassumit eam ordinate in suis operibus: et vt ait Dionysius interiora reducit ad superiora per media: qd etiam in actibus angeloz gerarchias: eoz scz illuminatione: purgatione: et perfectione obseruat: vt idem Dionysius ostendit in de angelica gerarchia. Hinc scriptura testat. qd angeli nfas oīones et vota suscipiunt: vt bñ in Tobia. et in Apocal. et alibi. Hinc fm Paulū omnes sunt administratorij spūs etc. Qua ppter dubiū non est huic officio ob reuerentiā regis sui angeloz multitudinē cum tremore assistere. Propter quod in prefatione dicit per quem maiestātē tuā laudant angeli etc. tremunt potestates: quod maxime fit in hoc sacratissimo misterio. vñ Grego. lib. 4. dyalo. c. 50. Quis inquit fidelium dubium habere possit: in ipa imolatōis hora ad sacerdotis vocē celos apiri. In illo xpi misterio angelorum choros adesse: summis ima sociari: terrena celestibz pungi: vñ qz ex visibilibz et inuisibilibz fieri. Ex qd consideret sacerdos quanto timore et tremore: qnta cōscientie puri- tate ipse assistere debeat: vbi assunt purissimi spirit⁹ summa cum re- uerentia et tremore. Sequitur tertius.

Zec. 56

m

in bono ad liberationem
qui nunquā obliuisceris

pater clemen-
tissime

Emento etiam domine

fidelium qui in obediētia
mandato: um tuoz tibi
famulati sunt.

pp̄ter seruum discretionem

famuloz famularūqz tuarū

habeat memoria
specialis defunctorz
vñ hīta est viuoꝝ

defuncti viuentes
Memoria
mortuorum

R. et R.

qui nos pre-

canonis missæ

moriendo

caractere baptismali & operibus bonis
fidem protestantibus & significantibus

cesserunt cum signo fidei. et

per mortem tpa quia resu amicitie cum deo specialiter
lem que est mors scitandi per gratiam in q cōmemor
prima decesserunt raris.

dormiūt in somno pacis. Ap

in fide formata defunctis

sis domie et oībus in chris̄to

in spe prime resurrectionis

a penis purgatorijs

quiescētibus. locū refrigerii

beatifice visiōis q in quo nulla est pcedas
est lux maxima penalis afflictio

lucis et pacis ut indulgeas de

oēs q s̄ sacrificiū offerim⁹. Ad p salute oīm se offerentem et pro li
nisterio. ut sacerdos celebrās herādīs animab⁹ patrum ad infer
voto ut ppl⁹ cōcristans na descendentem.

precamur. per eundē chris̄tū

fiat

dominum nostrum. Amē

H Ec est pars sexta principalis canonis. In qua post sacrato
rum rememoratōem: & salutis petitiōem hīs qui hoc sacri
ficio p̄fruūtur: sub infert refrigerij & suffragij postulatio: et
iterata sanctorū inuocatio quatinus petita pcedant. Et sub
diuiditur in ptes duas. In prima petat refrigeriū p defun
ctis. In scda imploreat suffragiū p uiuis ibi (Nob̄ qz) In pma pte
orat p defunctis pmo p qbusdā sp̄calr: deinde p oīb fidelib⁹ gñalr:
ptes patebūt. ¶ Circa primū pia m̄ ecclīa certissime credēs
q sanguis dñi q p multis effusus est in remissiōe: pctōz: nō solum
ad uiuentiū sed etiā ad mortuoz in xpo q̄scētū salutē pficiat: atqz
ad absolutiōem penaz p pctis debitaz: statuit: ut in q̄libet missæ of
ficio suo loco defunctorū mēoria habeat: ac p decedētib⁹ in grā in lo
cis purgatorijs detētijs: ptes offerant: eisqz fruct⁹ hui⁹ sacrificij ap

Expositio

placenter: vñ ait sacerdos. Memento dñe rē. ¶ Circa hanc
materia valent ea que dicta sunt supra circa memoriā viuoz: qz si
multa hic intelligenda sunt de mortuis: qz ibi dicta sunt de viuis: et
quo ad fructus misse applicandem: et qd ad memorandoz modū et or
dinem. Sed h plura ipse tractari solent: scz quibz defunctis suf
fragia pñt. Que suffragia ad qd. Quoz. Bñ indulgentie pñt. Et
an suffragia p defunctis facta etiā facientibz sint vtilia. Supponitur
enī ex ritu generali eccleie: scriptura et dogmatibz sanctorz. qz suffra
gia viuoz defunctis pñt. De quibz omibz late tractat. Lec. 56. vsqz
ad. 59. Sed ne oino preterisse videamur: conclusue semoris pba
tionibz que in allegatis lectonibz requirant: aliquid breuiter dicat.

¶ Primo ad id: quibz defunctis pñt suffragia dñ breuiter qz suffra
gia: auxilia: indigentibz cōferentia: nō pñt beatis neqz damnatis:
ad salutē: sed animabz in grā deccedentibz: et in penis purgatorijs de
tentis. Nam pñt auxilio nō indigent. Sed liberari nō valēt. Ter
tij in via sunt ad beatitudinē possidendā: sed nondū pñt satisfacti
one retardati: p quibz potest per alios in toto vel in parte satisfieri.

Lec. 57.

¶ De scō dñ: Omnia opa bona per charitatē vel intentōis di
rectōem defunctis capacibus cōcāta: pñt. Siue sint sacrificiū:
siue elemosina: siue oratio: siue ieiunium. Inter hec vero precipuū
est eucaristic sacrificium: et ea que effectum habent ex ope operato
preferunt illis que tantū pñt ex deuotione operantis ceteris pa
ribz. Alioqn habent se vt excedentia et excessa. Quo ad terciū: Ad
quid valeant suffragia defunctis est hec ppositio. Suffragia viuoz
nō valent defunctis ad status mutatōem: neqz ad nouoz meritorū
acquisitōem. Valent autē ad pene remissionē: ad beatitudinis accele
ratōem: et ad accidentalē premij cumulatiōem. De quarto quorū

Lec. 58.

suffragia pñt: p q sit hec ppositio. Suffragia habentia valorem
ex ope opoto valent a quocūqz fiant. Valentia tm ex ope operante.
Si pcedunt ab existenti in grā vt a principali mouente vel agēte: va
lent defunctis: etiā si excurio fiat ab existenti extra grām. Si vero
ab existente imortali: dubiū est an remittant penā tpālē. De quin
to utrū indulgentie pñt defunctis: determinatum est per papam
Sixtū qz valent defunctis p modū suffragij: ita qz si opus pñt p quo
dant indulgentie sit intentione adquirendi remissionem defunctis:
pdest eis: presertim si hñ pcessiōe indulgentiaz spēalr et determina
te expñat. De sexto. utrū suffragiū defuncto impēsum valeat im
pendenti viuo est hec ppositio. Suffragiū p defuncto scñm: nō min⁹
valer facientē tñtū ad meritū beatitudinis: qz si p se ipso tantū faceret.
Sec⁹ qñtū ad pñtōem satisfactōis. Nā opus satisfactoriū nō min⁹
est meritū premij essentialis: qz si nō eēt satisfactoriū: siue fiat p se sit.

Lec. 59

canonis missæ

ut alijs paucis vel multis. Sed quantū ad satis factōem ⁊ pene res
demptōem; minuitur si multis applicatur; ⁊ penitus tollitur si to-
tus valor satis factorius alteri applicatur.

viuentibus

nemo sine pctō Nec infans vnus diei.

n

Vobis quoq; pctōribus Zec, 13

per subiunctionem
humilem ⁊ obedi-
entiam

pluraliter dici-
tur prop̃ mul-
titudine effectū

famulis tuis. de multitudi-

um misericordie dei: cum tamen in deo sit tantum vna misericor-
dia simplicissima: scz eius essentia.

ne miserationum tuarum

non in virtute nec in
operibus nostris

eternæ beatitudinis q̃ ineq̃liter possidetur
ideo pars petitur: in domo etenim patris
mansiones multe sunt

sperantibus partem aliquā

vt de mutua felicitate
locūdemur per vniōē
perfecte charitatis

tua gratia ⁊ be-
nignitate ineffa-
bili.

et societate donare digneris

quos credimus beatifica visione iam perfrui: ⁊ io-
cundissima societate sibi ineffabiliter ⁊ gaudere

cum tuis sanctis apostolis

vel baptista vel euāgelista p̃r ⁊ mēorato

et martyribus. Cum Jo

pp̃ aplatū: h̃ pp̃ r̃gitarē de q̃ a xp̃o p̃mēdat

sorte in aplm electo

iungit stephano qui ⁊ ipse fuit virgo.

hanne Stephano

cu paulo in op̃ euan-
gelij segregato

iobis euange-
liste discipulo

Rathia

papa sexto a beato
petro apostolo

Barnaba

Ignacio

Alexan

Expositio

^{Presbytero} ^{exorcista} ^{matre}
dro Marcellino Petro Fe
^{septe filioz martyz} ^{matre insigni} ^{virgine} ^{matre pstantissima}
licitate Perpetua Agatha

^{syrausana} ^{corpe iuencula sed} ^{nobilissima} ^{carceris an}
^{mente cana vt ait Amb.} ^{romana.} ^{gustia et ig}

Lucia Agnete Cecilia Ana
^{ne consumata.} ^{iam in beatissimis sedibus collocatis}
^{tua visione et fruitione beatis.}

stasia. et oibus sanctis tuis
^{per beatitudinis participationem.}

Intra quoz nos sortium
^{Zec. 54.} ^{qz vltra pdignu premias} ^{qntu ad suu naturalē} ^{in peccatoz}
^{valorē qui nulli⁹ mōmē} ^{remissione}
^{ti est respectu eternoz.} ^{gratiola.}

non estiatoz meriti. sed venie
^{liberalissimus}

quesumus largitoz admitte.
^{qui nobis beatitudinem meruit et clauē crucis sue meritum regni}
^{patefecit efficaciter.}

per christū dominū nostrum

^{Post petitū refrigeriū defunctis: petit suffragium pro viuis.}
^{Et consortiū cū sanctis triumphantis ecclesie mēbris. Reducitur}
^{qz in hoc sacrificio acta in personam patris: oia hec per filiū operan}
^{tis: et fm hoc: pars illa subpartiri potest in tres particulas: secunda}
^{ibi (Cum sanctis apostolis) tñ pars prima currit cū sedā: tertia ibi}
^{(per quem hec oia) Et patet snia tertus ex glo: interli. Sed cir}
^{ca hoc qd dicit (non estimatoz meriti) posset dubitari quōd hoc verū}
^{sit: cum vbiqz scriptura clamet: deum fore iustū iudicē: et retribuō}
^{rem vniūscuiusqz fm opera sua. Sed dicendum qd deus nō est esti}
^{matoz meritoz fm valorem quem habent precise ex natura actus}
^{fm se et suum naturalem valorem: qz si sic nō premiaret actus no}
^{stros tpales premio eterno. Si quidē imp: oportionabiliter excedit}

canonis missæ

premiū eternū valorē actus spalis. Est tñ iustus retributor me-
ritoz fm suā acceptatōem ad premiū liberaliter p tali actu pmi-
sum. Et per hoc etiā soluit illa trietas: qua aliqñ dī: q nullū meri-
tum nostrum est condignū vite eterne, fm illud xpi. Cum feceritis
oīa q precepta sunt: dicite: fui inutiles sumus Lu. 17. Quis dicit
oppositū vt est illud Apo. 3. Ambulabūt mecum in albis qm digni
sunt: et illud Colosē. 1. Bīas agentes deo et pī: q dignos vos scit
in partē sortis scōz in lumine. et. 2. ad Thessa. 1. vt digni habeami-
ni in regno dei: p q et paritini tē. multa similia habent in scriptura.
Qga em nra fm naturālē aut morālē bonitatē suam: nō sunt dig-
na eterna vita. Sed inq̄ntum pcedunt a gā et vt relata ad diuinam
pmissionē: q bene opantibz pmitit vitam eternā: et se eis sua volūta-
te libera debitorem pstituit etni premiū: sic sunt merita p̄digna pre-
miū eteri: et de hoc late: ac de p̄ditione ac distinctiōe meritoz nforū
tractat. Lec. 59. Etā in fine huius clausule fm ordinē romanū nō
dramen. Vel ppter p̄nexionē seq̄ntis clausule. (Per quē hec oīa)
in cuius p̄ncipio ponit relatiuum (quē) referens xpm dñm nostrū
in fine p̄cedentis clausule: vel alias causas parum pcludentes.

xpm filiū tuū
naturalem

contenta

pater cle-
mentissime

fm nature
conditionē

Per quē hec oīa domine sem/ Lec. 60

in esse natura
li p̄stituendo

ad cultum diuine maiē
statis deputando.

per bona creas Bācti + ficas:

increate vite
vitiendo

spiritualibus: gratia
et donis perficiendo.

viuifi + cas Benedi + cis

in nostram salu-
tem ordinando.

et prestas nobis.

¶ Tercia p̄ricula in q̄acta in h̄ mysterio reducunt in patrē p ope-
rantem filiū: et scō pcludēdo canonē: honorē et gloriā trinitatis re-
ducit in xpm. ibi (p ipm). Circa primū aduertendum q (hec)
pōt demonstrare vel panē. vinū. et aquā. q ibi fuerūt demonstratione
imp̄sonali: et nūc nō sunt: sed spēs ei⁹ manēt: q sunt sacm et non res
sacri. Vel pōt demonstrare rem sacri et sacm: puta corp⁹ et sanguinē
xpi p̄ntes: q sunt res et sacm: q̄ alteri⁹ rei signū. Vel pōt demonstra-

Expositio

re rem tñ sibi significatā z non contentam; scz mēbra corpis xpi mīz
 stici: q̄ etiā mystic: offerunt in hoc sacro: z sū hoc pōt hec clausula
 nīpl̄r expōit. Primo mō (p̄ quē xpm oīa. i. panis vini z aque con
 secratōis materiā valde z sp̄ bonam creas p̄ nature constitutionem
 (sanctificas) per vrbū z ordē (viuificas) p̄ vitalem p̄uersionē:
 bñdiciis p̄ gr̄e exuberatōem: z p̄stas nobis p̄ liberalissimam largi
 tionem. Secōdo modo sic (p̄ quem) xpm (hec omnia) corpus et
 sanguinē (semper bona) q̄ntum ad oēm spēm boni. Sunt quippe
 bona vtilia: ad reformatōem vite labentis spūalis: honesta ad reme
 morandū opa salutis: delectabilia ad p̄mouendū effectū intīme dē
 uotionis. Hec inq̄ creas: ip̄a in sacm adducendo (Sanctificas)
 sacris velaminibz obtegen̄do (viuificas) increate vite vniēdo (be
 nediciis) spūalibus donis z beneficijs implendo (z p̄stas nobis)
 misericorditer largiendo. Tercio mō sic. (p̄ quem xpm) tu pater
 cuius est auctoritas maiestatis oīa sp̄ bona. i. oēs fideles in b̄ sacro
 featos: creas in natura bona p̄stituendo: sanctificas a p̄ctō purgādo
 viuificas gr̄a z virtutibz ad vitā p̄pando: bñdiciis viuificatos gl̄ia
 coronando. Et p̄stas nobis: bona gr̄e z glorie: sine quibus nemo
 attingit p̄sōrū b̄tōz. Si queris cum p̄r nībil habet a filio: s̄z fili
 us oīa a p̄re: p̄r aut̄ a seipso: cur d̄r creare. sanctificare. viuificare. be
 nedicere per filiū: sicut alibi d̄r de filio: oīa per ip̄m facta sūt. Respō
 det breuiter: p̄r rōnabiliter opatur per cognitōez opatoz z opatōis.
 z ita per sapiām z artē: z q̄ fili⁹ est ars z sapia genita p̄ris: nō q̄ p̄r
 p̄noscit aut sapiat for: malr sapia genita q̄ est fili⁹. sed q̄ in filio ge
 nito a p̄re per modū intellect⁹: z vī vrbū p̄ris tanq̄ in xbo genito
 relucet: velut in speculo limpidissimo oīa a p̄re p̄gnita: z p̄r p̄lequē
 oīa opabilia. Itē d̄r creare zē. p̄ filiū: in q̄ relucet r̄de z rōnes oīm q̄
 creant̄. Et q̄ p̄r nedū scienter sed z volūtariē oīa extra se producit
 vere dici pōt oīa p̄ducere per sp̄m sc̄m: q̄ a p̄re p̄cedit p̄ modum vo
 luntatis: q̄ per modū amoris. ¶ In illis tñ locutōibz (per) nō
 dicit circūstātiā causē instālis. sed idēp̄ritatē p̄ncipij p̄subalis: vñcū
 d̄r: p̄r agere per filiū vel sp̄m sc̄m: tantū valere: ac si diceret: p̄r agit
 per filiū: z sp̄m sc̄m. tanq̄ per vñū sibi p̄subale p̄ncipiū. Nā p̄r agit
 for: malr sua cēntia: q̄ vna z eadē est in tribz: ergo oēs tres agūt vno
 p̄ncipio: z sunt vñū p̄ncipiū: vñū agens: vñus creator: vñ⁹ sc̄ficatoz
 vñ⁹ b̄ficatoz. Et alia tñ causa etiā d̄r opari n̄re salutē opa per fili
 um: x̄p̄ura gl̄orificare: sanctificare: gratificare: bñdicere zē. Quia fi
 li⁹ q̄ sol⁹ est incarnat⁹: meruit nob̄ salutē z ideo qñ (per) d̄r circūstā
 tiā causē meritoz: tūc p̄r opat̄ opera n̄re salutē tantū per filiū: non
 per se ip̄m: nec per sp̄m sc̄m: qm̄ pater nō meruit: nec sp̄m sc̄m s̄z so
 lus filius. ¶ De ritu fuato in p̄missis q̄ntum ad r̄uersionē

canonis misse

pectoris: exaltationem vocis: signatione crucis: dicetur post expositionem sequentis particule.

per quem omnia creas
et nobis innotescas

per quem creata gubernas et substantia
et omnia tua cōcas
natiuitate eterna.

Per ip̄sū sum. et cū ip̄sū so

in quo omnia conuiuas
et velut in imagine et speculo videris et conuicias.

vero

et in ip̄sū so est tibi deo

p̄ naturā a q̄
ois p̄nitās
in celo et i terra
ra noiatur

q̄ vigoris infiniti cui cū
voluerit subest posse

in cōmunio
ne essentiali.

patri omnipotenti. in vnitate

qui amor est et nexus amorum patris et filij

cuiuslibet virtutis: et te tanq̄
originali fonte profluentis

spūs scti. omnis honor et

clara cū laude
denotata

tempora

gloria. Per omnia secula seculorum.

temporū q̄ est eternitas
naliter sine fine.

rūdet p̄p̄s plenitudo
tiendo. i. certe et
vere aduerbialiter.

culorum. Amen.

Ultima canonis particula. In qua honorem patris per filiū reducit ad filiū tanq̄ cōmunē

gloriam patris et filio et spūi sctō debitā: vñ p̄cludit q̄ ois honor diuine virtutis: et gloria laudis: est p̄i per filiū eum clarificantē: et mundo tribus ope et miraculis suaq̄ passione. resurrectione et ascensione manifestantem: Unde ait: Pater manifestaui nomen tuum hoīb; quos dedisti mihi. Et iterum. Pater clarifica filium tuū: vt filius tuus clarificet te. Job. 17. (Et cum ipso) tanq̄ tibi consubstantiali et coeterno: cui⁹ sunt tua oia: vt sup̄ scz essentia: bonitas: sapia: virt⁹ et potentia: et per p̄is honor: cruceretur: laus et gloria (Et in ip̄o) in q̄ t̄p̄ in

D q

Expositio

ymagine relucet omnis paterna pfectio. Ipse enim est splendor patris
in gloria: et figura substantie eius. ad Heb. i. Luctor lucis eterne et
speculū sine macula dei maiestatis et imago bonitatis illius. Sap.
7. In ipso denique stant omnia. Colosē. i. Et in ipso placuit omnem ple-
nitudinem inhabitare ibidem. Igitur in ipso est tibi pater: honor et gloria: tamquam
in eo in quo substantialiter existis. Tu in ipso: et ipse in te: tam singulari quam
incomprehensibili in existentie modo. **N**unc exponenda sunt ini-
stria ritus et gestus circa predicta. Eū sacerdos post defunctorum me-
moriam ad viuos redit dicens: (Nobis autem peccatoribus) pectus tundit
quasi signo visibili se pfitene peccatores: scians simul in pectore inexistē-
tem spiritum: et quia tuncio est quedam afflictio: per eam designat satis-
factionem. Fit autem hec tuncio tribus ultimis digitis. quoniam pollex et index
quibus sacramentum tractauit non debent separari: donec post sumptionem ab-
luti fuerint: ne forte si aliquid sacri digitis illis adhareat: per tractum
alterius rei decideret: aut irreuerentia sacro exhiberet. Fit igitur tribus
alijs digitis ad denotandum se tripliciter peccasse: corde. ore. et opere. Ex-
altat etiam vocem ad significandum vocem latronis: aut ceterionis. dominum
in morte pfitentis. Vel exaltat vocem: dans signum populo ut et ipse populus
pfitentem se peccatorem et spiritum: pectora sua ad sacerdotis exemplum simili-
tundendo. Deinde sacerdos in verbis (sanctificas. viuificas. bene-
dicis) facit tres cruces: et est sexta signatio: quod fit super utrumque: oblatam
scilicet et calicem coniunctum: significans triplicem omnem quam dominus in cruce fe-
cit. Primam per suis crucifixoribus dicens: Pater ignosce illis quia nesciunt
quod faciunt. Secundam per sua liberatione a morte: cum clamans voce magna
ait: Veli veli etc. Terciam per adeptum glorie dei. Pater in manus tuas com-
mendo spiritum meum. Septima signatio fit cum sacro ducto super calicem
faciendo tres cruces in verbis (per ipsum et cum ipso et in ipso) quibus repre-
sentantur tres hore crucispendentie christi in cruce. Siquidem sexta hora: a-
fixus est cruci: et hora nona exclamans tradidit spiritum. Vel ut alij di-
cunt. tres ille cruces fecit: quia ipse sustinuit. passionem. passionem. com-
passionem. passionem in dolore corporis. passionem in tristitia mentis: com-
passionem in perturbatione cordis per crucifixorum et totius generis humani
peccatis. Vel ut tercij dicunt: per tres cruces fecit tres passionis condi-
tiones: scilicet eius diuturnitas: quod durauit a principio incarnationis usque
ad horam expirationis. Per secundam designat eius integritas: siue gene-
ralitas: quia repleuit carnem et mentem: singula membra corporis: et omnes
portiones anime et rationis. Siquidem secundum portum inferiorum tristitia est de le-
sione. prius corporis: secundum superiorem: de offensione dei patris. Tunc clamat
per prophetam. Repleta est malis anima mea. Per terciam crucem representat
passionis acerbitas: quod prungebat usque ad interiora anime et spiritus: Tunc
per. Intrauerunt aque usque ad animam meam. Aque inundationes sunt per

canonis misse

nar. Siquidē cōmensurat acerbitas magnitudinē amoris. tam patris q̄ hūani generis. hinc Hieremiās in Tremis. *O vos oēs qui transitis p viam attendite: ⁊ videte si est dolor: sicut dolor me?*

Sit autē hec signatio cū sacro corpis sup calicē qui passionē significat: q̄ xps ipse nō coactus sed volens cum desiderio se passiōi obtulit ex obedientia patri: ⁊ amore nre redemptōis. Hinc Isa. Oblatus est q̄ voluit. Dum autē hec cruces signant sup calicem: calix detegit: q̄ in xpi passionē velū tēplī scissum est: ⁊ reuelata sunt sancta sanctorū. i. oia mysteria legalium sacrificiorū veritate figuris succedente. ¶ Septimā signatōem statim sequit octaua: dū in sequentibus xbis due cruces fiunt extra calicē cum eodē corpis christi sacro: vna in verbis (est tibi deo patri oipotēti) Alia in xbis (In unitate spūs sancti) Quibz notat sepatio aie a corpe p mortē salutis xpi: q̄ facta est spontanea ei⁹ voluntate: fm illō Joh. x. Nemo tollit aniam meā a me: sed ego pono eā a meipso. Et licet in christo tres sint sube scz diuinitatis aie ⁊ corpis. Tñ solū due fuerunt ab inuicem in morte septe: scz aia a corpe. Diuinitas em̄ a neutra: nec a corpe nec ab aia fuit in morte septe. Ipa em̄ deitas cū carne mortua: fuit in sepulcro: ipa cum anima descendēte fuit in inferno. Sic autē hec signatio extra calicē: q̄ vt dictū est hec sepatio facta non est: violentia passiōis: sed p̄tate p̄prie voluntatis. ¶ Porro sacerdos reducēs corpus dñi sup calicē ipm pax eleuando cū calice: silentium interrūpit dicens: voce exaltata. Per oia sc̄la sc̄loz: vt circūstantes rīdeant amen q̄ p mysteriū scatur: q̄ xps maior fuit ⁊ fortior seu vigorosior passiōe p calicē sc̄ata. ⁊ q̄ nequaq̄ detectus fuit in passionē: sed vsq̄ in finem p̄stans: ita vt ad vocē tentantiū iudeorū nequaq̄ de cruce descēderit. Exaltatio vocis clamor magnus est expiratois. Siquidē clamans voce magna. In manus tuas p̄r cōmēdo spm meū: expirauit. Q. chorus rīdet (amen) lamētatiōem significat sequentiū mulierū. Depositio hostie sup pallā altaris: signū est inuolutōis corpis dñi de cruce depositi in sindone munda: a Nicodemo ⁊ Ioseph ab aramathia in sepulchro nouo: in q̄ nōdum quisq̄ positus fuerat. Et tantum de his mysterijs ⁊ abbreviatura expositiōis sacri canonis.

Sequitur pars altera de huius sacrificij cōione.

nos fragiles ⁊ nob ip̄s
 insufficientes patrē a
 quo omne bonum. ad salutem verā nos inducentibz.

O Remus preceptis salutari

Expositio

utrusque testamen
ti scripturis.

summi scilicet magistri: qui nec
fallere nouit nec falli

bus moniti. et diuina institutio

instruit: quod a quo
et quod oremus

Non temeraria presumptione sed humil
ti subiectione: spe tamen certissima ex di
uina promissione firmari.

ne formati audemus dicere.

Post canonem sequitur Communio tertia pars missae principalis in
qua postquam in prima totius missae praemissa est praeparatio po
puli et offerendorum: quod dicitur missa catechuminoꝝ. Et in secunda par
te quod canon dicitur subiuncta est consecratio oblatorum. In hac tertia parte qua
recte cōio notatur: praecedit ad praeparationem praefatorum. In prima parte ipsa
illuminatur et materia idonea altari praefanda praesentatur. In secunda forma
traditur quod eucharistia perficitur: et summo patri sacrificatur. In tertia et finali
ipsam sacrificium cum benedictionis plenitudine manducatur. Diuiditur autem
haec pars in tres. In prima ad sacra eucharistiae sumptionem praeparatio
cum exhortatione permittitur. In secunda cōio eucharistiae sumptionem perficitur. In ter
cia cum glorificatione mysterijs finis imponitur: secunda ibi. Per eundem d. n.
Tercia in antiphona post quod cōionis finis officioꝝ diuersitate variatur.
Circa primum: quod binō praeparatio per orationem a deo petitur quoniam ad
eam ex nobis insufficientes sumus: praemittitur ad orandum misericorditer
et clementissimum patrem exhortatio. Secundo ponitur ipsa oratio ibi. pater noster.

Circa primum sacerdos exaltata voce ocs praemonet petere: exhorta
do dicens: Oremus. Et ad excusatores temeritatis et praesumptionis allegat
praecipua diuina: monita: et instituta nos instituta: et per textum. Committitur
autem hoc praecipuum monitio: quod his cuius doctrina in oratione instruimur dominus
est et magister. Dominus autem est praecipue magister instruere et monere: ideo haec tria sunt
copulata: praecipua. monita. et doctrina instituta. Quia autem ad orandum
dum haec admonemur: alia generalia de oratione latius in lectione. 61. 62. et 63. digesta
summarie recitemus. Primum igitur praesiderandum quod ad orationem duo requiruntur.
scilicet desiderium assequendi bonum vel remouendi malum ab aliquo praecedere po
tenti. Secundo expressio huius desiderij ei a quo obtineri desideratur. Nam so
lum desiderium non est oratio: quippe multi desiderant aliquid sibi dari: quod tamen non
petunt: sed cum silentio expectant et illud orant. Cum oratio sit petitio quaedam
Sunt multi qui desiderant suo ingenio et labore adquirunt: nec illi des
iderando orant. Requiritur igitur expressio aut insinuatio desiderij ei a quo spera
tur obtineri. Nec sola expressio sufficit: quoniam si exprimeretur desiderium quod
non inesset: ita falsa esset expressio: atque ficta: ita non meretur dici oratio.
Actus desiderij ad voluntatem pertinere: actus exprimentis ad intellectum: et
potest indifferentem accipere orationem ut supponat per actum voluntatis: et notandum

canonis misse

Actus intellectus: vel e converso: et finis sic vel sic diffiniri. Quia enim petitio est generis orationis quod de expressione desiderii. Uides quod oratio magis proprie dicatur in substrato actus intellectus: scilicet expressione: et in prenotato deinde voluntatis. Neutrū tamen sine alio est oratio. Ex quo patet quod perferre ista sunt in intellectu: aut cum intellectu et apprehensione corporis: sed sine desiderio non est oratio: sed inutilis et frustra verborum sitare. Et licet petitio fieri soleat tam ad deum quam ad homines: tamen finis usus sanctorum illa solū quod fit ad deum: tanquam ad principale et per se sufficienter prestare petita proprie dicitur oratio. Vnde potest sic describi. Oratio est petitio quod ad deum dirigat mediate vel immediate. Petitio ponitur per generem: et est locutio inclinativa alteri ad prestandum bonum desideratum: vel remouendum malum nolitum. Et sic petitio includit tria scilicet locutionem siue expressionem desiderii alicui alteri ut prestat et decedentia et quod desiderat: et ipsum desiderium. Et accipitur hic locutio siue expressio generaliter: ut extendat se ad locutionem mentalem: vocalem: et etiam quod fit per signa exteriora. Est autem locutio mentalis cogitatio alicuius vel aliorum: ut ea alteri innotescant sicut modo dum cogitamus: ut deus cogitatio: noster noster videat: loquimur deo et angelis aliquid cogitamus ut alii angelis ut deat: loquitur angelo cui vult innotescere suam cogitationem: et per consequens desiderium aut rem cogitatam. Et per hanc patet quod quod petit illicita a deo non oratur: sed blasphematur. Et ideo alii expressius diffiniunt orationem. Est petitio decretum a deo mediate vel immediate. Dicitur a deo quia petitio facta ad alium non est proprie oratio. Dicitur mediate vel immediate: quia petitio que fit ad sanctos tanquam ad intercessores immediate: fit etiam ad deum mediate dum quod petitur non a sanctis tanquam ab auctoribus principalibus: sed a deo obtineri per sanctos desideratur: et per hoc oratio dici meretur. Et illo patet ad quem fieri possit oratio: quia ad solū deum tanquam ad principalem: et potestatem concedendi petita habentem. Ad sanctos autem tanquam ad mediatores.

Secundo sequitur quod oratio est actus rationis siue intellectus: quia est locutio quedam que ad intellectum pertinet: non tamen sine actu voluntatis qui est desiderium. Tercio sequitur quod oratio pertinet ad virtutem latrice. Nam orans prestatatur orando deum esse summum omnium principium in sua potestate plena habentem omnia que petit: et per hoc deum adoratur: et ipsum tanquam deum colit quod est latrice adorare.

Qui tot sunt species quot animi affectus ac indulgentie humane in adquirendis bonis et malis remouenda. Patet etiam quod peti potest: quod omnia que licite desiderantur. Quorum alii sunt simpliciter bona: quibus scilicet nemo mali uti potest: formaliter scilicet: ut sunt gloria virtutes: gratia: peccatorum remissio etc. et hec simpliciter peti possunt. Alii sunt quibus et bene et male uti possumus: sunt bona naturalia anime et corporis: atque exteriora: et hec non licet petere simpliciter absolute: sed sub conditione scilicet implicita: in ipsius personam ad se

Expositio

Lec. 12.

lutem: et p[ro]p[ri]a sunt diuine volūtati. Quib[us] vero b[ea]t[is] vti nō possi-
mus vt q[ui] sine pctō haberi nō p[oss]unt: oīno petere nō licet. Cōuenit autē
orare oīni rōnali creature: bōib[us] sc[ilicet] et angelis: nō dānatis. Non deo
q[ui] sup[er]iorē nō habet. Nō brutis q[ui] rōne carēt et intellectu. Chri-
sto autē et si creatura nō est: habet t[ame]n creaturam sc[ilicet] humanitatem sibi
vnitā rōne cuius sibi p[ro]uenit orare maxime p[ro] nob[is]. hic Joh. Aduoca-
tum habem[us] ih[esu]m xp[istu]m et ip[s]e interpellat p[ro] nob[is]. 1. Joh. 2. Damna-
ti vero q[ui] obstinati decencia appetere nō p[oss]unt: ideo nō eis p[ro]uenit ora-
re: licet possint petere et postulare. ¶ Pōt autē oīo fieri indiffe-
rent[er] mentalit[er] t[ame]n: aut sit mentalit[er] et vocalit[er]. Sed nō vocalit[er] t[ame]n: q[ui]a ver-
ba q[ui] vocalit[er] tantū p[ro]ferunt: sine desiderio et app[re]h[en]sione cor[poris] q[ui] petun-
tur: nō merent[ur] dici oīo: vt dictū est. Oīones autē publicas et ad q[ui]s
aliq[ui]s ex officio tenet vocalit[er] fieri oportet: nō t[ame]n mentalit[er]: quia ille
p[ro]p[ri]o p[er] q[ui] fiunt innotescere debent: vt et ip[s]e m[ag]istris eccl[esi]e se p[ro]fornet.
Priuate et o[mn]i[um] singulares oīones: vtroq[ue] mō fieri p[oss]unt sc[ilicet] corde t[ame]n:
vel sit corde et ore. Nā p[ro]p[ri]e eū q[ui] orat[ur]: deū sc[ilicet]: sufficit oīo iterio[rum]: q[ui]m
ip[s]e intuet[ur] cor. Sed vocalit[er] expressio cor[poris] q[ui] corde desiderat[ur] vtilis est
p[ro]pter orantem: vt anim[us] eius verbis vocalib[us] in deū exerceat[ur]: mens
p[er] et bo[rum] p[er]petuū ad p[er]tēda instruat[ur]: mēoria inue[nt]a: euagatio tollat de-
bitū reddat: dū sc[ilicet] aliq[ui]s ad vocalit[er] orandū ex voto aut iniuncta peni-
tencia officio vel alias obligat[ur]: vt redūdātia mentis in corp[us] nō p[oss]it
bea[re]. iuxta illud. E[go] et caro mea exultauerūt in te deo meo. Ue-
rimus instruat[ur]: et ad orandū p[ro]uocet[ur]: vnde cum oīo vocalis ordine
tur in mentalē: sic moderari debet: quēadmodū plus deseruit deuo-
tioni excitande et p[er]seruande: vnde si illam p[ro]mouet assumenda est: si
impedit relinquenda. Q[uo]d v[er]o est: nisi quis ad vocalit[er] orandū vel
et p[ro]ximandū obligaret[ur]: tunc t[ame]n mētalit[er] t[ame]n orādo nō satisfaceret.
¶ De loco oīonis et t[em]p[or]e d[icitur] q[uo]d licet in oīni loco et t[em]p[or]e p[er]gruat orare
fin illud Ps[almus]. In oīni loco d[omi]n[us] oīa eius benedicātia mea d[omi]no
et illud saluatori. Oportet sp[iritu] orare et nō deficere. Multū t[ame]n p[er]gruit
in eccl[esi]is et locis p[re]secratis orare: et est q[ui]q[ue] debitū: vt ministris ad
hoc ab eccl[esi]a institutis: et dūm p[ro]p[ri]is tenet ad diuina in eccl[esi]a cons-
secrata audienda. Est autē vtile p[ro]pter loci sanctitatē: p[ro]pter eccl[esi]e oīo-
nes in ei[us] p[re]secratōe p[ro]orantib[us] in eis factas: p[ro]pter p[re]sētia eucaristie et
sancto[rum] angelo[rum] ac reliquiar[um] sancto[rum]: p[ro]pter concurrentiū p[ro]p[ri]o[rum]
se mutuo in oīonib[us] iuuantiū: ac suis exemplis ad deuotōem p[ro]u-
ocantium. Quāuis nō nunq[ui]am frequentia p[ro]p[ri]i sit impedimentū deuo-
tioni: et tunc satius est orare in cubiculo clauso sup[er] se ostio patre in
abscondito: Quāuis hoc etiā fieri possit in p[ro]p[ri]i frequentia: vt q[ui]s ore
in cubiculo sui cordis clauso hostio euagantiū sensuum exteriorum
Sic oīni t[em]p[or]e licitū est orare: immo ab oīone nunq[ui]am cessandū.

canonis misse

per diuersionē ad p̄trariū oꝛōnis; qđ sit per petm̄ mortale. sed semp̄
 ē eber in nobis esse desiderii charitatē; ad minus fm̄ habitum; quo
 inuistente sp̄ oramus. S; quantū ad actū orandi; vbi ecclia tempa
 non distinguit vsu vel p̄cepto; arbitrio cōmittit vniuscuiusq; qñ
 oꝛet; sicut de loco. Licet t̄pa celeb: ate digestiōis videant̄ esse magis
 apta. Vbi vero ecclia t̄ps determinat; p̄formandū se est vsut ecclie
 t̄. De gestib; t̄o corpis vbi ecclia quantū ad oꝛōnes publicas
 nihil determinat; relinquit quilibet suo sensui; vt ita co: pis compo
 sitionem teneat; p̄ut deuotioni; reuerēcie; t̄ hūilitati magis fūire ex
 perit. Ut tñ sp̄ vitet scandalū; phariseica p̄pochrisis. t̄ supstitio dete
 standā; vbi t̄o ecclia aut generalis p̄suetudo loci aliqd̄ determinat
 huic debet se q̄libet quantū poterit p̄formare; siue in inclinatioib; **S**
 genuflectionib; manuū ad celū elevationib; p̄strationib; capitis nu
 dationib; t̄ similib; **S** De attentione in oꝛōnib; hñda; siue ad
 verba; siue ad verboꝝ sc̄ata; siue ad cām seu finem orandi. sc̄z ad con
 secutōem petitoꝝ; certū est q̄ orare sine attentione actuali t̄ virtua
 li modice est meriti; tñ dum quis volūtariē orat nō ex debito. sicut
 non orando nō peccat; sic etiā non peccat nō at̄tēdendo. Sed de ora
 tionib; ad q̄s quis obligat̄; vt horas canonicas; p̄niam tē. Requirit̄
 tur talis attentio saltē ad verba; vt ea integre p̄ferat; t̄ nō volūtariē
 ex deliberatōe eam ad alia se p̄uertendo excludat; sed cū sentit se di
 stractū p̄ posse distractōem excludendo ad attentōem verboꝝ que p̄
 fert se reducat. Non aut̄ obligat̄ ecclie p̄cepto; ad attentōem sen
 sus verboꝝ siue finis oꝛōnis; immediatī; siue mediatī; vel ad alios
 effectus oꝛōnis; q; p̄ceptū ecclie de oꝛōne; q; posituum t̄ huma
 num est nō cadit nisi sup̄ vocū p̄latōem q̄ sola subiacet ecclie iudi
 cio; t̄ nō super actus interiores. Licet tñ ecclia precipiens intēdat
 vt fiant attentē; deuote; t̄ finaliter p̄pter deū. hoc tñ nō precipit. Ne
 rūtamen si orans voluntariē distraheret̄; vel aduertens se distrahi
 voluntariē t̄ ex deliberatōe distractōem cōtinuaret; nec se reuocare
 veller; peccaret agendo p̄tra mentē ecclie precipientis; t̄ ad repeti
 tionem teneret̄; qm̄ secus est p̄ceptū seruare p̄ter mentē seu non
 ad mentē precipientis; t̄ seruare contra mentē eius. Scđm̄ includit
 p̄ceptū. non primū ideo scđs peccat; nō primus; de hoc latius lec. 62. **Lec. 63.**
S Quantū vero ad alios oꝛōnis fructus siue effectus. sc̄z mere
 ri. impetrare; mentē sp̄ualit̄ delectare t̄ reficere; quāto attentī⁹ orat
 siue ad sensum siue ad finem; tanto magis eos consequit̄. Nec tñ sp̄
 requirit̄ attentio actualis; sed qñq; sufficit virtualis. Ut aut̄ oratio sit
 impetratoria eius p̄ q̄ orat̄. q̄tuor p̄ditōes requirunt̄ fm̄ doc. sc̄z vt fi
 at p̄ic; p̄seuerāter; de his q̄ p̄tinent ad salutē; t̄ p̄ se. Pie. i. religiose;
 pura et fide spe t̄ charitate. Unde q̄ est in mortali pctō non petit pie

Cōio

perseueranter quantū ad desiderū eius p quo orat: vt nō disuertat
ad p̄riū: quo se reddat exau. tione indignū. Differt em̄ dñs quādo
qz dare qd petīt ad maiorem petentis vtilitatē. De his que p̄tinent
ad salutem: vt sunt regnū celoz: z iusticia eius: z necessaria corpori
sine quibz bō viuere nō pōt: z ita nec mereri. Et qm̄ multa petim⁹
de quibz certi non sumus: an p̄ficiant ad salutē vel ne: ideo talia petē
da sunt sub p̄dictōe: inquantū dñs nouerit illa nobis p̄ficere ad nō
stram salutē. Pro se qz p̄tingit orōem factā p alio: p indispositiōem
eius p quo orat non exaudiri. Istis p̄ditionibz stantibz: semp exau
ditur oratio a deo ad vtilitatē orantis: z si non sp̄ ad eius voluntatē
Deficientibz aut̄ illis qñqz audīt ex sola dei misericōdia: quandoqz non
Semp tñ si ex charitate p̄cedit: meritoria est vite eterne oranti: etiā
dum non impetrant ea q̄ p̄ticulariter postulant. de hoc lectiōe. sz.
Nec de orōne in genere. Nunc de orōne dñica in specie.

vn̄uersalis omnium. Creatione
gubernatōne: z necessariō pui
lione: ut p̄destinatōe redem
ptione. instructione
adoptione.

specialis adoptando
erudiendo. Ad vitā
eternam nutriendo.

Alter

nos

qui es

sp̄ualibz z corpali
bus per operum
sublimitatē.

in celis

Remissa et hortatōe ad orandū p̄sū z misericordissimū pa
trē: p̄sequēter ponit ipsa orō. Et p̄mo ponit orō dñica. Sc
cūdo ei⁹ embolism⁹. i. orō supercrescens: z p̄cedentē orōem
dñicā p̄sū ad vltimā ei⁹ clausulā declarāo. ibi: (Libera nos dñe)
Dñica q̄ oēs alias orōnes vincit. d: ḡuitate. breuitate. z secūdi
tate: qz a m̄ḡro m̄ḡroz p̄posita: paucis v̄bis p̄funditate siniaz copio
sis edita: oīm q̄ petere decet est p̄tentiua. vñ Aug⁹. ad pbā. Si oīm
sc̄tāz p̄cationū v̄ba transcurras: p̄sū estimo nō inuenies qd ista
orō dñica nō p̄tineat: vñ nihil aliud petere licet a dño: qm̄ qd ista orō
ne p̄p̄ndit: p̄sū ipsa eadē etiā alijs v̄bis licet postulare.
Ista inq̄m orō diuidit in exordiū: tractatū z p̄clusionē. secūda
ps̄ ibi. (Sc̄rificet) tertia ibi. (Amen). In exordio ei⁹ q̄ petīt cap
itū beniuolētia. In tractatū petitionū q̄s fundim⁹ subiūgit p̄tinen
tia. In p̄clusiōe optat orōnis exauditiō z efficacia. Capiat aut̄ beni

Cōio

uolentia dei quē oramus: nō ut imutabilē flectamur: uel ut ei⁹ beni-
 uolentiā proueniamus: qz ipse prior dilexit nos: seu ut indigentia no-
 stras sibi insinuemus. Uidet em̄ necessitates n̄sas paup̄q; petam⁹.
 Sed ut in nobis ip̄is de sua beniuolentia certā fidē ac sp̄i fiduciā
 ericem⁹. In q̄tuor igit in uerbis erord̄q; em̄dat: a dilectōis mag-
 nitudine q̄ in filios nos adoptat: cū d̄: p̄ia liberali benitatē sue dis-
 fusiōe: q̄ se nobis donat: qz noster. Ad imutabili p̄petuitate q̄ semp̄
 p̄stat cū d̄: (qui es) A potētia z dignitate q̄ oib⁹ impat qz in cel-
 s. Circa p̄mū dicim⁹: diuina institutiōe formati zc. (1.) quod
 hic accipit essentialit̄: ut conuenit toti trinitati. Nā oratio hec fit ad
 trinitatē. De significatiōe gūt huius nōis p̄i habes supra in p̄inci-
 pio canonis. Est autē de⁹ p̄i n̄r: nō naturali generatiōe: sed p̄destina-
 tione. creatiōe. redemptiōe. gubernatiōe. instructiōe z adoptiōe. Sed h̄
 attendat orans cū d̄: P̄i. ut se exhibeat filiū: paternā imaginē uite
 sue similitudine imitando: z filialiter diligendo. Addit. non meus qd̄
 solius uirgeniti filij est uerbi in diuinis: sed n̄r: qz generalis p̄f oim̄
 moralium est: quos imaginis sue similitudine insigniuit. Et uidē
 quādammodum in p̄mo huius fecundissime orōis r̄bo ericimur
 ad dilectiōem dei p̄is nostri. In sc̄do ad amorem p̄imi. In qua tu-
 plici dilectiōe tota lex p̄ndet z p̄p̄e. Nam cum vnū patrē p̄ssimū
 z optimū profitemur nos habere in celis: per p̄sequens nos p̄o-
 fitemur esse fratres in terris. Sequitur (qui es) hoc complexū Lec. 87
 qui es p̄p̄ie acceptum: soli deo p̄uenit: p̄p̄ie accipitur: qm̄ importat
 p̄p̄ie esse: nulla potentialitate ad non esse permixtū: n̄r solū illud p̄-
 p̄ie est: quod nō habet potentiā ad nō esse: quod sc̄z imutabiliter est
 In q̄ nihil est p̄teritū: uel futurū: sed t̄m̄ semper esse eternū. Sic
 uere z p̄p̄ie aurum dicit̄: in quo nihil est nisi aurū: nihil est non au-
 rū. Sic uere esse d̄r: in quo nihil est nisi esse. Hoc est: nulla potentiā
 ad nō esse: z ita de se d̄r d̄ns. Exod. 3. Ego sum q̄ sum: z ad moysen:
 q̄ est misit me: hoc nomen mihi est in eternū. Addit in celis: tam
 sp̄ualib⁹ angelis: z sc̄is q̄ corp̄alib⁹ celestib⁹ speris. Et quis deus
 incircūscripte est ubiq; z in oib⁹ per essentiā potentiā z p̄sentiā sp̄e-
 cialiter in z anth̄onematice: dicit̄ esse in celis: p̄p̄e maiora mirabilio-
 ra: ac sublimiora dei opa: que opat⁹ est in celis: corp̄alib⁹ quidem in
 eoz pulcritudine. magnitudine: incorruptibilitate: mor⁹ regularita-
 te. armonia. luminositate: r̄tute influxiua z opatiōe. Sp̄ualib⁹ autē
 grām infundendo: gloriā tribuendo: easq; sibi beatifice unīdo: qd̄
 excedit omnia opera sua. Et sicut per p̄mū quod dicitur pater: ad
 amorem dei: per secundū noster: ad amorē p̄imi: ita per tertij qui
 es in celis ad amorē n̄r in flāmamur. Tūc em̄ uere nos ip̄sos dili-
 gimus cū nobis sc̄ma z celestia bona volumus: ea speramus: et f̄i-

Expositio

de affectu: et cogitatione cum patre nostro in celestibus habitamus: secundum illud
Apostolus. Nostra conuersatio in celis est: ad Philip. 3.
sanctum cognoscatur: honoretur: et
adoretur in se ipso et in nobis noticia tua

Sanctificetur nomen tuum

Post exordium sequitur tractatus: continens petitiones ad deum
fundendas. Et diuiditur. Nam primo petitur quod pertinet ad dei reue-
rentiam. Secundo quod pertinet ad nostram salutem et indigentiam: ibi: ad
ueniat regnum tuum. Circa primum recto ordine petitur quod dei
patris nostri gloriam concernit et honorem. Siquidem debuit esse: ut filius
bonus in oratione deprecatur: nihil summo suo patri anteponat: sicut
nihil quod suum est domino preponere debet. Petit autem sanctificatio no-
minis dei: et in seipso et in nobis. In seipso non per sanctificationis adeptio-
nem quod spiritus immutabilis et essentialiter sanctus est: sed per sanctitatis sue
ostensionem ac manifestatorem: ut sanctitas nostra celestis patris toti
mundo declaretur: credatur: diligatur: et ab omnibus honoretur ac laudetur: que
autem sit sanctitas dei: supra dictum est in hymno angelico. Petit etiam
ut sanctificetur in nobis nomen dei: per sanctitatis aduentum: augmentum
et complementum: quantum ad incipientes: perficientes: et perfectos. Vel sic: no-
men dei in nobis: nomen est quod a christo dicimur christiani. Id petimus ut
in nobis sanctificetur: id est: sanctis moribus adornetur: ut nomen noie dicamur:
sed vite imitatione sumus quod dicimur christiani. alias expositiones que lectione. 66.
bitudinis eterne in quod omnis humanus faciat appe-
titus: rationalis imperfecta summi boni possessione
per transitum boni mor-
talis et miserie vite
Sensitivus in christi humanitate. Naturalis in
dotibus glorie.

Lectione. 97.

Adueniat regnum tuum

Premissa petitione eius quod pertinet ad dei honorem et reuerentiam
Sequuntur petitiones secundum eas quod pertinet ad nostram indigentiam. Indigemus
autem fulciri bonis: et liberari a malis. Et secundum hoc illa diuiditur in duas
partes. In prima petimus nobis transferri bona. In secunda oramus a nobis remoue-
ri mala. ibi. (Et dimitte) Prima pars continet tres petitiones secundum triplicia
bona quod nobis petimus dari. Secunda pars similiter continet tres petitiones: secundum tri-
plicia mala: petitis bonis contraria: quod postulamus a nobis remoueri.
Sunt autem triplicia bona nobis concubabilia. maxima. media. et minima.
Prima sunt bona supercelestia. beatitudo scilicet et gloria: quibus in patria beati-
ficamur: et hec petuntur in secunda petitione (Adueniat regnum tuum) Secunda
cuncta sunt bona spiritualia fructus et gratie: quibus in via ad promerendam be-
atitudinem adiuuamur: et hec petuntur in tertia petitione (Fiat volumus)

Cōio

tas tua (Tercia sunt bona tpalia z fortune quibus in vita naturalit
sustentamur. z hec petunt in quarta petitiōe (Panē nr̄m q̄tidianū
da nobis bodie.) Hīs bonis opponuntur triplicia mala.
scz mala culpe; que opponunt beatitudini patrie. Et hec sunt maria
qz legant nos a sūmo bono z inferunt mala vltime miserie; ab hīs
nos liberari petimus in quinta petitione (Et dimitte nobis debita
nostra sicut z nos dimitimus debitoribz nr̄is) Scda sunt mala
media medijs bonis aduersa; z sunt occasiōes peccatōz; que perducūt
z precipitāt in mala culpe; quales sunt tentatōes demonis. mundi.
z carnis. Et hoz amotio peti in sexta petitione. (Et ne nos indu
cas in tentatōem.) Tercia mala sunt infima vel minima scz tpalia
z sunt mala pene; scz afflictōes corpis vel anime; vt dolor z tristitia
infirmittates z cetera corpis afflictiva; q̄ minimis bonis sunt cōtra
ria; ac eoz ablativa. Quoz ablatio peti in septima z vltia petitiōe
(Sed libera nos a malo) Et ita patet diuisio septē petitionū oīois
diuice. Quibz facile capiūt planus z eiusdem sensus literalis.

¶ Hac ergo petitiōe scda (Adueniat regnū tuum) petiūt beatitu
do; que est summū nostrū bonum; quā speramus adipisci in regno
celoz; qd̄ est ecclesia triūphans. Licet s̄m variā acceptōem regni ce
loz posset multipl̄r exponi. vt declarat̄ Lec. 67. satis late.

beneplaciti antecedens z psequēs
z signi preceptiva z consultiva.

perficiat

Fiat voluntas tua sicut

Lec. 68

in angelis
et beatis

in hominibus ter
re incolis

in celo et in terra.

Etitio tertia. In qua petuntur media bona. scz bona spūa
lis gratie; qua in via ad p̄merendū celestem gloriam prepa
ramur. ¶ Preparamur aut̄ ad hanc p̄merendam
per grām nostrā voluntatem voluntati diuini conformantem. Et
hec petitiō primo simpliciter proponitur. Secundo ei⁹ p̄fectio spe
cificatur; ibi: (sicut in celo) ¶ Per primum. (Fiat volūtas
tua) petimus gratiam dei; per quam voluntas sua nedū benepla
citē sed z signi in nobis fiat vt scz per gratiam suā vniuersa precepta
dei intelligamus sine errore; memoriter teneamus sine obliuione;
opere exequamur sine tepore. Sed z prohibita caueamus diligen
ter; z consilia amplectamur feruenter. Uniuersa eius opera collau
dimus excellenter; ac in donis suis z prosperitatibz gratias agam⁹
letanter; in aduersitatibus patientiā teneamus constantē. In omi

Cōio

I Thessa. 4. inbus nos exhibentes sicut dei ministros p arma iusticie a dextris
 z sinistris. Ut in omnibz fin oēm voluntatem suam beneplaciti et
 figm iustissimam conuersemur in iusticia z sanctitate: quia volūtas
 dei est sanctificatio nostra. **S** (Sicut in celo z in terra) fin
 Augustinū. Ut sicut dei voluntas fit in angelis qui in celis sunt: q
 ipso perfruntur nullo errore obnubilante ipsoꝝ sapientiā. Nulla
 miseria impediēte eorū beatitudinem: ita etiā fiat in terra in no/
 bis hominibus terrenis in via consistentibus.

Zec. 69

S Tamen (Sicut) non dicit omnimodū similitudinem: sed ta
 lem que conuenit viatoribus z peregrinis. Unde petimus: vt sicut
 celi ciues voluntatem suam diuine conformant voluntati: ita et fa/
 ciant homines in hac habitatione terrestri.

S Alias notabiles expositiones: ac distinctiones voluntatis di/
 uine in voluntatem beneplaciti: z in voluntatem quintuplicē signi.
 Preceptum. Prohibitionē. Consilium. Operatoem. z Permissio
 nem: atq; de voluntate antecedente z cōsequente. Conformitate qz
 nostra qua diuersimode nostram voluntatem tenemur illi confor/
 mare. quere Zec. 68. et. 69.

temporalium bonorum
 ad corporis sustentatio/
 nē necessariū: vt eucari/
 stie: vel salutar? doctrine

Zec. 70.

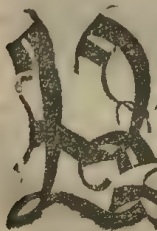
Panem nostrum quottidia

tu pater
 clemens/
 tissime

tuus
 filius

tempo/
 raneum
 sine dilatione
 presentialiter
 semper do/
 nec hodie
 nominatur.

num da nobis hodie

Quoties quarta: qua pro bonis infimis: bonis scilicet
 cet corporis: temporalibus ac fortune: patrē qui
 in celis est obsecramus. Unde per panē quem pe/
 timus: ad litteram intelligitur omne qd ad corpo/
 ris sustentationem congruam pertinet z salutem:
 vt sunt cōueniens cibus. potus. et generaliter omne
 nutrimentum acf omentum corporis: vestitus:
 habitatio: defensio: z cetera ad corpus eiusq; sanā

Cōio

et bonam consistentiam requisita: siue sint bona naturalia siue for-
tuita: interiora: vel exteriora. **S** Sed per allegoriam etiā pro
dñs petimus que panis similitudine intelligimus: que anime fo-
menta respiciūt. Nec sunt panis sacramentalis eucaristie: panis vi-
te et intellectus: qui est panis salutaris doctrine panis laboris et pe-
nitentie. Extenditur etiā ad panem viuificantis gratie: et cōsuman-
tis glorie: que ad vegetationē anime pertinent. Sed de vltimis du-
obus iam petitio porrecta est in secunda et tertia petitionibus.

Dñs itaq; de solo pane mentionem facit qui est principale nu-
trimentū corporis: vt superflua et que ad luxuriam: id est inordinas-
tam voluptatem in cibo. potu. vestium et ceterorū cultu prouocant
nos doceat vitare. Et fm apostolum. Habentes victum et amictū
que sunt christianorū diuitie: contentos esse. Ideo petenda sunt
vite necessaria: nō delicata viciorum irritamenta. Necessaria dico.
nō fm tenuissimū victum: sed fm congruentiā qualitati persone et
status. Ita tamen panem hunc materiale nobis dari petamus a
dño: non vt in eo finem ponamus: sed tanq; adminiculum: quo ad
finem que est beatitudo anime adiuuemur. Petendus est et ad
sustentandum corpus: ne succumbat in exercitio operū iusticie sed
cooperetur spiritui ad assequendum principaliter intentum quod
est beatitudo. **D** Dicitur etiam nostrum nō in eum: vt nemo
sibi temporalia appropriet: sed ea tanq; bona cōmunia: alijs in ne-
cessitate impercienda: et petat et recipiat: nec quis pro se solum: sed
etiam pro alijs oret. Additur quoq; quotidianum: vt doceamur
abijcere notiam sollicitudinē: superfluam a spiritalibus retrahē-
tem: antiam de dei prouidentia diffidentem aut principalem tanq;
ad finem: sicut Dñs ait: Nolite esse solliciti in crastinum: quo solici-
tudinem principalē tanq; ad finem prohibet adhiberi tēporalibus:
que haberi debet ad regnum dei: et eius iusticiam. Non autē probi-
bet sollicitudinē moderatā prouisionis etiam plurimū dierum: tanq;
principaliter desideratis adiecte. Alioq; nō doceret nos orare. Pa-
nem nostrum quotidianū da nobis hodie: quia non oramus sine
sollicitudine. Ad idem pertinet quod additur hodie: ne etiam solici-
tudinem temporalium conuenientium extendamus in longa tem-
poris spacia: Quasi desperantes de prouisione diuina: cui pro no-
bis est cura.

Ergo sensus huius petitionis quantum ad panem ma-
teriale. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Tu pa-
ter celestis da nobis panem quotidianum: id est bona temporalia
pro huius mortalis vite cursu conuenientia: ea mensura coq; viue-
ri qm quib; nobis vtilia sunt ad vitā ad quā tendimus immortalē.

Cōio

Le. 72.

Petit etiam panis sacramentalis eucaristie. vt de nobis quoti-
die sacramentaliter aut spūaliter sumēdus: vt anima nostra a quo-
tidiano defectu reparetur: et charitatis ac deuotiōis feruor in ea nu-
triat et augmentet: vt ad perfectiōis statū valeat peruenire. Petit
tur etiā panis doctrine: de quo dñs ait: Non in solo pane viuit ho-
mo etc. Ne anima ignorantia necessariorū ad salutē: aut errore sedu-
cta pereat. De pane penitentie et laboris. De quo ppha. Libabis
nos pane lacrimarū: et potum dabis nobis in lacrimis in mensura
videtur aptius tractandum: cum petitur remissio peccatorū: que re-
gulariter non conceditur sine penitencia et contritione.

quantū ad culpā
et penam

peccatoribus
et indignis

peccata mortalia et
venialia: nos debito
res peccati et indigni
tōis tue pstitutiōis

Et dimitte nobis debita no-

corde ore et opere. non
vindicans neque odiū
aut rancorem tenendo

sira Sicut et nos dimittimus iniuriarū.

debitoribus nostris.

Petitio quinta qua postulantur remoueri maxima mala scz
pecta a iunimo bono nos sepantia. Addit etiā modificatio: scz quā
fiat malorū remotio. Quo ad pūmū petit dimissio oīm peccatōū:
tam mortalū q̄ venialū: que nos debitores faciunt atq̄ reos pe-
narū eternarū et tpalium. Petit aut eorū plena remissio: ita q̄ p pīs
clementiā nobis non impudent: nec quo ad culpā: nec quo ad penā
Ad peccatū & originale: q̄ iam in baptisate dimissum est nō opor-
tet hanc clausulā extendere Docet et dñs quales esse nos oportet vt
hec petitio sit efficax: vt scz tales nos exhibeamus pmissis: qualem
deū esse volumus nobis: vult dñs nos esse misericordes ad frēs: vt
misericordiam psequimur a deo patre. Dimittim⁹ aut peccatū pmissis: dñs
iniuriarū in nos commissarū nullam vindictā eternā vel tpalem desi-
deramus: sed magis eorū emendatōem qua ab iniurijs cessantes ac
allata damna si possent cōpensantes nobiscū beatitudinē pperuam
mereantur. Et quis illatorū damnorū recuperationem sibi iusticie
ordinē q̄rere possum⁹? Nō tñ vindictā iure infligendā pp̄ nos desi-
derare debem⁹. qm̄ notum⁹ nob a deo peccatū dimitti: vt tñ iustā vīa

Cōio

dictam in nos exerceat. Nec sufficit ore tñi ⁊ facto non vindicando remittere: nisi ex corde remittamus. vñ ait dñs. Sic faciet vob pā si nō remiseritis vnusquisq; frī suo de cordib; vñs. Math. 18. Nec aut remissio fieri nequit: nisi per amorem in corde ad primum: qui amor nobis pceptus est ad amicos ⁊ inimicos. Qui aliter orat contra se orat. dicente Lb: yf. Qui inimicitia in corde ⁊ in ore fuit aduersus ledentē: non deū orat sed irritat: apud deum grām nō obtinet: sed eternam damnatōem sibi postulat. Verum qui induratus: fratri remittere nō vult: non ideo orōnem dñicam orans hanc clausulā omittat: ipam sincopando: q; sic pctō pctm adijceret: sed in persona ecclē eā dicat: vt mēdaciū caueat. Illa cñ tanq; pia mī oībus dimittit. Uex talis sic orando nihil meret: q; tenendo odium contra primū grā caret sine qua nullū est meritum nřm. Multa de hac remissioe ac fraterna correctōe quere Lec. 72. et sequētib;.

tu pater no/
ster celestis

induci permittas
gratiam subtra/
bendo ne vincamur.

Et ne nos inducas in ten/

Lec. 73

demonis. mūdi. carnis

in ea q̄scēdo p p̄sensum **P**etitio sexta q̄ petit remotio mediorū quo perficitur peccatum cris mali. inducēt in malum maximum

tationem. qđ est pctm. Hoc aut malum mediocre est

q̄m p̄pat victori coronam. Sed vinci tentatione malum est. Ideo nō petimus vt nō tentemur: sed ne tentationi succūbamus ei cōsen-

tiendo in pctm: ⁊ hoc est induci in tentatōem. Tentari itaq; ad exer-

citiū virtutis bonum est: sed in tentatōe relinqui vsq; ad pcti cōsen-

sum: malum est. Petimus ergo a patre nřo vt nō subtrahat nobis

dum tentamur gratie sue auxiliū: sed tanq; pater fidelissimus nos

custodiat: vt nos nō apprehendat tentatio nisi humana: nec paciat

nos tentari vltra idqđ p ossumus: sed faciat cum tentatione puen-

tum vt possimus sustinere: ⁊ viriliter suo coopante auxilio triūpha-

re. Multa de tentationib; dyaboli fraudib; ⁊ contrarijs mede-

lis habes Lec. 77. et. 78.

Sequitur petitio vltima

pene. pñti fiat pcedan

et futuro. tur petita

Bed libera nos a malo Amē.

Lec. 79.

Petitio septima ⁊ vltima cum conclusionē per verbū Amen. qua petimus liberationē a malis pene: que minima sunt respectu

Cōio

mali culpe: et mali occasionis in culpam inducentis. Malum enim pene minus malum est quam culpa: quoniam est culpe ordinatum. Exponitur autem a quibusdam de malis pene indifferenter tam presentibus quam futuris.

Verum quod non expediret finem statim lapsae naturae omnem penam tollit ab homine: quoniam finem Gregorius. Mala quae hic patimur ad deum nos ire compellunt. Ideo non oramus ut omnes pene tales nobis auferantur in omnem euentum: sed quatinus nobis impedimentum sunt ad bonum eternum. Unde petimus liberari ab omni malo a foris affligente: ad peccatum impellente: et ad bonum non promouente. Ab omni quoque malo intus et nobis orto: ab ignorantia sciendorum: infirmitate agendorum: pusillanimitate obseruantie diuinorum preceptorum: a tarditate bonorum: a pronitate malorum: a rebellionem virium inferiorum: a vana solitudine temporalium: a radicibus pessimis viciorum. A malis quoque futuris: purgatorii penis et eterne damnationis. ¶ Sequitur orationis conclusio qua petitor optatur efficaciter et confirmatio in verbo Amen. Est autem amen dictio nec greca nec latina: sed hebraica: non interpretatio in latinum versa propter auctoritatem sermonis hebraici. Accipitur autem quandoque nominaliter: ut valet tantum. id est. verus: sic in Apocalypsa dicitur: Hoc dicit amen testis fidelis et verus. Quandoque verbaliter. id est. fiat. Quandoque aduerbialiter id est. vere: hic accipitur verbaliter pro fiat. Ut autem (fiat) fortitatur optatum effectum: orandum est vigilantiter: non tantum voce sed magis mente. Nec sit oratio nuda: sed bonis operibus vestita. Nec desit diligentia faciendi quod in se est: ad acquirendum petita: ne dimissis vijs ad effectus petiti consecutione ordinatis: magis videamur deum tentare superbi: quam humiles petere et orare. Ultimam orationis petitionem populus respondendo dicit: et rursus sacerdos conclusionem: dicens: Amen adiungit: ut sic oratio coneretur a sacerdote et populo effundatur.

Zec. 80.

Libera nos quesumus

ad bonum non
promouentibus

domine ab omnibus malis.

culpis ut per contritionem et satisfactionem deleantur

Angustijs et tribulationibus ut eas vincere possimus

preteritis. presentibus. et

Cōio

Inqueis et in/
fidijs vt caue
re valeam?

quia em̄ nos in/
digni sumus et
auditione: recur
rimus ad sancto
rum suffragia

quia christum
genuit: beat⁹
vener qui te
portauit.

futuris Et intercedēte beata

in corpe et aīa assumpta
fm opinionē brī Aug.

perpetua: ante partum: in par
tu et post partum

et gloriosa semper virgine.

celi restauratoris
z terre redēptoris

stella maris celum z
terrā illuminante

dei genitrice maria. et bea

a te p̄e ante mūdi cōstitutōem
electis z a xp̄o in tēpore vocatis.

apostolorum
principe

atis apostolis tuis Petro

gentium doctore

crucis desiderio ardente

et Paulo atqz Andrea cum

generaliter

ne ppl̄s in tanti sacri cōione
pturbetur p̄ insurgētia mala

oībus sanctis da propitius

pscie z tps

auxilio

pacem in diebus nris vt ope

ad quam refugimus.

miseriēcordie tue adiuti. et a

cōmissio z cōmittendo vt illud
deleat: ab isto p̄seruemur.

per pacem
peccatoris

peccato sumus semper liberi.

per pacem tps

ne impediamur in assēc
tione pacis eternitatis

et ab oī peturbatione securi

Cōio

Orationi dñice addit̃ alia oratio que embolisin⁹ vel superre
scens dicit̃: tum qz in ea nihil petit̃ qđ in petitionib⁹ dñice oratiōis
petitū non est. Nec tñ hoc ipso superfluit: qz priores petitōes decla
rat. specificat. z explanat. z presertim tres vltimas petitōes quibus
maloz remioio flagitat̃. Tum qz petitionū repetitione magis pe
tentium desiderium excitat̃: z per hoc ad obtinendū effectū ampli⁹
disponit̃. Et pōt diuidi ozo hec in tres ptes: qm̃ conclusio ei⁹ scz: p
eundem d. n. i. xpm̃. que posset poni pars quarta principū est alteri
us partis principalis fiñ prehabita diuisione. In prima g̃ parte pe
tit̃ liberatio a malo pacis impetiuo. In scda recurrit ad intercesso
res scđos vt sint nobis impetratiōis presidio: ibi: (z intercedente).
In tercia fit petitōis maior specificatio. ibi: (vt ope miscdie) Et
nota qz ad impetrandā pacē ac reconciliatiōem que petit̃: introducū
tur quatuor persone: quoz suffragiis nitimur: que passioni dñi: q̃
in nulla cōmemoratur: magis fuerunt pfigurare. Virgo maria cui⁹
animā pransiuit doloris gladius stans sub cruce in boia passionis
Petrus apłs qui crucifixus est corpore transuerso: ordinem querēs
in pena: ne magistro suo xpo crucifixo equalis in pena videret̃. Pau
lus qui z stigmata dñi iesu in corpore suo portauit: vt de se ipse testa
tur ad Gal. 6. Andreas qui crucifixi amore crucem in qua passus
est tanq̃ amatam suam salutauit. Nec oratio sub silentio legit̃
ad significandū quietem dñi triduanam in sepulcro. Refumit sacer
dos patenam in manus que sua latitudine charitatem representat.
in qua sacrificium illud fumendum est. Vel fm̃ alios significat redi
tum a postoloz ad xpm̃ post eius resurrectiōem que sua absconsione
post presentatiōem offerendoz eozundem fugam figurabat.

Diuerse in hac parte in diuersis ecclesijs ceremonie obseruant̃:
quarum expositionem quere Lectione. 80.

quem sub sacramen
to vere contineri cō
fitemur

cui data est omnis
potestas in celo et
in terra.

Per eundem dominū nostr̃

saluatorem

vinctum a p̃e oleo
leticie scz spūs sancto

vnigenitum
et naturalē.

iesum ch̃ristum filium tuum

p̃e om̃i
potenti

indelectibiliter
et eternaliter

imperiose et
potenter.

Qui tecum viuī et regnat in

canonis misse

idēptatē sube
et nature.

tertiē in diuinis
pſone q̄ nērus est.
vtriusq̄ pſis z filij.

vnus verus
z coeternus

vnitate spūſſancti deus. Per

eternaliter ſine fine

reſponder choros
vſ mīſter in pſona
populi circūſtāt

oīa ſecula ſeculorum. Amen.

Post preparatōem tā ſacerdotis q̄ ppli ad ſacrā cōiōnē per ora
tionem dñicā: cuiusq̄ emboliſmū. Incipit ſacratiffima cōiō ac ſacrifi
cij participatio: qua ecclia pſequit̄ tanti miſterij vtilitatē et fructum
Et diuidit̄ in particulas tres. In p̄ma aprat̄ ſacrām cōiōnē per eius
diuiſionē. Scđo cōicaturi vniunt̄ p pacis impetratōem. ibi: (Par
dñi ſit) Tercio pcedit̄ ad ipam ſumptōem. ibi: (Dñe ieſu chriſte)

Circa p̄mū q̄ venerabile eucaristiē ſacrām non tñ ſacerdoti ce
lebranti: ſed toti pſicit ecclie: cuius tres ſunt ſtatus. Unus eoz mē
broy q̄ triumphat in celis: p illis offert̄ ad laudē z ḡariūactionem
ſanctiffime trinitatis. Alter eoz q̄ viuūt in labore: in fide z meritis
puerſantes in terris z p illis offert̄ in pign⁹ redēptōis. Terci⁹ eozū
q̄ in purgatorio purgant̄: z p illis offert̄ in ſupplicatōem p afflictis
Ut q̄ ſignificet̄ q̄ hoc ſacrificiū ſingulis ſtatib⁹ pſiciat. panis ſacrām
in tres partes diuidit̄: ſub his verbis. Per eundem d n. i. xpm. zc.

Que aut̄ p̄s: quem ſtatū ſignificet: non eſt cōcoris doctoy ſenten
tia. Quidā dicūt q̄ p̄s miſſa in calicē fecit̄ brōs q̄ nunc inebriant̄ vi
no leticie: potati torrente voluptatis dei: relique due extra calicem
ſcant̄ exiſtentes adhuc in via. Una viuētes in terra: alia defunctos
in purgatorio. Alij dicunt q̄ p̄s miſſa in calicē repñtat viuētes in ter
ra: ſubiectos adhuc paſſionib⁹ tentationū z laboy. Paſſio aut̄ p cali
cem ſcat̄. Aliē due p̄tes: eos q̄ nunc ſecuri ſunt de beatitudine: brōs
de beatitudine nūc aſſecura: purgatoe de beatitudine aſſequenda.
Nec miſz q̄ idē per tropologiā diuerſa ſcat̄ ſm diuerſas p̄prietates
in eo pſideratas. z de ſ lat⁹ Lec. 80. ¶ Notandū tñ q̄ aliū ſig
nificat fractio hoſtie: aliū p̄tes fracte. Nā fractio ſcat̄ dñicā paſſio
nē. Partes tō ſcant̄ eos p quib⁹ paſſus eſt: ad q̄s ſcilicet paſſionis
fruct⁹ deriuat̄. Hoc eſt. oēs ſctōs ad vitā eternā predeſtinatos: ſan
ctos dico de genere Adam. xpi ſanguine redēptos. Aliē cremo
nie in fractōe ſuante: qm̄ varie ſunt in diuerſis eccleſijs: ideo hic eoz
miſticatio q̄ etiā eſt varia obmittit̄. Sed q̄ri pōt in quo fiat fra
ctio. Ad q̄s breuiter rñſet: dimiſſis opinionib⁹ quas mgf. recitat in

Cōio

quarta. distī. 12. Q. ibi est vera fractio: nō alit corp⁹ xpi qđ intēg^r manet sub q̄libet fractōis p̄tula. Sed forma ⁊ spēs panis frangūt q̄ ibi sunt s. ne subiecto: vt supra dictū est. Nā ad corp⁹ xpi nulla naturalis ⁊ materialis actio terminat: q: nō ibi q̄ntitatur: q̄ mod⁹ requirit in subiecto recipiēte actōem materialē ⁊ naturalē. Et fm hoc intelligenda sunt r̄ba apli. Panis quē frāgim⁹: q: forma p̄tis extērior: ibi frāgit q̄ q̄q: panis dī: eo q̄ prius in pane fuit: vñ q̄tēscūq: vel panis vel corpus xpi frangi dī: referendū est ad spēs p̄tis: sub q̄b fuit suba panis ⁊ nunc corpus xpi sub eis p̄tinet. Sed nec p̄tis verē frangit: q: ibi nō est nec corpus xpi: q: nō eo mō ibi est q̄ frangē pōt. vt dictū est. Et licet corpus xpi sub spēb nō frangit: m̄ sub illis verē manducat: q: verē sub spēb in os sumentis accipitur: ⁊ ad stomachū trahit: q̄ sufficiūt ad rōem manducatōis: licet non mastice^t neq: ad diuisionē spēs diuidit: neq: eis digerit: aut in subam sumentis puerit: vt infra dice^t. Sed sub q̄libet masticatōis p̄tula totus xps p̄tinet. Neq: diuisio cibi. nec digestio: nec puerio ei⁹ in subam rei alit. sunt de rōne comestionis. Multa em̄ q̄ comeduntē integra giunt: nec oīa comesta in subam comedentis cōuertunt: neq: digerunt. Atq: aut corpus sit multotiens sub hostia: et an sub qualibet parte hostie etiam punctuali: ⁊ an recipiētes p̄tulas diuisas recipiant: idem vel diuersa: late tractat: Lec. 80. Et dicit breuiter quo ad primū: q: (multotiens) dicit quantā interruptio: nem seu diuisionem: ⁊ illa potest referri ad tēpus: sic ille dī multotiens fuisse in loco aliquo: qui plurib⁹ interruptis vicib⁹ fuit in tali loco: ⁊ sic qui per totam diem manet in domo: nō dī in die illa plurico seu multotiens fuisse in ea: licet p̄ qualibet hora fuerit in ea: si alit fiat interruptio t̄pis: ita q: pro prima hora fuerit in domo: et in secunda hora nō fuit in ea: ⁊ iterum in tertia fuerit: tunc dicit multotiens illo die fuisse in domo. Et hoc modo corpus xpi nō est multotiens sub hostia ⁊ partib⁹ eius: q: post consecrationem manet sub hostia ⁊ singulis eius partibus donec desinunt spēs sub quib⁹ fuit: set panis si cōsecratio facta nō fuisset. Vel potest interruptio illa referri ad partes realiter diuisas seu distinctas: quantū ad esse: nō curando de earū quātitatū continuatē: ⁊ sic corpus christi esse multotiens sub hostia est tantum dicere: corpus xpi est sub plurib⁹ partibus hostie a se inuicem realiter distinctis: ⁊ sub qualibet totum: ⁊ sic verum est ⁊ concedendū: q: corpus xpi est multotiens sub hostia id est partibus hostie. Si vero interruptio referatur ad diuisionem partium hostie discontinuaz. tunc sub hostia nondū diuisa non est multotiens. Sed multotiens est sub hostia in partes discontinuas diuisa: ⁊ totiens quot sunt particule diuisionis.

Cōio

D Consequenter dicitur q corpus cb: isti est sub qualibet parte hostie consecrate totum quantūcūq parua sub qua fuisse panis substantia: si non fuisse consecrata: siue sit punctualis siue non.

Similiter recipientes diuersas hostias v hostie particulas recipiunt idem et diuersa. Item corpus cbusti: et diuersas species sacramentales: idem et diuersum numero.

Eternalis in spei certitudine

Lodis in puritate conscientie

Tempis in perturbationū moderatione.

✠ **✠** domini sit **✠** sem/ Zec. 8

ad fructuose sumen/
dum excellentiā/
mū sacramentū

chorus respondet
eadem imprecans
sacerdoti.

per vo ✠ biscū. Et cū spū tuo

S Post aptatōem sacramenti per eius diuisionem ad sumptio- nem. Sequitur vnio participantū per pacis impetratōem. Et pri- mo opat cōmunicaturis pacem. Secundo ad significandū pacis vmonē parti- ulam mittit in calicem. ibi: (Nec sacrosancta) Ter- tio vt optatio pacis sortiatur effectum fundit ad xpm precem: ibi. (Agnō dei) **S** Quo ad primum par necessaria est vt factm fru- ctuose sumatur. Nam in pace factus est locus ei⁹. Deniqz deus est deus pacis et dilectionis. Pax nostra quefecit vtraqz vnum. veniēs pacē per angelos nuntiavit: pacem predicauit. Pacem abiens suis discipulis reliquit: eosqz pacem predicare misit. Est autem par hominis triplex ad deum. ad seipm. et ad proximū. Pax hōis ad de- um est ordinata hominis ad deum in fide sub eterna lege obediē- tia. Ex hac oritur par hominis ad seipm et ad proximū. Nam par hominis ad seipm est ordinata cognitionis actionisqz consensio: vt quod recta ratio dicat: efficaciter voluntas imperet: ex quo sequi- tur actio ordinata. Nec consensio virium anime cognitiue. appeti- tiue et executiue siue motiue ordinata: nō est: si non stat sub obediē- tia legis eterne. Nam quisquis ab hac lege declinat. errat. Unde ad hoc tota hominis intentio tendat vt legem dei que est lex eterna cognoscat: et fin eam actiones suas: vitam moresqz componat.

Par ad proximū est cum omni hōie ordinata pcordia: vt scz nulli noceat: et cum possit pficiat. Que siltiter tunc est ordinata dñi regula- tur eterne legis obediētia. Nā est triplex par inordinata et mala: p- dictis tria ad diaboli: ad seipm: ad primū q est psenō cum his cō- tra legem dei. Aliiter etiam assignantur species pacis que sunt

Expositio

par eterna. z celestis. par interna pectoris. par externa tps. **Pr**ia est par hois ad deum: que in via inuat in celesti patria psumat. **Sec**da est par ad seipm. **Tert**ia est pa xfraterna ad primu. **N**anc triplis ecm pacē opat sacerdos tertiā sacramēti ptiulā manu tenens: z dērens. **P**ar dñi sit sp vobiscū. par pscie z pectoris: q est a dei voluntate non diuidi. z ab hīs que dei sunt nō impediri: par eterna tempis q est aduersis non opprimi z pspers tpe in dño frui. **P**ar eterna celestis q est ab oi penalitate liberari z iummo bono pperue faciar. (sit vobiscū) vt per primā ad tātē cōionis ptiapatōem digni iudice mini. **P**er scōam ab ipa cōione nō impediamini. **P**er terciam eius fructū in eternitate psequimini. **E**t hec dicens sacerdos vocem exaltat: q resurrectōis gaudiū repēntat: fil' z tres cruces cū ptiula quā manu tenet sup os calicis signat **S**ignificās q xps pua xture que est xrus trinitatis resurgens: tercio discipulis pacē nūciat: z hec est nona z vltima signatio. **R**idet autē pps (z cū spū tuo) eādem pacē imprans spūi sacerdotis: vt idonee i molet sacrificiū pī deo. p pacē primā: digne sumat sibi: p pacē scōam: efficaciter mediet pplm deo recōcilians quo ad pacem terciam.

Nic diuersi diuersas legūt ofones Aliq
vero legūt istā subnōtaram, (pre alijs

sancta. ppter cuiuslibet ptenozis
in suo genere excellentiā: corpo
ris anime z deitatis.

adiunctio specierum
panis et vini.

Nec sacrosancta cōmixtio

hoc est psecrata ex
persione pus facta

veri crucifixi
pulti resuscitati

in cru
ce effusi

et cōsecratio corporis et sang

saluatoris z redemptoris nostri

uinis domini nr̄iesu christi

sacramentaliter
z spiritualiter

p gēe augmentatiōem
et anime nutritionem

fiat nobis sumentibus. salus

per fornicis repressionem seu remis
sionem z rebellionis moderationem

mentis et corporis et ad vi

Cōio

finalem bea
titudine

tā eternā capescendā pre/

per spūalem vnitionem mēbroz
cū capite sumensium cum xpo.

paratio salutaris.

S Oportet pace ad significandū pacis vnionem: mittere particu-
lam: qua vltimā signatōem p̄fecit: in calice dicens: (Nec sacrosctā
cōmixtio cor. z san. zē. non q̄ illa iam p̄mo sibi iungant: que ab ini-
tio p̄secratōis simul fuerūt sub sp̄ibz panis: sistr. z vini. sed sit p̄mixtio
id est adiunctio speciez panis z vini que prius fuerant segate.

Q etiam dī p̄secratio: nō intelligendū est q̄ hac immisione con-
ficiat aut p̄secrēt sacm. Sed q̄ p̄secratio prius virtute verborz for-
matum facta: nunc suū effectū in anima sumentis sortiatur. Etiam
(fiat) p̄ntis t̄pis: non dicit t̄ps illud precise: qd̄ platōi hoz zborum
coeristit: sed tempus platōis totius missē officij: z in q̄ sit consecra-
tio: sicut cū dicimus: iste dormit tota die. (dormit) nō importat tē-
pus platōis hoz verborz: sed totius diei. Vel meli⁹ dī q̄ fiat est fu-
turi t̄pis optatiui modi importās factōez futurā nō eucaristie: s; sa-
lutis sicut cum dicimus: fiat hec medicina a te recepta sanitas cor-
poris. Et hunc sensum habet rigor verborum.

Agnus dei qui tollis pecca/
innocens z immaculate dimittendo
ca diuina aucto peccata non
ritate impurando

ta mundi miserere nobis.

obmutescens coram p̄secutoribz
sicut ovis coram tondente.

penas no/
stras soluēdo

Agnus dei qui tollis peccata
penas remittendo.

mundi miserere nobis.

mansuetissime
ac benignissime

patrem nobis
recōciliando

Agnus dei qui tollis peccata

*R

Cōio

finalem beatificam ⁊ eternā

mundi dona nobis pacem.

Dicit sacerdos ut par oprata effectū habeat in cōicaturis. Et pri-
mo orōem premitit: scō ipam specificatōem eius adiūgit. ibi: (do-
mine iesu xpe q̄ dixisti) Et q̄ ad p: imū qz pacē hanc sine remissione
petōz nemo psequit: dei miscōia q̄ petā remittit suppliciter postula-
tur: tanq̄ necessario pueniēs perfectā pacē que vltimo exprimitur
Petunt aut tria ab agno xpo: duo paci p̄uia: q̄ sunt miscōia dei: in
peccati remissōe: inter: misericordia dei in gfe infusione: ⁊ terciō par
ipā que est bonū finale: oīm desiderioz impletiū. Et in hac orōne
de tribus xps cōmendat: de puritate innocentie naturalis: qz agn⁹
dei. Scō de benignitate venie salutaris: q̄ tollit pctā mōdi. Terciō
de affectuositate miscōie liberalis: miserere nobis. In missa xpo pro
defunctis loco miserere nobis: ⁊ dona nobis pacem: s; dona eis re-
quiem: qz missa defunctor: sp̄alr p mortuis celebrat: vt eis requi-
es impetret: ideo hoc sp̄alr exprimit. Et qm animab; triplex op-
rat requies a triplici afflictōe: a pena sc; ardor: a corporalib; tenebris
ab afflictōe expectate b̄itudinis. Prime due requies si cū precisio-
ne terre accipiunt: sunt tpales. tertia x̄o eterna ideo multe ecclesie
tm̄ ad terciū agnus addunt sempiternā. Alie ecclesie attendentes
qz de nulla triū requiez ptingit redire ad inquietudinem pene tene-
brar: ⁊ afflictōis: addunt in qlibet agnus ad requiē (sempiternam)
q̄si dicerent. Dona eis requiē sempiternā. ab afflictōe vt cesset eter-
naliter oīs afflictio ardoris: tenebrar: ⁊ dilatōis eterne b̄itudinis.

Dicit aut agnus dei: magis q̄ iesus vel xps. Primo p̄p̄ ritatis
representatōem factā in imolatōe agni paschalis. Scō p̄p̄ verita-
tis p̄nunciatōem oraculi p̄phetalis. Emitte agnum dñatorem de
petra deserti. Terciō p̄pter veri agni ostensioē digito p̄cursoris.
Ecce agnus dei ecce q̄ tollit pctā mundi. Quia igit xps in hoc sa-
crificio imolat q̄ fuit in lege p agnū figuratus: sub nōie agni p̄phe-
tatur: a baptista demonstrante agnus appellatur: cōuenienter ad ho-
rum rememoratōem: ⁊ fidei testificatōez. dirigūt oīo ad christū sub
nōie agni: sub q̄ torupliciter figuratus est: p̄phetatus ac demonstrat⁹
saluator benignissime

Domine iesu christe. qui
iturus ex hoc mun- a te electis ⁊ ad euāgelij
do ad patrem predicationem missis. verā salū
dixisti apostolis tuis. pacem

Cōio

uantem: nō quō mundus dat pacē damnantem meam

meam do vobis. pacem re/

ut vobiscū ma
neat in eternum.

ne imputes ad repellendum
orationē meam tānq̃ exau/

linquo vobis. ne respicias

ditione indignam.

qua eam tibi desponsasti

peccata mea. sed fidem eccle/

sponte sancte ⁊ grā purgare

sie tue. Eamq̃ secundum

q̃ venisti pacificare oīa: siue q̃
in celis: siue q̃ in terris sunt

ab infidelibus ⁊ perse
cutoribus eruendo.

voluntatē tuam pacificare et

in fide ⁊ chari
tatis vinculis.

quatinus in bonis pacificata: in malis custodi
ta: in charitate adunata: intus ⁊ for̃ a te recta: tā
te cōionis gratia habeatur digna

coadunare digneris. Qui vi/

uis et regnas cum patre in

vnitate Spiritus sancti deus

Per oīa secula se. Amen.

Premissa orōne ut pacis optatio effectū sortiatur in populo:
Sequit̃ eiusdem orōnis specificatio: specificat em̃ effectus ⁊ finem
ppter quē p pace suppliciter exorauit. In qua specificatōe pmo cap/
tat benignolentiā eius q̃ oratur ex eo q̃ ip̃e q̃ oratur est qui pacē su/
is tribuit. sc̃do ibi: (ne respicias) impedimenta exauditionis tollit
tertio ibi: (eamq̃) petitiōem fundit: ⁊ est tertius satis planus. Et
nota q̃ sub hac orōne sacerdos osculat̃ altare vel calicē: vel fm ritū
quarundā ecclesiāz spēs panis. Aut fm alias ecclesias pmo oscula
tur altare: sc̃do librum: tercio dyaconū: qui p̃nter osculum porrigit
sub dyacono: ⁊ ille alteri de choro: ⁊ sic p̃nter mutuo sibi prebēt oscu
la: sic fit in capella pape. Vel in alijs ecclesijs loco tercij osculi prebe
tur aliqua imago saluatoris osculāda ad prohibitōem lasciuie tam
sacerdoti: q̃ pplo Dat aut̃ sacerdos triplex osculū: vt qd̃ orōne petijt
signo exteriorē fecit: ad r̃nitatōem tripl̃ic̃ pacē: ad deū: ad seipsum

R ij

Coio

z proximi. Ideo primo osculat altare qđ rēpm fecit: scđo libz per qđ
p scia intelligit: tercio draconū vel loco ei⁹ imaginē qđ pxius fecit.
Et ppls osculādo approbat se hanc triplicē pacē desiderare: z in xpo
suo cordis sui firmiter tenere. Enā hoc osculo se spiritualiter cōicare
designat: z sacrosctis misterijs picipare. de hoc latius Zec. 8i.

Notandū etiā qđ hec oīo non dī dum officiū: Requie p defunct⁹
celebrat⁹: qđ defuncti iam mōi leges trāsierunt: z requiescūt cū signo
fidei: z domini in somno pacis. Un non pnt a malis hōibz infecta
ri: nec pctis ampli⁹ irritari: nec extolli in pspici: nec frangi in aduer
sis. Ideo nō egent custodia z regimine: nec exteriore pace aut defen
sione ab exteriori impugnatiōe: qđ in ista oīone attentius postulam⁹.

Dum autē sacerdos osculum prebet ministro dicit:
quā osculo pacis. sig nro sic respondet minister

Dax tecum. Et cum spū tuo.

aliq nō legūt .i. vinculum pacis qđ est charitas. Quoniam par
hanc oīocm sine charitate non est par vera: sed simulata.

Habete vinculū pacis et ca/
capaces picipiendis quibz nemo dignus est nisi
p charitatē: pacis vinculum

ritatis ut apti sitis sacrosan/ **eucaristie.**

ctis misterijs christi.

Rursus dē

Alij hāc dicūt oīocm

qđ h sumit z ē par nra

xpo in pace vnite

Pslx christi et ecclesie abun/ **pficiat vsq ad inimicōz cordialem reconciliationem.**

det in cordibus vestris

pacis auctorem

spūs sanctus

per spiritum sanctum qui

cū caritas diffusa est
in cordibus vestris

dñator vlls
omnium.

Zec. 83i

datus est vobis Domine.

Cōio

saluator spūsancto
hominū vncte p eternā generatōem: tibi natu
ram diuinā cōmunicantem.

iesu chris te fili dei viui qui

misericozissima te ad ho tibi consub
minis liberationē mittēre stantialis

ex voluntate patris cooperā/

cui⁹ tecū z cum patre vna et indiuidua est substantia

te spiritus sancto per mortem

spontaneam cru hōies in mun per gratiam anime in/
cis amaram, do existentes fusam a te meritam

tuā mundū viuificasti. Libe/

hoc sacrificiū
offerentem

Aliqui legunt sacrum
pre omnibus sanctum

ra me per hoc sacrosanctum

pro nobis patri in cruce oblatum z sub hīs speciebus nobis in
cibum paratum: parasti em̄ in dulcedine tua pauperi deus.

corpus et sanguinē tuum. ab

animam deformantibus

oibus iniquitatibus meis.

presentibus. preteritis. et futuris

et eos p qui

et vniuersis malis. Et fac me

bus offero

Aliqui legūt inbe tūgū em̄
rere: vlt⁹ p plenā tūlī sua
volūtati s̄biectōz ue est z

tuis semper obedire manda/

onus leue

neq; in hoc seculo per peccatum. Nec in futuro per
damnationis sententiam irrefragabilem.

tis et a te nunquā separari

permittas. Qui cū eodem deo

Cōio

prē in vnitate eiusdē spūs sancti
viuis et regnas d's. Per oīa
secula seculorum. Amen.

S Post aptatōem sacramenti ad sui p̄cipatōem per ei⁹ diuisio-
nem: et cōcantiū vniōem p̄ pacis triplicis impetratōem. p̄cedit sa-
cerdos ad p̄ncipalissime intentū in sacro misse officio tremendi scz
sacrificij cōiōem siue sumptōem. Et qz ipsa sumptio vira est bonis
et mors malis. sacerdos tanq̄ in grandi periculo indigne sumptōis
p̄stitutus: nō imerito p̄temiscit: ne qd̄ institutū est et summa dei ca-
ritate nobis datū ad paritendū vite fructū. et sua indispositōe sibi fi-
at cib⁹ ad interitū: nec miz (qm̄ contremuit sanctissimus p̄secutor
dñi: prius sc̄tus q̄ natus: tangere sc̄tū dñi verticē) si p̄temiscit mī-
ser p̄tōr: et paup̄ homitio manducatur⁹ suū et vniuersitatē iudicem
et dñm: memor apostolice cōminatōis tonitruū. Quicūqz manduca-
uerit panē et biberit sanguinē dñi indigne: reus erit corp⁹is et sangui-
nis dñi. Et non inueniens ex se vt tanto misterio dignus habeat
ad ip̄m dñm fontem miscōie et pietatē se p̄uerit: et p̄ter p̄missas
generales oīones: p̄cib⁹ magis p̄pinque ad rem p̄mitib⁹: sui dig-
nificatōem a dño niti⁹ impetrare: q̄nus sibi et ceteris p̄ q̄b⁹ sacrifi-
cat. p̄ficiat ad salutē. P̄emittit igit̄ aliq̄s oīones cōmuniōni: aliq̄s
interferit: aliq̄s subiungit. Et fm̄ hoc: ps̄ illa subdividit in tres par-
tes. Sc̄da ibi: (corpus dñi n̄r) Tercia ibi: (Sanguis dñi nostri)
Prima ps̄ diuidit in quattuor particulas: fm̄ q̄tuor oīones cōmu-
nioni p̄missas. In p̄ma sacerdos p̄ sua iustificatōe vt dighe sumere
possit ip̄m sumendū deuoti⁹ implo:at. In sc̄da vt fructuosa fiat cō-
muniō erorat: cū dē: (Perceptio corp⁹is) In tertia suā indignitatē
recognoscens: p̄funde se humiliat: cum addit (Dñe nō sum dign⁹)
In quarta. Sumpta fiducia ex spe diuini adiutorij. ad sumendum
dignissimū misterij se erigit atqz sumēdo participat. ibi: (Panem
celestem). Prima oīo diuidit in quattuor p̄tes. In p̄ma captat
sacerdos xpi beniuolentiā p̄ crucis sue et passiōis cōmōratōem.
In sc̄da petit a p̄tē et vniuersis malis liberatōem. ibi: (Liba me)
In tertia petit sue voluntatis diuine voluntati plenā subiectionem
ibi: (et fac me) In quarta petit suam cū xpo perpetuā p̄iunctōnem
ibi: (Et a te nunqz. Quib⁹ addit solitam oīonis conclusiōem. ibi:
(Qui cum eodem) Et patet sensus ex littera.

māducatio sacramētalis.

veri

PErceptio corporis tui do

Cōio

saluator mundi

mine iesu chris te quod in

ego presbyter māducare

cōiter legi p̄sumo et non pro-
pono; non temerarie tuo constri-
ctus precepto.

dignus sumere propono

occasionaliter ex de-
fectibus meis et ne-
gligentis

terribile p̄ pecca-
tores. Ite male-
dicti etc

Non mihi proueniat in iudi-

Qui em̄ māducatur et bibit indigne

iudicium sibi manducatur et bibit

perpetuam corporis et anime

cium et condemnatiōem. sed

qua p̄ nobis mori dignatus es.

sacerdoti

pro tua pietate pro sit mihi

securam defensionem.

ad tutamentū mentis et cor-

poris et anime

poris et ad medelā percipien-

dam. Qui uiuis et regnas

deus. Per oīa se. se. āmen.

Post petitionem sue iustificatōis: qua digne suscipiat sacra-
misteria: orat sacerdos pro salute ex sacratissima cōione percipienda
et patet sūa tertius. Orat em̄ ne panis qui de celo descendit vitā pre-
bens mundo: sibi ppter sua demerita sit causa damnationis.

hec oīo cōiter legi

post sequentē ora-
tionē scz panē celestē

ex mea iusticia

Domine non sum dignus

R. iij.

Cōio'

corpis vere et realiter. Et anime eam
inhabitando per gratiam spiritualiter

ut intres sub tectum meum.

tue fructus q̄ verbum es p̄is

sed tantum dic verbo

velis me munda a peccatis tibi displicentibus et
re et mundabor me indignum facientibus

et sanabitur anima mea.

Post orationem qua postulavit celebrans ut sumptio tanti sacra-
menti fiat salutaris sibi et hijs p̄ quibz sacrificat: sciens summam et
ineffabilem sumendi dignitatem eius q̄ in altis habitat: et tñ nō alta sed
humilia respicit: exemplo laudati centurionis: suū prostrando indig-
nitatem: pfunde se humiliat dicens (Dñe non sum dignus etc.)

Sed dicit: sacerdos hanc orationem pferens aut credit se fore indignū
aut nō. si primū: ergo sumendo sacm̄ incidit iniam a ppli contra in-
digne ināducātes. pmulgatā: et reus efficitur corpis et sanguis dñi.

Si scdm̄: se fecte loquit̄ et est de numero eorū q̄ nequit se humiliār.
Ad hoc breuiter dicendū: q̄ pferens ita sentire et de se credere
debet ut loquit̄ se esse indignū: quantū est ex se: et ideo petit ut ipse in-
dignus in oculis suis: dignificet̄. i. dign⁹ reputet̄ in oculis dei. Si
quidē nulla creatura ex se ipsa: est hac p̄cipatōe digna: in q̄ dñs celi
omniūqz creator: infinite a se distās in p̄fectōe et dignitate: accipitur
Neqz idē est indignū sumere: et indigne sumere. Indign⁹ sumit: qui
incōpabilis existēs ad eius dignitatē quem sumit accedit. Qd̄ facit
omnis sumens q̄tūcūqz sanctus. Sed indigne sumit qui sine sui
ipius probatione et p̄cua purgatōe accedit: et ille incidit in senten-
tiam apostoli p̄missam.

corpus xpi de
celo descen-
dens sub spe-
cie p̄cis latēs

ego peregrinus famescens
cibo indigens spiritali.
non corpus: sed animam:
nutriente.

Domine celestem accipiam et

plenum pietatis
et misericordia

ut grām pferat: qua me
tanta participatōe dig-
num reddat.

nomen domini inuocabo.

Cōio

Post sue humilem in dignitatis recognitiōem: sacerdos velut non desperās: sed spe diuini adiutorij qui hoc salutare sacramentū in remediū z cibum anime confortatiuū: contra infestatōem tentationum z corroboratōem pficiendi in virtutibz z via iusticie ad vitam vitā perducente: pctōribz ad se conuerti desiderantibz instituit: animatus se erigit ad sumendū hostiā salutarem: dicens: hāc quā tam oratiunculā (Panem celestē zc. z pz sensus. Nec dicēs duas particulas in patena positas.) Premissa pfunda inclinatio in manu recipiat: duobz digitis: pollice z indice manus dextre: aut fm morē alioz patenā in q̄ p̄cile posite sunt cū ceteris digitis vtriusqz manus recipiat: z p̄z de altaris mensa eleuans. Inclinato paulisper corpe: se quantū pōt recolligat: tota intentione ad sacm conuersus oculos carnis ad sacramentales spēs: oculos fidei ad christum sub spēbz contentum conuertat: tota deuotiōe tanto misterio intendat. aliqua deuota meditatioe se actuet tali (exempli causa) vel fili. Eya misericordissime dñe iesu xpe: p̄is eterni fili naturalis: vnigenite et p̄subalis ex deo deus: qui p̄ pctōz salute carnem hanc sumere: inter hōies apparere: ac triginta tribz annis grauiter laborare: ac multipliciter fatigari dignat⁹ es: z tandē amarissima passione: preciosissimi sanguinis tui effusione: ac morte turpissima: nos a morte perpetua: a pctis z penis liberare. In cuius saluberrime passiōis mēoria presentē hīs spēbz exhibere: teqz cibum anime nfe: ac pignus salutis eterne tradere voluisti: clementer respice in hac hora in me indignū pctōrem: purga z sanctifica me: vt te deū creatorem z redēptorē meum digne merear sumere. Breuius quidē vel longi⁹ put. deuotionem grā ministrabit. **S** Et more quorundā pect⁹ iundēs addere pōt verbū: q̄ publicanus grām meruit z pctōz remissiōem. **I**lud videlicet. De⁹ p̄pici⁹ esto mihi pctōri: semel vel ter repetēdo.

Et hec dicens: intentiōem suā cum oculis dirigat ad xpm sub speciebz contentū: ipsumqz plena fide latria adorans: cū magna reuerētia, deuotiōe, timore, pariter z cordis desiderio. ipm sacrosanctū corpus dñicum sub duobz particulis quās manu tenet: aut que in patena adhuc iacent: p̄ sua z totius ecclesie salute sumat. Sumat aut nō masticando ac dentibz spēs cōminuendo p̄pter periculū. Sed humectatis supra lingua immota spēbz reuerenter traiciat. Dum vero sacm in ore p̄ sua humectatiōe tener: sic meditari poterit. **A**tem in animā serui tui dñe meus z deus meus: meqz tibi incorporare digneris: vt mihi mori tibiqz soli viuere merear. Hec vel filia. put. deuotio p̄pria dabit poterit meditari. **S** Sumpto aut sacramēto: sacerdos patenam eleuans vtrāqz manu dicat orationem subsequentem.

Cōio

pro peccatorum totius mundi
expiatione in cruce immolati
et pro vita mundi sub sacramē
to nobis datum.

Ac. 83.

Orpus domini nr̄i iesu

in unitate fidei in hora sepa/
rabilice et in rationis a cor/
omni tentatōe pore.

christi custodiat animam me
felicem et beatam.

am in vitam eternam Amen

¶ Premissis orationibus communionem precedentibus. Se-
quuntur orationes due inter cōmunicandum dici solite. Quarum
prima respicit perceptionem sacramenti panis. Secunda percē-
tionem sacramenti calicis: ibi: (Quid retribuam) et patet littera.

¶ Sequitur oratio secunda.

q. d. nihil ex me cō
dignum habeo
diuinis
bñficijs.

compensan
do

pñssimo
largitori

Quid retribuam domino

donis natu-
re fortune et
gratie.

multipliciter tribuit
creando: iustifican-
do: cibo celesti nutri-
endo

pro omnibus que retribuit

indigno et
immerito.

poculum salutis: sang-
uinem saluatoris pre-
cium redemptionis.

mibi. Calicem salutaris ac

simbundus cum desi-
derio et gratitudine.

memoriam benefa-
ctoris et beneficiorū

cupiam et nomen domini

Edo

intus in mentem
vocabo

datozem de ineffabili mu-
nificencia qua se ipsum no-
bis donatum in precii:

inuocabo.

sternum donat in cibum
et salutis nutrimentum.

Laudans inuo-

demonibus saluti mee
aduersantibus.

cabo dominū et ab inimicis

defensus ne preualeant malis suis
arabue z innumeris machinatōibz

meis saluus ero.

O Ratio secunda pmissa calicis sumptōi. In q̄ post receptū celestis edulij beneficiū p sua humiliatōe se nihil habere p̄stetur quibz digne respondere possit diuinis beneficijs. Q̄tē dit etiam suam gratitudinem in accipiendo dñi beneficium granter cum sui nōis laude z inuocatōe. Superaddens p̄fidentia quā habet ex virtute beneficii in nociuoz p̄seruatōe. Recte autē sacerdos p̄stetur: nihil se habere qd̄ retribuatur dño p tanto accepto beneficio: quoniam nihil habet suum. Quicquid em̄ habet dñi est. cui⁹ est terra z plenitudo eius orbis terrarum z vniuersi qui habitant in eo. Hoc igit tantū inuenit vt gratus recipiat: que gratis dñs dñs natur dare. Vnc subdit. (Calicem salutaris accipiam) id est sang uinem christi: qui est salutare dei patris: per quem saluauit mundū (accipiam) in eius misericordissime effusionis memoriā: cū sūma gratitudine. grām pro grā. Vnc nomen dñi largissimi benefactori (inuocabo) id est in me vocabo: vt in me habitet: mibi vniat: meqz per charitatē suam faciat: quem suum fecit creatione: redemptione adoptōe. Inuocabo autē laudans eum de om̄ibz beneficijs mibi indignissimo retribuis: z sic suoz virtute beneficiorū saluus ero ab inimicis mee salutis. **S** Sed quō dñs sua beneficia retribuit qui nihil a nobis recepit. Retribuere em̄ est aliqd̄ p̄ceptū bñficijs p̄pensare. Ad qd̄ dñs q̄ retribuere dicit iteratā tributōem: nō curādo an is q̄ retribuit aliqd̄ ab eo cui donat pri⁹ acceperit an nō. Vñ dictus bona p malis retribuit: z grām p grā. Et ita cū primū: donum dei est: q̄ dat esse rei per creatōez: quicqz post p̄stitutiōem rei in esse tribuit: recte retribuere dñs: qz itez tribuit. scz post primū donū creatiōis. Dñ autē sacerdos hāc orōem incipit dicēs. Calicē salutarē accipia z. Calicē ipm̄ detectū scā prius deuota inclinacōe: tota cū

Edo

deuotione reuerenter in manus sumit: omni qua valet mentis puritate: semotis peregrinis cogitationibus: soli dñici sanguis effusioni p se et toto humano genere in cruce facte: intectus: ipm xpi sanguinem preciosum sub vini specie latente: fideliter et caute: vna cū particula sp̄s vini immerſa ſumat. Nec et ſilla meditando. Refice dñe id ſu animā meam: pfecta refectione cibi et potus: ſacratiffimi corporis et ſanguinis tui: vt per eam ad pfectiffimā regni tui reſectōem puenire valeam: vbi te non iam ſub ſacris miſteriorū ſymbolis ſed clare: facie ad faciem videre: et frui merear in eternū. Amen. Sumpto autē calice caute: vt nihil in eo ſpecierum vini vel panis remaneat: dicit orationem ſequentem.

qui eſt fons et lauacrum noſtre emūda-
tionis et precii redēptōis a me potatus.

Sanguis domini noſtri ieſu

in vite innocentia et cordis puritate ne recidiuem in peccata.

ſu chriſti. cuſtodiat animam

in poſitiū ſanctorū. dñm lau-
dantium in ſecula ſeculorum.

meā in vitam eternam. Amē

Post orōnes cōiōni interpoſitas: ſequūtur orōnes cōiōni ſub vtraq; ſpecie ſupaddite: et harū due ſunt. Prima reſpicit eucaristię ſumptōem ſub ſpecie vini ſpecialiter. Secda ſumptōem ſub vtraq; ſpecie generaliter. Circa primā: ſicut poſt ſumptōem corporis ſub ſpecie panis: facta eſt oratio pro ſalute impetranda ex eiūsdē corporis manducatione. Ita poſt porationem ſanguinis ſub ſpecie vini ſubiungitur oratio pro ſalute conſequenda ex eadem: et pater iſa. Q, vero in priori oratione dicitur corpus et hic ſanguis: pars debet accipi pro toto. Sicut verbum caro factum eſt: caro ponitur pro homine. et Gen. 46. Luncte anime que ingreſſe ſunt cū iacob in egyptum et. 66. anime id eſt homines. Sic in propoſito corpus domini noſtri ieſu chriſti: id eſt xpa cuius corpus ſumpſi: et ſanguis. i. chriſti cuius ſanguinem potavi: cuſtodiat et. que em petuntur a xpo: donantur ſm naturam diuinam principaliter: meritorie per corporis paſſionem et ſanguinis effuſionem.

vez et naturale

ieſu redemptor

corpus tuū domine qđ

Cōio

sub speciebus panis tunc verus et spiritus sub speciebus vini

sumpsi et sanguis quem potavi

per gratiam et efficaciam
tiam virtutis

non corporalibus quae sunt vitae ejiciendarum superflui
ratum sed spiritualibus animae quae sunt intellectus
et voluntas principia operationum humanarum.

adhereat visceribus meis et

sumente

presta ut in me non remaneat

ulla culpa animam deturpan

at scelerum macula quem

gratia plenitudo
dine formata.

ab omni peccati
macula

sancta et pura refecerunt

species panis et vini.

sacramenta. Qui vivis et regnas deus per o. se. se. Amen

Post ordinem sumptionis sanguinis specialiter respicientem: sequuntur orationes duae; utramque sumptionem simul concernentes. In quarum prima petit sacerdos plene ablationem mali scilicet purgationem per sumptionem sacramenti sub utraque specie ab omni macula; introitum regni impediente. In secunda ibi. (Quod ore) petit remedia per ipsa sacramenta perferri; quibus promoveatur ad ingressum regni per ipsa. Finita autem oratione sacerdos ad cornu altaris accedit ut calicem vino infuso abluat; et digitos; ipsamque ablutionem sumit; ne species aliquae vini aut panis remaneant in calice; aut digitis adherant. Sed et ut per sumptionem ablutionis sacramentum sumptum deferatur ad stomachum. Propter quod et concicanti populo de manu sacerdotis datur post sumptum sacramentum potus vini ablutionis. Quod totum pertinet ad reverentiam sacramenti. Lavat etiam digitos vel tunc vel post finem missae; quia indignum videtur quod digiti qui tamen sacramentum tractaverunt; ad corporalia tractanda applicentur; nisi studiose prius lauentur. De caetero ablutio ad locum mundum fundi debet.

Oratio

sacramentū cor
poris et sang
uinis

sacramen
taliter

Iesu

Quod ore sūpsimus domine

sincera perfi
dem et chari
tati deuotōes

sumptione
spirituali.

pura mente capiamus et de

in tempore presenti
ad anime vegetati
onem concessio.

munere temporali fiat nobis

preseruatiuum a recidiua
et cōseruatiuum in gratia
pseuerans in vitā eternā.

remediū sempiternum Amē

¶ Deest oratio secunda respiciens vtrāq; sumptōem: qua petunt
per sumptionem sacramenti pferri bona: videlicet mentis puritas
spiritualiter reficiens et salus tandem sempiterna. Quod autem sacra
menta dicunt munera temporalia ad spēs referendū est: que temporalia sunt
et mutabiles: vel etiā ad corpus xpī et sanguinē res pteritas q̄ dicunt
munera temporalia: non in se: q; gloriosa et perpetua: sed quantū ad mo
dum existendi sub spēb; sacramentalib; et sumēdi sub illis. Hic em̄
existendi modus et sumēdi tantū in p̄nti tpe cōuenit corpori et sang
uini: et nobis contra huius tps miseras donatus est. per quē puer
nre increamur ad fruitōem refectōis sempiternae. Solent nōnulli
p̄ sua deuotōe alias addere orōnes: et variq; varias: ne si tps post di
ctas orōnes: supfluat: priusq; ad cōplendas legendas fuerint expedi
ti: in illo nō vacet ab oratione: ne loci dent distractōi. De hīs nihil
ordinauit ecclesia: idcirco tales omitti possunt sine p̄sciētie scrupulo
nec culpatur deuotio eas adijcientis.

2cc, 87

¶ Sed circa huius sacramenti sacratissimā sumptōem aliq̄ bre
uiter sunt addenda. Et primo q; quadruplex distinguitur manduca
tio huius sacramenti: quedam pure corporalis: quedam sacramen
talis t̄m: quedam spūalis t̄m: quedam simul sacramentalis et spū
talis. Prima est dum species ille manducantur sicut altus cibus
nullo respectu habito ad contenta. Quomodo etiam bestie possunt

Cōio

sumere illud sacramentum: ut mures et porci et infideles. non credentes: nec cogitantes de ratione sacramenti. Sacramentalis tamen est cum manducantur species ab eo qui attendit eas esse sacramentales: id est institutas ad representandum et continentium res sacras: etiam si non credat ibi contineri verum corpus Christi et eius sanguinem: et tamen sine reuerentia debita manducat. Et sic manducant peccatores sine purgatione sua accedentes. Manducatio spiritualis tamen est: dum percipitur fructus sacramenti absque specierum sumptione: hoc modo manducant quicumque sunt in gratia affectantes fructum huius sacrificij: licet species non sumant. Manducatio sacramentalis et spiritualis simul: est dum species ille panis et vini digne sumuntur: id est recta fide: intentione: desiderio et charitate: primi secundi et quarti accipiunt corpus Christi: tertijs accipiunt fructum. tamen spirituales secundum se anime refecionem: et non verum corpus Christi. Quarti utrumque accipiunt: verum secundum se corpus et sanguinem Christi sub speciebus quas manducant: et etiam spiritualem refecionem. de hoc latius Lectio. 87.

Sed posset queri de manducantibus sacramentaliter quid maneat in sumente verum Christi corpus. Respondet breuiter quod manet corpus Christi realiter sub speciebus quidam species non alterantur tanta alteratione sub qua non maneret substantia panis: si consecratio facta non foret. Species ille alterantur per omnia ac si forent in subiecto: supplemte domino impotentiam nature. Facta alteratione que dicta est: desinit ibi esse corpus Christi: et manet ubi est: si species ille perfecte non fuissent: sed in celo aut sub alijs speciebus consecratis in alio loco. Non tamen localiter mouetur ab illis speciebus per medium ad celum aut alium locum: sed simpliciter desinit esse sub illis speciebus. De hoc Lectio. 84. **D**efructibus autem huius communionis vir aliquid breuiter dici potest. Cum enim sacrificium sit nobis sacrificium sacrificiorum: et memoriale illius summi sacrificij: summi pontificis nostri Iesu Christi filij dei: quod ipse pro omnium salute in cruce obrulit. Omnis sacrificij fructum in digne sumentibus operatur secundum peccati expiationem. pacis stabilitatem: cordis cum deo unionem: gratiarum actionem.

Quia etiam est nobis cibus reficiens animam. o enim operationem quam cibus corporalis operatur in corpore iste panis celestis operatur spiritualiter in anima: deperditum restaurat: vitam preseruat: gratiam augmentat.

Quia viaticum: ideo in via ambulantes roborat et confortat in itinere: letificat in labore: et perducit ad terminum in beatitudine. Nam panis confortat: et vinum cor hominis letificat: et cibus celestis dat vitam eternam. Quia communicatio ideo omne meritum Christi et ecclesie communicat sumenti. Quia pignus eternae glorie: ideo spem salutis certificat: eleuat desiderium: et inflammat. De his fructibus latissime persequitur, Lectio. 85. et. 86.

Cōio

Lec. 87.

Et quanto plus pficit fumentibus digne: tanto et opposito no-
cet accedentibus indigne. Nū traditori iude: Iudeis cōdemnantibus
et crucifixoribus sanguinē xpi effundentibus tanq̃ rei mortis xpi cō-
parant. de q̃ lec. 87. ¶ De frequentatōe aut huius sacramen-
ti hoc breuiter dī q̃ licet utrūq̃ accedere scz ad sacramentalē cōiōnē
et ab eadem abstinere in casu meriti: oriū est et laudabile. ceteris tñ pa-
ribz melius est accedere sumēdo sacramentaliter et spūaliter q̃ absti-
nēdo tam spūaliter sumere. Nam plēs effectus psequit̃ sacramē-
tum sacramentaliter sumptū: ex ope opato: que non psequuntur eius
sumptōem spūalem tñ. Uñ patet imprudētia cor̃ atq̃ stulticia qui
dispositi abstinent a sacramentali cōiōne: stulti q̃ ad se et improuidi
q̃ ad primos: imo ingrati quo ad deum: q̃ sibi subtrahunt gr̃e aug-
men. si: primis auxiliū: deo honorē et gl̃arum actōem. De quo lati⁹
Lec. 87. ¶ Finaliter aliquid de negligentis q̃ non nunq̃ con-
tingunt addendū. de quibz tñ latius Lec. 88. tractatur.

Lec. 88.

¶ Possunt em̃ defectus ptingere circa subalia et necessaria sacra-
mentoz: puta circa materiā. formā. ministrū. aut eius intentionem.
Aut circa ceremonialia nō necessaria: vt sunt locus. tps. vestes. vas-
sa. luminaria. orōnes. gestus. et bñdī. Tercio ptingere pnt circa re-
uerentiā sacramēti vt si fundat calix: aut gutta sanguis stillet in ter-
ram. Quarto circa ministrū: q̃ forte memo: at se non esse ieiunum.
De hys q̃druplicibz defectibz breuiter aliqd̃ dicendū. De primo
si defuerit materia necessaria panis vel vini: si id sacerdos dephē-
derit añ psecratōem: accipiat de nouo materiā debitā: pcedat ad ei⁹
psecratōem nihil repetendo: vbi timet scandalū ppli circūstant. Si
vero post psecratōis vba post sumptōem vel ante cognouerit defe-
ctum. puta calicē vacuū vel aqua tantū infusum: q̃ de pane vix con-
tingere posset: pcedat ad cor̃nu altaris: et infuso de nouo vino: rede-
at ad mediū altaris: et ab eo loco incipiat (Simili mō postq̃ cena-
tum est et c.) legendo cū intentōe psecrandi vsq̃ ad illū locū. (Uñ et
memores) et statim sine ostensione ad pplm̃ sumat: et post ablutōem
accipiens ad finem misse pcedat: et hoc fieri pōt breui tpe sine scanda-
lo populi: ita docet Scotus. Ne tñ hec negligentia contingat: sacer-
dos in pparatōe calicis faciat ministrū gustare vinū in ampulla prius:
q̃ fundat in calicē. Laute etiā dum calicē et patenā in manus sacrifi-
caturus accipit videat: ac se certum faciat vinū fore in calice et panē
in patena. ¶ Si negligētia circa formā ptingeret talis p quā
impediret psecratio: de q̃ supra habitū est: repetat formā debitā sup
materiā debitā: et hoc dū cert⁹ fuerit se formā nō integre prouulisse.
si vero dubitat p̃siliū est doctor̃ vt pcedat: q̃ ptingere pōt q̃ ex di-
stractōe sub ita obliuiscat se prouulisse. De intentōe supradictum est.

Cōio

Sufficit enim intentio & actualis circa materiā q̄ est in p̄spectu p̄secran-
tis: etiam si forent plures p̄ticule: & circa num̄ez eaz erraret: dum-
modo tñ totū qd̄ in p̄spectu est intenderet saltē & actualiter p̄secrare.
¶ Circa scōm: si negligentia p̄tingat in ceremonialibz loco tpe:
vasis gestibz oīonibz aut alijs que nō sunt de necessitate p̄secratiōis
nō hec negligentia impedit effectū p̄secratiōis: licet celebrās si ex sua
culpa accidit: quandoq; incidat ex cōsecratiōem quandoq; irregularita-
tē: tñ p̄ hoc nihil est incepto canone iterandū: sed procedendum.

De tertijs negligentijs circa irreuerentiā sacramenti. Si musca
aranea: aut venenū in calice deprehēsum fuerit: nihil abominabile
sumi debet aut mortiferū: sed in vasculo mundo debet sacm̄ reclu-
di: & reponi in loco ad hoc in ecclesia deputato: & mundato calice de-
nouo: fiat p̄secratio sanguis: vt sup̄ dictū est: si aqua fuisset in calice
& p̄secratus sumat. Si vero animal pōt capi capiat & capto animal. po-
tius si nō est abominabilis nec mortiferus incineret animal: & cineres
p̄seruent cū reliquijs ac deinde sumat sacm̄. Idem si mus vel ani-
mal apprehensam hostiā cōsecratā comederet: si apprehendi potest
incineret & cineres cū reliquijs condant. Sic fiat de p̄ticulis resua-
tis p̄ inīrmis: si cōputruerunt vel in puluere redacte sunt: ponant
cū reliquijs aut loco honorabili in ecclesia ad hoc deputato.

¶ Si vero hostia p̄secrata in terrā ceciderit radat locus quē te-
tigit: & rasura cū reliquijs reponat & hostia sumat si sine abomina-
tione fieri poterit. Sic si cuomuerit quis: lora sumatur. Alioq;
vt supra in loco mundissimo reseruet. Si sacm̄ sanguinis fustum
fuerit in pallam vel pallas altaris: ter lauetur pars palle recipiens
stillā: & oblutōem sumat sacerdos: & si aliq̄s pars palle excindat:
cōburat: & cineres cum reliquijs custodiant. ¶ Si sup̄ tabu-
lam vel terrā fustum fuerit: locus diligenter lambat: & lauet: & lotio
si abominabilis nō fuerit sumat: etiā radat & rasura cū reliquijs re-
ponat. ¶ De quarto scz negligentia p̄tingente circa ministrum
Vel q; minister nō est sacerdos: q; nō baptizatus: aut non rite ordi-
natus: & si hoc in actu celebratiōis deprehenderit: cessare debet: quia
totū qd̄ egit irritū est & inane. Si defecerit sacerdos ante p̄secratio-
nem morte vel infirmitate pōt quidē officiū per aliū sacerdotē p̄fici
incipiendo ab eo loco quo prius defecit. Non tamē oportet. Si ve-
ro post p̄secratiōem: per aliū supplendū est. Si sacerdos sc̄iunus
haberi potest. Si haberi nō pōt: reseruet sacramentū in diem alte-
rum & tunc a sacerdote sumat. Si inter verba p̄secratiōis deiciat
tūc per aliū sacerdotē debet suppleri: qui incipiat ibi: (Qui pridie-)
si defecerit in v̄bis p̄secratiōis panis: aut ibi: (Sic modo) si defece-
rit in verbis p̄secratiōis vini & p̄sequenter officiū rite perficiat.

Cōio

Idem: si dubium fuerit ubi defecerit. Licet aliqui sentiant q̄ si
 ha hostia z vinum aliud: prioribus inter reliquias reconciliat
 piat suppleat sacerdos: z officium compleat: sed primum videtur
 consultius. Neq; propter hoc iteratur consecratio super eandē ma
 teriam: quia non censetur iteratum quod dubitatur esse factū. Si
 sacerdos recordaretur se esse prohibitum: vt quia excoicatus vel
 suspensus: aut locus interdictus: aut coram excoicato constitutus
 z hoc ante consecratōem: si potest sine graui scandalo: cesset ab offi
 cio maxime ante canonem: si in canone aut post psecratōem: pcedat
 cum contritione cordis z proposito p̄tendi: z post missam confitea
 tur z peniteat. Innumere contingere possunt negligentie: sed ex his
 alie iudicentur: z de his latius ac de penitentis negligentibus in
 iungendis. vide Lec. 88.

Lec. 89.

Post sumptionem eucaristie sub vtraq; specie etiam lotiōis
 calicis: sequitur antiphona que postcōmuniō dicitur. Et hec est ter
 cia pars principalis secunde partis missae. In qua post cōmuniōnē
 sacratissime eucaristie cum gratiarum actione finis misterijs impo
 nitur. Et diuiditur. Nam primo premititur quidam iubilus z ex
 ultatio in gratiarum actione per antiphonam cantari solitam: que
 postcōmuniō dicitur. Secundo humilis deprecatio: vt participatio
 eucaristie effectum salutis operetur. ibi: (Dominus vobiscum).
 Tercio missa concluditur. ibi: (Ite missa est) Antiphōa que post
 cōmuniō dicitur: fm diuersitate officioz variatur z in signum leti
 cie z gratiarum actionis ac gaudij de suscepta cōmuniōne altifone
 cantatur: fm illud pphete. In voce exultationis z p̄fessionis sonus
 epulantis. Significat etiam cantus ille gaudium apostolorum de
 dnica resurrectione: fm illud Johan. 20. Gausi sunt discipuli viso
 domino. vt vult Innocentius.

vt maneat
 in vobis per
 gratiam in
 eternum

Respondet
 populus idē
 imprecans
 sacerdoti.

Dominus vobiscū Et cum

ait sacerdos: si
 mul scilicet in
 vna sacramen
 ti gratia vniti.

Spiritu tuo. Oremus.

Hec est particula secunda partis tercie principalis. In qua

fit homilia deprecatione ut percepta communio effectum salutis in par-
ticipantibus operetur. Nec autem deprecatione fit per orationes que
complende dicuntur: eo quod per eas completur et finitur missæ officium.
et ille etiam variantur secundum variationem officiorum. Premittit autem
sacerdos salutationem populo operans divinam assistentiam in finem
per sumptionem sacramenti perdurantem. populumque hortatur ad
secum simul orandum dicens: Oremus. Deinde orationem subiun-
git qua regulariter petit: ut sacra communio effectum suum operetur
scilicet gratiam augeat in presenti: et gloriam conferat in futuro. Ad
hec enim petenda frequenter sonant complende: vel saltem ad alia
qua ad gloriam eternam ordinata.

¶ Sequuntur collectæ eo numero quo collectas in missæ princi-
pio: et secretas ante canonem prerogavit. Et has dicens redit ad dex-
trum cornu altaris: ad significandum quod in fine mundi predicatio
christi reditura est ad populum iudeorum: secundum illud Romanorum. 9.
Istas autem clamat pro israel. si fuerit numerus filiorum israel su-
cut arena maris: reliquæ salve fient.

¶ Finita hac oratione redit ad medium altaris: Quia sicut per
dextrum cornu altaris representatur iudaicus populus: et per sini-
strum gentilis: ita per medium altaris significatur christus: qui est
lapis angularis duos in se parietes: iudeos videlicet et gentiles: in
fidei sue unitate connectens. Ut sicut missæ officium incipiendum est
in christo: ita et in eo finiendum: quoniam ipse est Alpha et Omega: principium
et finis: a quo omnis nostra oratio et actio sumere debet initium: et in
ipso finaliter tanquam in fine ultimo summo et optimo terminari. Etiam
redit ad medium: id est christum ut ab ipso petat benedictionem: qua benedi-
cturus est populum abeuntem. ¶ Ad finem orationis iterum salutat populum
dicens (Dominus vobiscum) optans ut recedentes a templo: non re-
cedant a domino: ut satagant quatinus dominus semper cum eis in omnibus agē-
dis maneat: et nunquam ab eorum intentione et amore recedat. Et po-
pulus respondens: Et cum spiritu tuo: optat ut ipse sacerdos post missam
non carnalibus sed spiritualibus vacans exercitijs domino semper adhæreat: orationi-
busque iugibus domino uniatur. Nam spiritus est dominus et eos qui adorant
in spiritu et veritate adorare oportet. Job. 4. quasi diceret: popule. Et cum
spiritu tuo sit dominus: ut spiritu ambules et desideria carnis non
perficias. Et nota quod septies sacerdos salutat populum: quatinus
exclusis vicibus septem capitalibus: suscipiat gratiam septiformis spi-
ritus. Et quinque vicibus se vertit ad populum scilicet ante primam collectam:
ante offertorium: post offertorium cum de orate pro me: ante ultimam collectam:
post communionem: et post eandem orationem: significans quinque apparitio-
nes quibus dominus in die resurrectionis suis dilectoribus apparuit.

Cōio

ad p̄ria
redire
hostia salutaris
vel officiū mis-
se finitum est.

a quo nobis donatum est tantum
iac̄m sit laus bonor gloria et gr̄a/
rūactio p̄ immortalia se. seculorum

Ite missa est. Deo gratias.

Ite missa est. Hec est tertia p̄cula in qua p̄cludit̄ missa: et habet tres p̄ces
In p̄ima sacerdos populū ad redeundū ad p̄ria licentiat: Secun-
do licentiatū benedicens. Io sanctificat. Tercio orōne ad deū se cōuer-
tens totū officiū p̄cludit et terminat. **E**t nota q̄ in p̄posito di-
ctio (missa) p̄t accipi dupl̄: p̄cipialiter sc̄z et nominaliter. Parti-
cipialiter sensus est. Ite ad p̄ria redeuntes: q̄ missa est p̄ vobis ho-
stia salutaris: x̄ps sc̄z mediator noster ad p̄rem: vt tanq̄z aduocatus
noster ip̄m p̄ nobis interpellat. Vel nōaliter p̄ misse officio: et sic sen-
sus est. Ite ad p̄ria. cor̄pis intendendo necessarijs: q̄ missa. i. misse
officiū est supple finitū. Ante cuius finē ecclesia statuit ne ppl̄s rece-
dat. R̄ndet ppl̄s: Deo gr̄as: tanq̄z gr̄atus deo de suscepto b̄nficio
gr̄as agens. Hec aut̄ p̄clusio in festis dñi ppl̄s p̄currit ad ecclesiam
dñi: cuius officiū est circa exteriora: ideo ad ip̄a p̄uidenda licentiat̄
Sed feriatis dieb̄ quib̄ ppl̄s non tenetur interesse diuinis: sed cle-
rici diuino cultui ascripti: quor̄ exercitiū esse debet iugiter in sorte
dñi: p̄cludit̄ missa per Benedicamus dño: quo verbo nō dat̄ licētia
circūstanti clero: sed ad p̄tinuandū religionis cultū additur exhorta-
tio: dicēdo b̄ndicamus dño: nos sc̄z diuino cultui special̄ deputa-
ti. Et respondent: Deo gratias: quasi obediendo sacerdotali exhor-
tationi gratias de officij perfectione dño reddentes. **E**t quo-
niam in dieb̄ quadragesime et aduentus etiā populus maḡ orōni-
bus insistere debet q̄ dieb̄ ceteris. Tunc etiā die dñico dum ppl̄s
diuinis interesse tenet̄: non licentiat̄ per (Ite missa est) Sed ma-
gis per b̄ndicamus dño: q̄ exhortat̄ vt sollicitudinē tp̄alium tp̄antes
magis solito diuinis laudib̄ inhereant et sp̄ial̄ ad dñm se p̄uertāt.
In missa p̄ defunctis p̄ conclusionē dñi. Requiescant in pace.
vt finis huius officij respondeat p̄ncipio: in quo eis eterna req̄es po-
stulat̄: et q̄ illud officiū singulariter defunctis applicat̄. ideo in eius
p̄ncipio medio et fine requies in pace eterna ac locū dissimila adoptat̄.
Et r̄ndet chor̄: Vmē. i. fiat. q̄ postulat̄ Sequit̄ sc̄da portūcula q̄
ppl̄s ad p̄ria dimissus b̄ndicit̄ a celebrāte. Hāc aut̄ b̄ndictiōem p̄ntē
ep̄o dare nō debet sacerdos nisi ep̄o iubēte vel p̄mittēte: sed magis
ep̄s tanq̄z gerarcha et sup̄ior eā dabit. Solennē tñ b̄ndictiōem etiā
sacerdos absente ep̄o dare non debet. Que aut̄ sit solēnis quidā di-
uersificant̄. Nā aliq̄ illā estimant solēnē: cui premittuntur versiculī
Sic nomē. Aditutoriū. Sed huic dicto obuiat cōis p̄suetudo. Nā

Coio

omnes sacerdotes vt cōmuniter piemittunt hos versiculos. Ideo
 alij p̄babilius dicunt: q̄ benedictio solennis est b̄ndictio pontifica/
 lis: que dat ante agnus dei cum orōnibz specialibz in pontificali ad
 hoc ordinatis. Nunc sacerdotes dare p̄bent. Benedic̄ autē
 ppl̄s: vt donis celestibz repleatur: z in bonis p̄ra oēs inimici aduer/
 sitates custodiat: p̄stante hoc diuina maiestate beatissime trinita/
 tis. Patris z filij z spūs sancti. Ad hoc sonant verba benedictōis: qui
 bus pleriqz sacerdotēs vtunt: illa scz. Celesti benedictōe benedicat
 z custodiat vos diuina maiestas: z vna deitas. Pater z filius: z spi/
 ritus sanctus: quasi diceret: Pater z filius z spūs sanctus q̄ sunt vna
 deitas z diuina maiestas benedicat vos qui officio misse interfuitis
 celesti benedictōe: qua bonis gr̄e signatur alibz repleamini: z custo/
 diat ab omni aduersitate z impugnatōe: vos p̄sternente. carnis. mū/
 di. z spūs inimici. Respondetur Amen. fiat. **S** Signat etiam
 sacerdos benedicendo seipm z pplm crucis signo: ad oēm positōis
 differentiā quo triumphali signo z sanctificamur. z defendimur ab
 insidijs inimici: qui signum quo victus est erubescit: timet z fugit.
P Post b̄ndictōem seq̄t vltima portūcula: oratio scilicet.

acceptum sit
 et gratum.

deus vnus. pater et fi/
 lius z spiritus sanctus

P

Laceat tibi sc̄tā trinitas

misse a te institutū et
 offerri tibi preceptum.

gradus z ordinis mei

hoc obsequiū seruitutis mee

veri corp̄is z sanguinis xp̄i

**et presta vt sacrificiū qd̄ ocu/
 lis tue maiestatis ego idignus**

omnia nude
 contuentis

p̄sbyter ex me dig/
 nificatus ex te.

lis tue maiestatis ego idignus

non tm̄ ex se sed
 etiam quantum
 est ex offerente.

obtuli sit tibi acceptabile.

sacerdoti

fidelibz viuis z defunctis.

mihiqz et oībus pro quibus

Cōio

miseri corditer concedente.

illud obtuli. sit te miserante

Pro diluendis culpis.

Pro redimendis penis.

Pro conferendis spi

ritualibus donis.

**propiciabile. Per christū do/
minum nostrum. Amen**

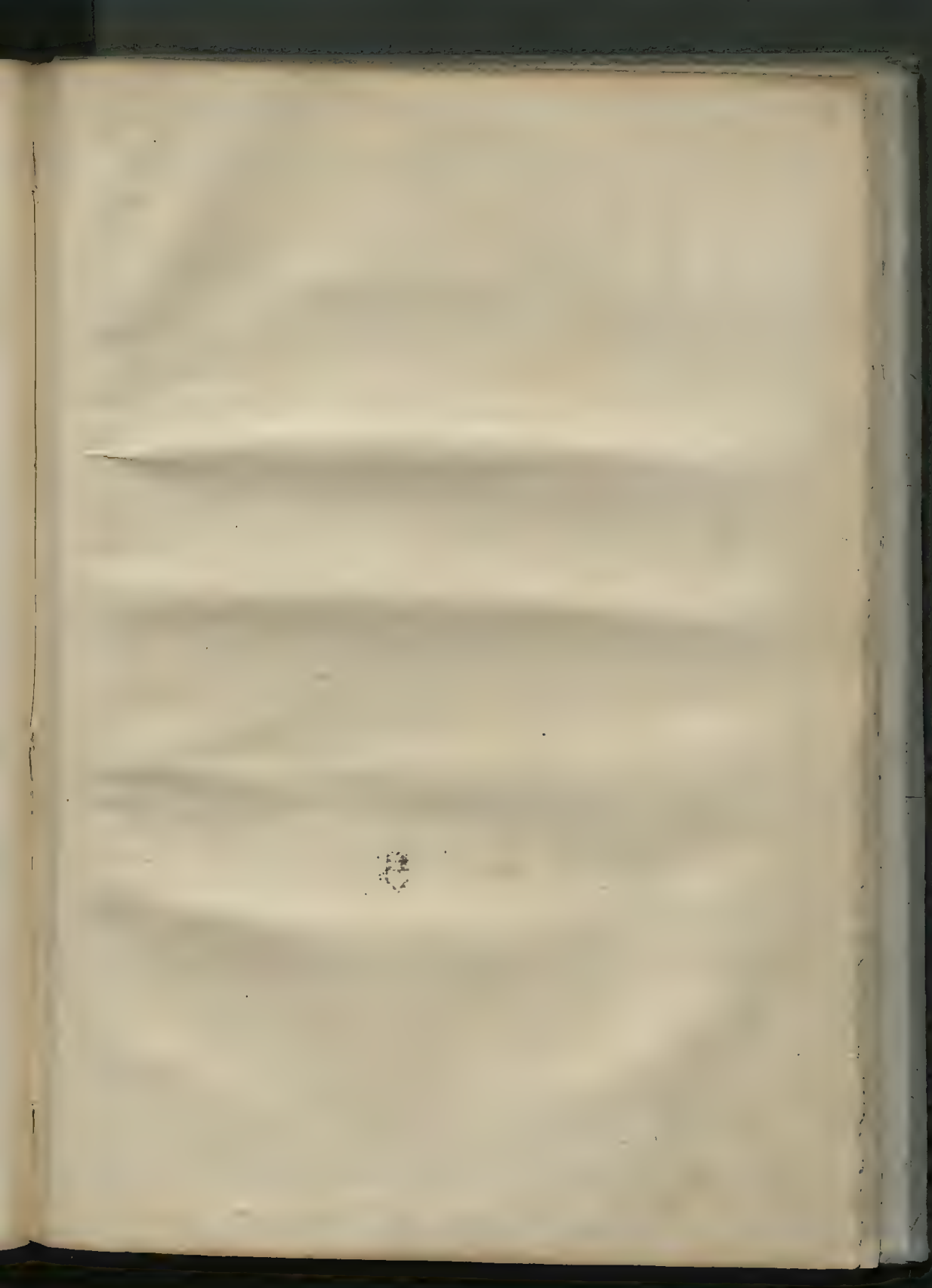
In hac oratione sacerdos velut in quodam compendio peti-
tiones priores recolligit: humiliter petēs pro se alijsq; omnibus: p-
quibus sacrificium obtulit exaudiri. Et tangūtur quattuor: scilicet
dignitas eius cui sacrificatur. Secundo ordo et potestas sacerdotis
sacrificium offerentis. ibi: (hoc obsequium seruitutis) Tertio hu-
militas offerentis qua vt placitum sit deprecatur. ibi: (ego indign⁹
obtuli) Quarto ordinata caritas eiusdem: qua vt sibi et omnibus
prosit supplicatur. Et satis pater tertius huius finalis oratōis qua
totum misse officium terminatur. Et tantū de hac abbreviatura.

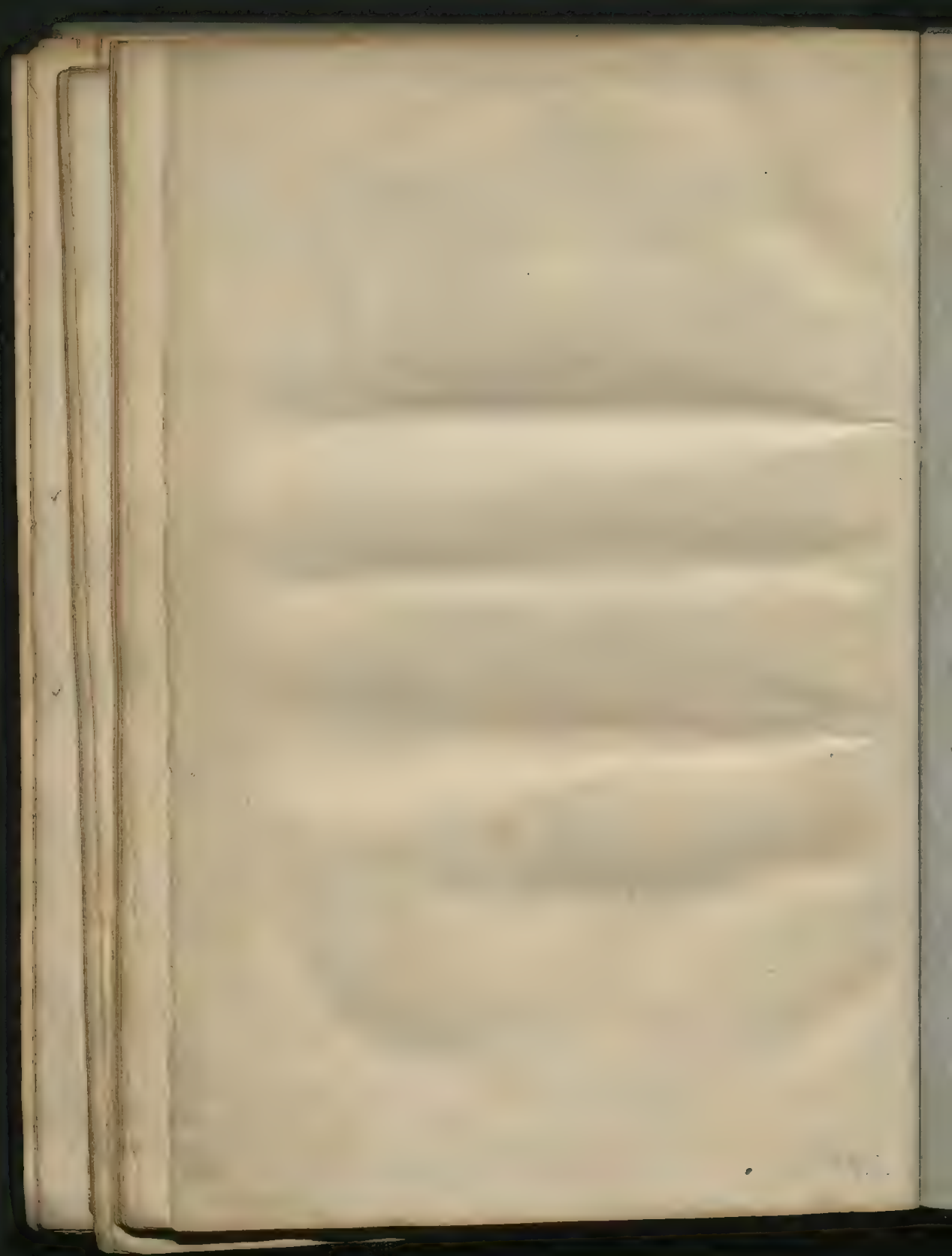
Gratias deo Amen.

*Explicit Epitboma expositōis sacri Canonis
misse laudatissimi viri Gabriel' Biel de Spira
sacre theologie Licenciari. In Spira impress-
um per Conradum Heyt.*

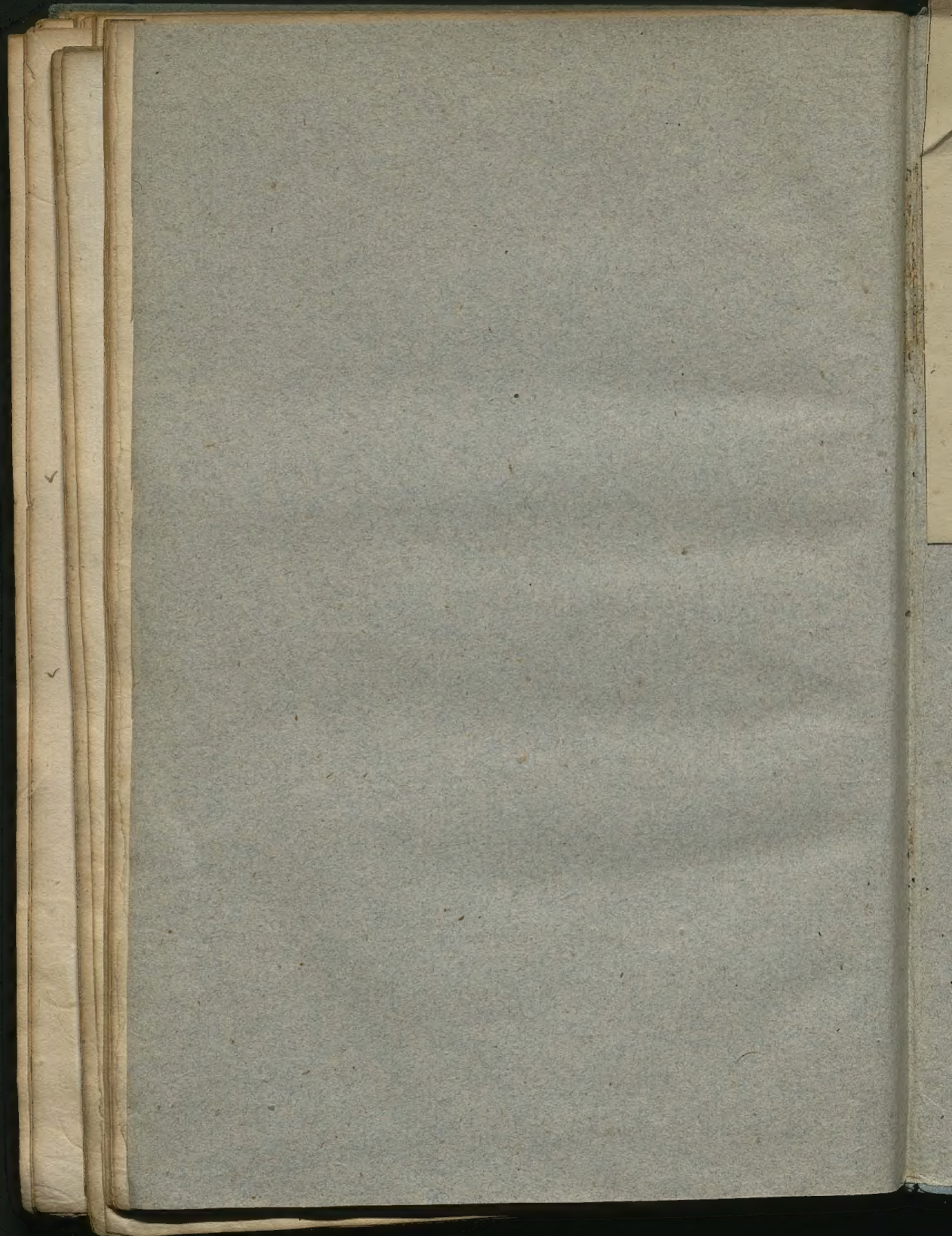
Bibl. Jag.

BIBLIOTHECA
VNI.VERSIT. CRACOV.
CRACOVENSIS

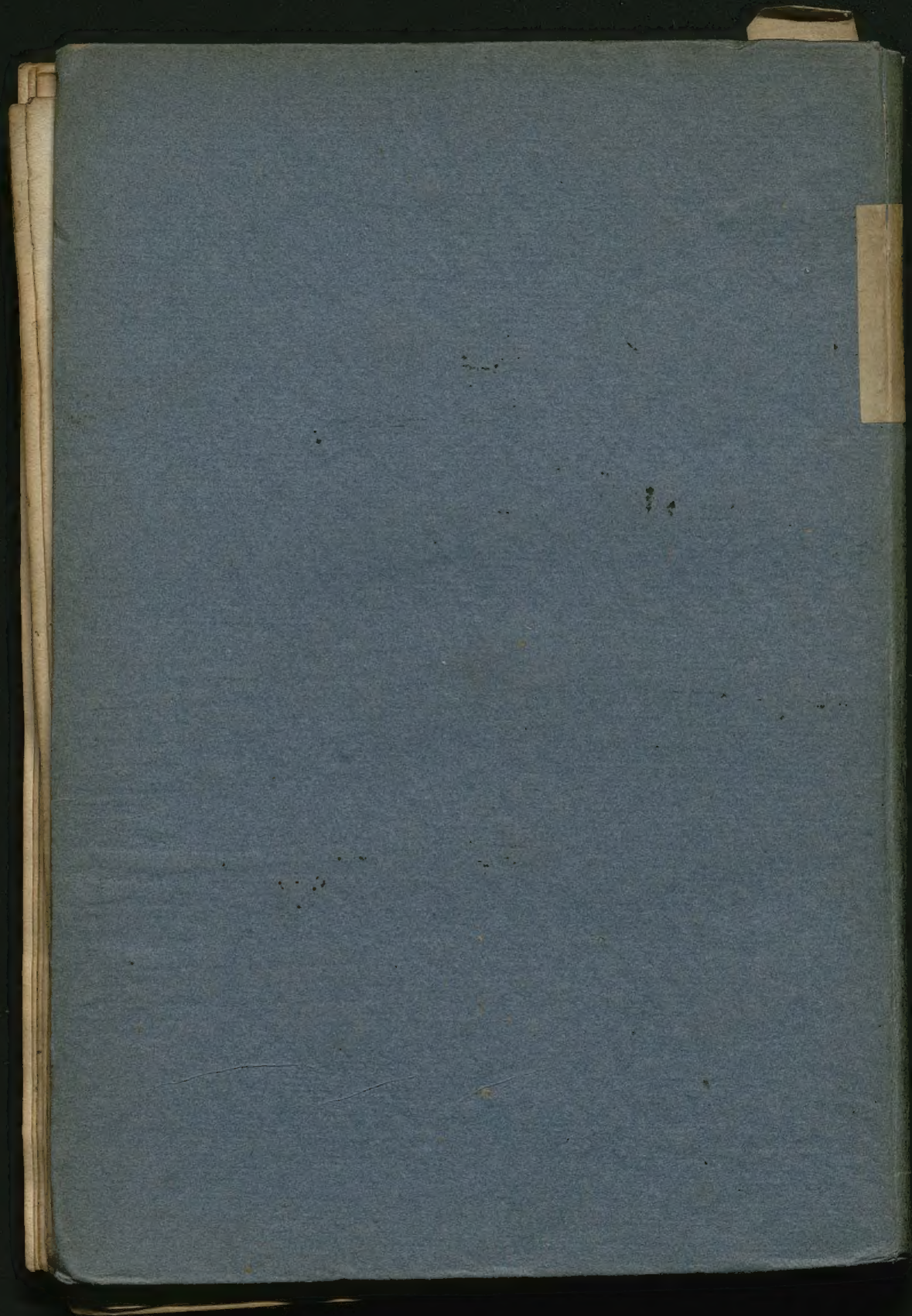

27

Biblioteka Jagiellońska

Rec 1
-
Faint
-
Faint

1811